

BOUWHISTORISCHE VERKENNING & WAARDESTELLING

VOORMALIGE AMBACHTSSCHOOL EN MIDDELBARE TECHNISCHE SCHOOL

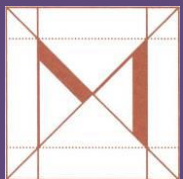
Verspronckweg 148-150 Haarlem

Onderzoek i.o.v. COD

14 maart 2017

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

COLOFON

Onderzoeksubject

Voormalige Ambachtsschool en Middelbare Technische School
Verspronckweg 148-150
2023 BP Haarlem

Status

Gemeentelijk Monument

Eigenaar / Opdrachtgever

COD
Contactpersoon: dhr. F.P. Koornneef
Michelangelostraat 67
1077 BW Amsterdam

Onderzoek en rapportage

Ing. G. Korenberg

Fotografie

D. Schaars Ma.
Ing. G. Korenberg

Dit is een uitgave van het Monumenten Advies Bureau, Nijmegen,
maart 2017, copyright MAB Nijmegen 2017

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

drs. C.J.B.P. Frank
drs. F.A.C. Haans, bnb

mw. drs. C.H.J.M. van den Broek
drs. J. de Jong
ing. G. Korenberg, bnb
mw. drs. M. Lemmens
D. Schaars Ma.

Bredestraat 1
6542 SN NIJMEGEN
tel: 024-3786742
fax: 024-3792477
Info@monumentenadviesbureau.nl/www.monumentenadviesbureau.nl

INHOUD

1 Inleiding 5

2 Historische Context..... 6

2.1	Beroepsonderwijs in Haarlem.....	6
2.2	Bouw en ontwikkeling.....	7
2.2.1	Eerste plannen 1912-1913	7
2.2.2	Aangepast ontwerp 1920	8
2.2.3	Bouw noodlokale 1918, voorafgaand aan bouw school.....	11
2.2.5	Tussen 1920 en 1922 gefaseerd uitgevoerd plan.....	15
2.2.6	Bouw houtloods in 1924	18
2.2.7	Aanbouw aan noordoostelijke barak in 1926	18
2.2.8	Verbouw cantine (Brakenburghstraat 6) tot een woning 1932.....	20
2.2.9	Bouw van de dwarsvleugel omstreeks 1940.....	21
2.2.10	Vervanging schoorsteen Brakenburghstraat 2 in 1953.....	21
2.2.11	Aanleg transformatorruimte in Cantine in 1956	22
2.2.12	Uitbreiding noordoostvleugel 1958	22
2.2.13	Aanleg ketelhuis in 1968.....	24
2.2.14	Plaatsing huisje voor gasreduceringsapparatuur 1969	25
2.2.15	Bouw gymzaal op zuidoosthoek 1969-1971.....	25
2.2.16	Renovatie en brandwerende voorzieningen 1975	26
2.2.17	Aanbouw machinelab M.s.v.S. 1980	26
2.2.18	Ventilatie ramen noordoostelijk bouwdeel 1992	27
2.3	Ontwikkeling aan de hand van kadastrale kaarten	27
2.4	Afbeeldingen	31
2.5	Overige bronnen.....	37
2.6	De school in cultuurhistorisch perspectief.....	38

2.6.1	Ontwikkelingen in het onderwijs in de 19 ^{de} eeuw.....	38
-------	--	----

2.6.2	De gangschool.....	38
-------	--------------------	----

2.7	De Architecten.....	39
-----	---------------------	----

2.7.1	P. Doorn en C. Kruijswijk	39
-------	---------------------------------	----

2.7.2	J.C. Slagter	40
-------	--------------------	----

2.7.3	Huib Tuninga en J.J. Kneppers	40
-------	-------------------------------------	----

3 Beschrijving gemeentelijk monument 42

3.1	Ligging en omgeving.....	42
-----	--------------------------	----

3.2	Opzet complex	43
-----	---------------------	----

3.3	Vroegste fase schoolgebouw (A, B en C)	44
-----	--	----

3.3.1	Plattegrond en opbouw.....	44
-------	----------------------------	----

3.3.2	Constructie	46
-------	-------------------	----

3.3.3	Gevels.....	49
-------	-------------	----

3.3.4	Interieur	69
-------	-----------------	----

4 Beschrijving overige bouwdelen..... 104

4.4	Dwarsvleugel (D).....	104
-----	-----------------------	-----

4.4.1	Plattegrond en opbouw.....	104
-------	----------------------------	-----

4.4.2	Constructie	105
-------	-------------------	-----

4.4.3	Gevels.....	105
-------	-------------	-----

4.4.4	Interieur	110
-------	-----------------	-----

4.5	Noordoostelijke uitbreiding (E en F).....	112
-----	---	-----

4.5.1	Plattegrond en opbouw.....	112
-------	----------------------------	-----

4.5.2	Constructie	114
-------	-------------------	-----

4.5.3	Gevels.....	115
-------	-------------	-----

4.5.4	Interieur	121
-------	-----------------	-----

4.6	Gymnastiekzaal (G)	124
-----	--------------------------	-----

4.6.1	Plattegrond en opbouw	124
4.6.2	Constructie.....	126
4.6.3	Gevels	127
4.6.4	Interieur	127
4.7	Materiaallaboratorium (H).....	128
4.7.1	Hoofdropzet.....	128
4.7.2	Constructie.....	129
4.7.3	Gevels	130
4.7.4	Interieur	131
4.8	Stelloods, houtstek en ketelhuis (I, J en K).....	132
4.8.1	Stelloods	132
4.8.2	Houtstek.....	134
4.8.3	Ketelhuis	135
4.9	Fietsenstalling (L)	136
4.10	Woningen Brakenburghstraat 2-6 (M).....	139
4.10.1	Plattegrond en opbouw	139
4.10.2	Constructie.....	140
4.10.3	Gevels	141
4.10.4	Interieur Brakenburghstraat 2	145
4.10.5	Interieur Brakenburghstraat 4.....	147
4.11	Terrein	152

5 waardenbepaling159

5.1	Bouw- en architectuurhistorische waarden.....	159
5.1.1	Gemeentelijke monument, bouwdelen A, B en C.....	159
5.1.2	Overige bouwdelen	160
5.2	Situerings- en Ensemblewaarde	163
5.3	Cultuurhistorische waarde	163
5.4	Waardenstelling op onderdelen	164

5.4.1	Gemeentelijk monument (bouwdelen A, B en C).....	165
5.4.2	Dwarsvleugel (bouwdeel D).....	166
5.4.3	Noordoostelijke uitbreiding (bouwdeel E en F)	166
5.4.4	Bouwdelen G t/m L.....	167
5.4.5	Woningen Brakenburghstraat 2 t/m 6	167
5.4.6	Overige bouwdelen en terreinelementen	168
5.5	Toelichting waardengradaties.....	168
5.6	Waardenkaarten	169

6 Conclusies173

7 Bronnen en literatuur175

7.1	Bronnen	175
7.2	Literatuur.....	175

1 INLEIDING

Dit in 1922 gereed gekomen gebouw voor Middelbaar Technisch- en Ambachtsonderwijs behield tot 2009 haar functie als schoolgebouw. Op dat moment verhuisde de Sterren College, zoals de school voor VMBO thans heet, naar een nieuwe locatie. Het oude gebouw, inmiddels aangewezen als gemeentelijk monument, verloor daarmee haar functie. Het gebouw werd overgenomen door woningcorporatie De Key, maar plannen voor een herbestemming vonden geen doorgang.

In het voorjaar van 2016 is het gebouw aangekocht door COD, dat zich ook wil inzetten voor een herbestemming van dit forse complex. Een principeplan is inmiddels opgesteld en ook aan de gemeente Haarlem voorgelegd. Voor verdere ontwikkeling van de plannen is het wenselijk dat de binnen het complex aanwezige cultuurhistorische waarden in kaart worden gebracht. Dit door middel van een bouwhistorische verkenning, die in dit rapport wordt weergegeven.

Ten behoeve van dit onderzoek heeft op maandag 29 augustus veldwerk plaats gevonden. Daarbij zijn zowel het exterieur als het interieur van alle bouwdelen opgenomen. In hierna volgende rapportage volgt eerst een historische inleiding, waarin naast de ontwikkeling van het gebouw ook in het kort wordt ingegaan op de historische context, zoals de initiatiefnemers tot de bouw, het gebouwtype en architecten. Hierna volgt in de hoofdstukken 3 en 4 een beschrijving van het complex. In hoofdstuk 3 komt eerst het als gemeentelijk monument aangewezen deel van het complex aan de orde. In hoofdstuk 4 komen de overige delen van het complex aan de orde, waarbij omwille van de leesbaarheid het gebouw in een aantal duidelijk herkenbare bouwdelen is opgedeeld. Na de

beschrijving volgt de monumentale waardenbepaling. Eerst worden algemene waarden weergegeven en vervolgens worden per bouwdeel de aanwezige waarden op onderdelen weergegeven. Deze waardering is ook op de verschillende plattegronden weergegeven.

Tot slot volgen conclusies en aanbevelingen, waarin ook kort wordt ingegaan op eventuele consequenties van aanwezige waarden.

Door middel van deze rapportage wordt een goed beeld verkregen van binnen het complex aanwezige waarden zodat dit rapport een bruikbaar instrument kan zijn in het herbestemmingsproces.

Monumenten Advies Bureau – 14 maart 2017

2 HISTORISCHE CONTEXT

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de historie en ontwikkeling van het onderzochte complex aan de hand van verschillende bronnen.

2.1 BEROEPSONDERWIJS IN HAARLEM

In 1891 werd in Haarlem de Vereniging 'De Ambachtsschool' opgericht vanuit de vereniging 'Volksbelang' onder leiding van Daniël de Clercq. Ook bekende Haarlemmers als J.J.F. Beijnes (directeur van de gelijknamige rijtuigenfabriek), P. Kleiweg Dyserinck (architect) en J. Leyh (stadsarchitect) speelden hierbij een belangrijke rol.

De vereniging voerde actief campagne voor het promoten van het Ambachtsonderwijs. De eerste school werd op 14 november 1892 aan de Kamperstraat geopend, naar ontwerp van stadsarchitect J. Leyh. De eerste lichting bestond uit 34 jongens, maar al na een half jaar was het aantal leerlingen tot 67 gegroeid en ontstond er een wachtlijst. Vanaf 1897 werd er naast dagonderwijs ook avondvakonderwijs gegeven. In 1903 moest de school worden verbouwd, het aantal leerlingen was al tot 167 opgelopen.

Vanaf 1904 was P. Doorn directeur van de Ambachtsschool. Doorn werd aangenomen, mede met het oog op de stichting van een Middelbare Technische School in Haarlem. Pas in 1911 werd hiervoor een aanvraag gedaan. Doorn maakte een plan voor een nieuw schoolgebouw, waarin het Ambachtsonderwijs en de nieuw op te richten Middelbare Technische School onder één dak konden worden gehuisvest.

Op dit plan werd pas in november 1915 door de gemeente goedkeuring verleend. In diezelfde periode werd Doorn echter directeur van de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag. Hij werd opgevolgd door G.A. Groote Haar.

In december 1916 werd een fors bouwterrein in de nieuw te ontwikkelen wijk Kleverpark aan de Vereniging overgedragen voor Fl. 62.988,- en kon de bouw van de conciërgewoning met twee kantines worden aanbesteed.

uitsnede 'Kaart van Haarlem en omgeving' uit 1921, waarop het nieuwe schoolgebouw linksboven goed herkenbaar is, evenals de bijbehorende conciërgewoning en kantines.

Ten behoeve van de bestuurlijke opsplitsing van de school werden nu ook twee directeuren aangesteld. In 1919 werden dit A.L. Hengeveld voor de Ambachtsschool en G. Hofstede voor de MTS.

Op 8 september 1919 kon de MTS geopend worden. Het gebouw was op dat moment nog niet af, zodat aanvankelijk met 46 leerlingen werd begonnen in een noodgebouw. Op 12 mei 1922 kon het complete schoolgebouw officieel worden geopend. Dit gebeurde in de periode dat H.J. Geijl Jc.Zn. bestuursvoorzitter was. De MTS kende toen al 250 leerlingen en het lager nijverheidsonderwijs telde maar liefst 639 leerlingen, waarvan 294 de dagambachtsschool bezochten. De aantallen zouden in de hierop volgende jaren nog fors toenemen.

In de loop van de jaren 1930 werd het ruimtegebrek nijpender en werden plannen gemaakt voor een eerste forse uitbreiding. Een plan hiervoor werd gemaakt door J.C. Slagter, die naast architect ook als leraar aan de MTS was verbonden.

Vanaf 1949 werd voor het Ambachtsonderwijs de benaming Lagere Technische School gehanteerd. Het karakter van de opleiding was ook niet meer hetzelfde. Waar bij het Ambachtsonderwijs nog sprake was van een vakopleiding was de LTS meer een vooropleiding om via het leerlingstelsel tot vakman te worden opgeleid. In 1956 werd ook de Ambachtsschool in Haarlem omgedoopt tot LTS.

Een volgende forse uitbreiding volgde in 1958 en mede als gevolg van het veranderde onderwijs vonden vervolgens nog interne verbouwingen plaats en werden een gymnastiekzaal en een machinelab voor de Middelbare school voor Scheepswerktuigkundigen (MsvS).

In de jaren '80 vonden verschillende fusies en splitsingen plaats en ontstond de Scholengemeenschap Haarlem, waaronder ook de technische school aan de Verspronckweg kwam te vallen.

In 1999 vond opnieuw een grote herziening van het voortgezet onderwijs plaats. Sindsdien verzorgt de school Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs onder de naam Sterren College Haarlem. In 2006 fuseerde de school met de Lieven de Keyschool en sinds 2011 is de organisatie gevestigd in een nieuw gebouw aan het Badmintonpad te Haarlem.

2.2 BOUW EN ONTWIKKELING

2.2.1 Eerste plannen 1912-1913

Een eerste ontwerp voor een nieuw te bouwen Ambachtsschool werd al in 1912-1913 ontworpen door toenmalig directeur van de Ambachtsschool, P. Doorn. De planvorming liep, mede door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, vertraging op en het plan werd niet uitgevoerd.

Het ontwerp van P. Doorn voor een Middelbare Technische- en Ambachtsschool. Het ontwerp werd op onderdelen later aangepast, maar vormt duidelijk de basis voor het uitgevoerde ontwerp. Bron: Een eeuw beroep op onderwijs, 1991.

2.2.2 Aangepast ontwerp 1920

De plannen van Doorn werden door de Haarlemse Architect C. Kruijswijk in een versoberde vorm verder uitgewerkt en op 16 juli 1920 kon de eerste steen worden gelegd.

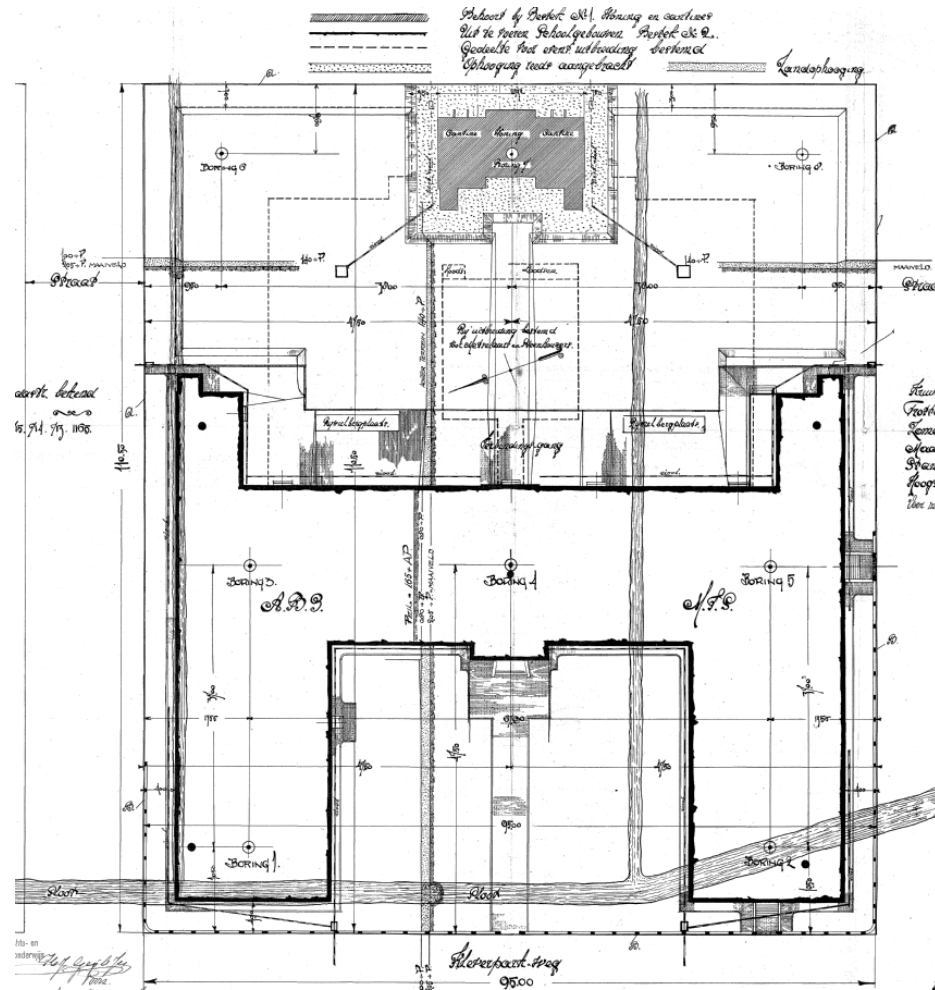
De bouwtekeningen beslaan de periode 1916 t/m 1920.

Een eerste volledig plan dateert uit januari 1917. Ten opzichte van het definitieve plan uit 1919 wijkt de indeling op enkele punten af. De belangrijkste verschillen zijn te vinden aan de achterzijde van beide zijvleugels. Bij het plan uit 1917 beslaan beide achtervleugels op alle verdiepingen slechts één leslokaal.

Wat betreft de architectuur van het gebouw valt vooral de in de eerste plannen aanwezige dakruiter boven de voorbouw op.

Ook wordt op het achterterrein alleen de conciërgewoning met flankerende cantines weergegeven. Wel worden achter beide zijvleugels, en omhoekend langs de latere Brakenburghstraat gestippelde contouren weergegeven voor “eventuele uitbreiding bestemd”.

Het eerste plan voor de conciërgewoning uit 1916 toont deze woning, geflankeerd door de twee cantines. De cantines hebben een dubbelfunctie, waarbij de noordelijke tevens als ‘Bureau Directie’ fungeerde en de zuidelijke als ‘Teekenzaal’. Aangezien dit functies waren die ook in het (nog te bouwen) schoolgebouw terugkomen, kan worden aangenomen dat het voornemen was om dit gebouw al te realiseren, voorafgaand aan de bouw van het schoolgebouw. De in 1918 te bouwen ‘barakken’ zullen samen met dit bouwdeel als een ‘tijdelijke’ school op het achterste deel van het terrein hebben gefungeerd. Dit is waarschijnlijk ook de reden om het bouwplan, zoals weergegeven op de tekeningen uit 1919, niet in één fase uit te voeren. Het achterste deel van de rechter vleugel en de bouw van het ketelhuis werden pas uitgevoerd, toen de functies van de noordelijke barak binnen het hoofdgebouw konden worden ondergebracht.

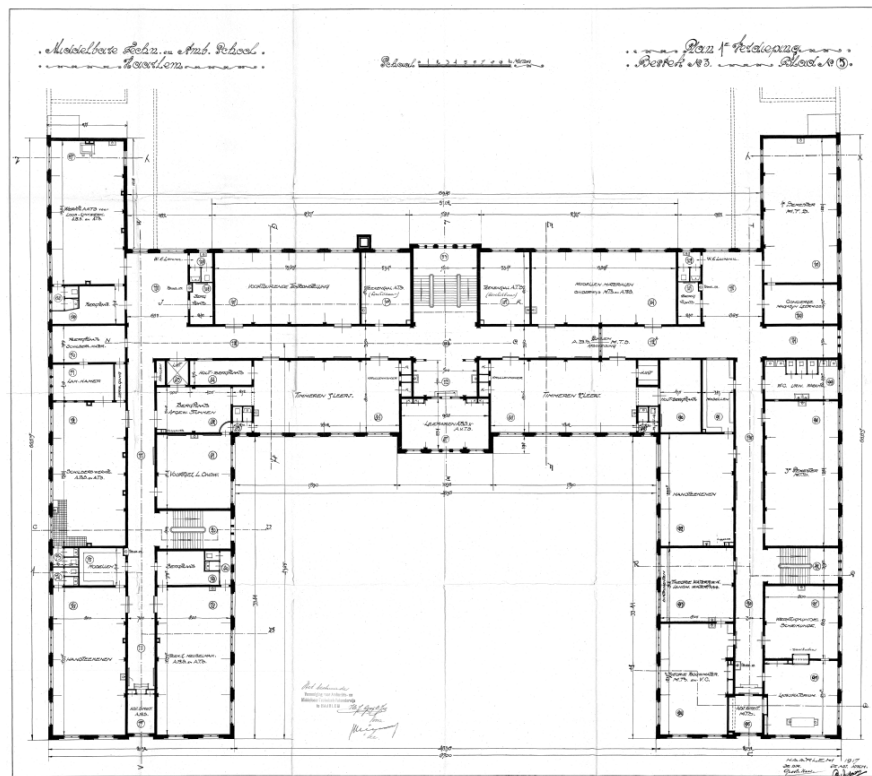

Hotel de Ville in Jerusalem

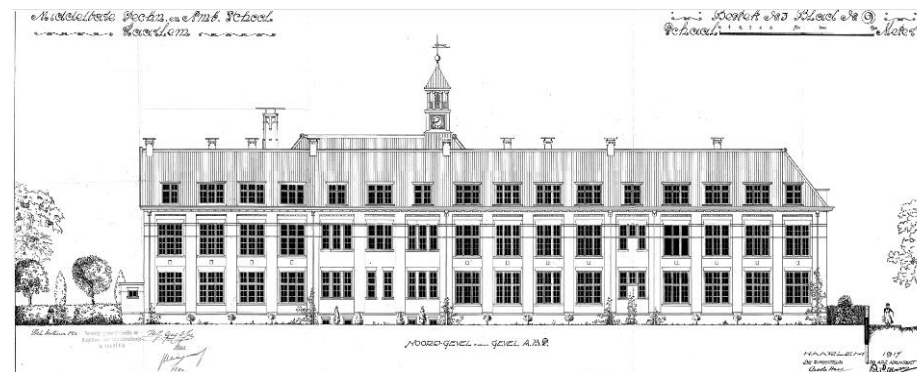
H. H. H. H.

Architectural floor plan of the Hotel de Ville in Jerusalem, showing various rooms and corridors. The plan is labeled with dimensions and room names in German. The title "Hotel de Ville in Jerusalem" is written at the top left. The architect's name "H. H. H. H." is written at the top right. The plan shows a large central hall with a staircase, surrounded by various rooms including a kitchen, dining room, and bedrooms. The drawing is a detailed technical sketch with dimensions and labels.

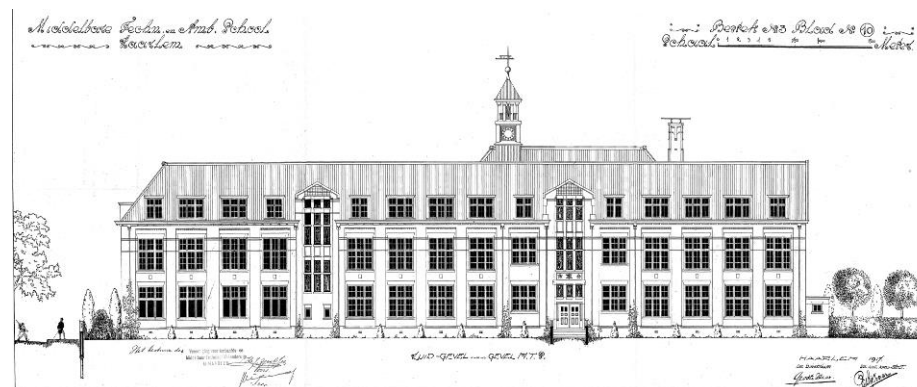
Begane grond volgens het plan van januari 1917.

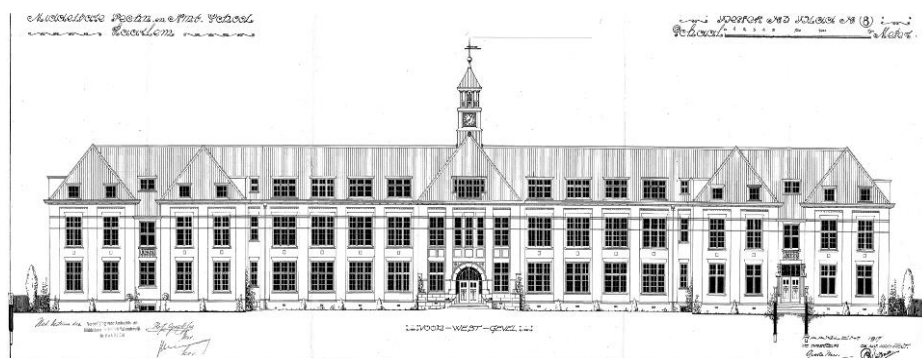
Verdieping volgens het plan van januari 1917.

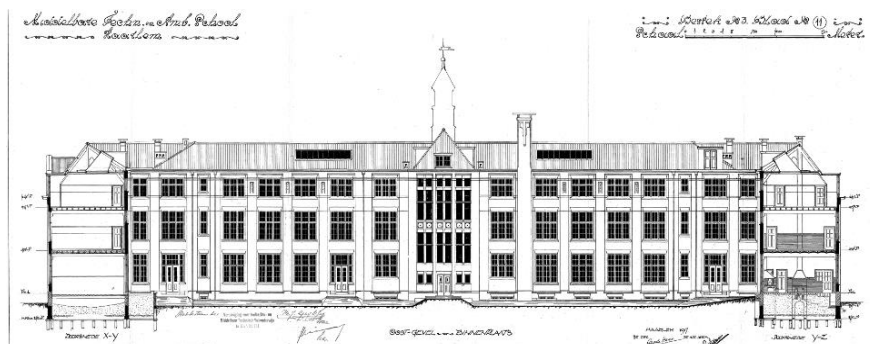
Linker zijgevel volgens het plan van 1917.

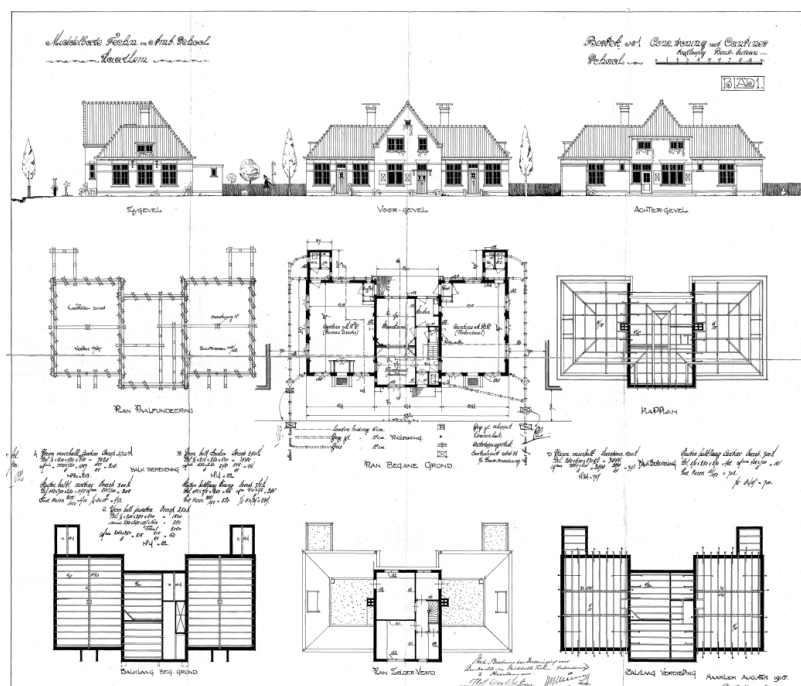
Rechter zijgevel volgens het plan van 1917.

Voorgevel volgens het plan van 1917.

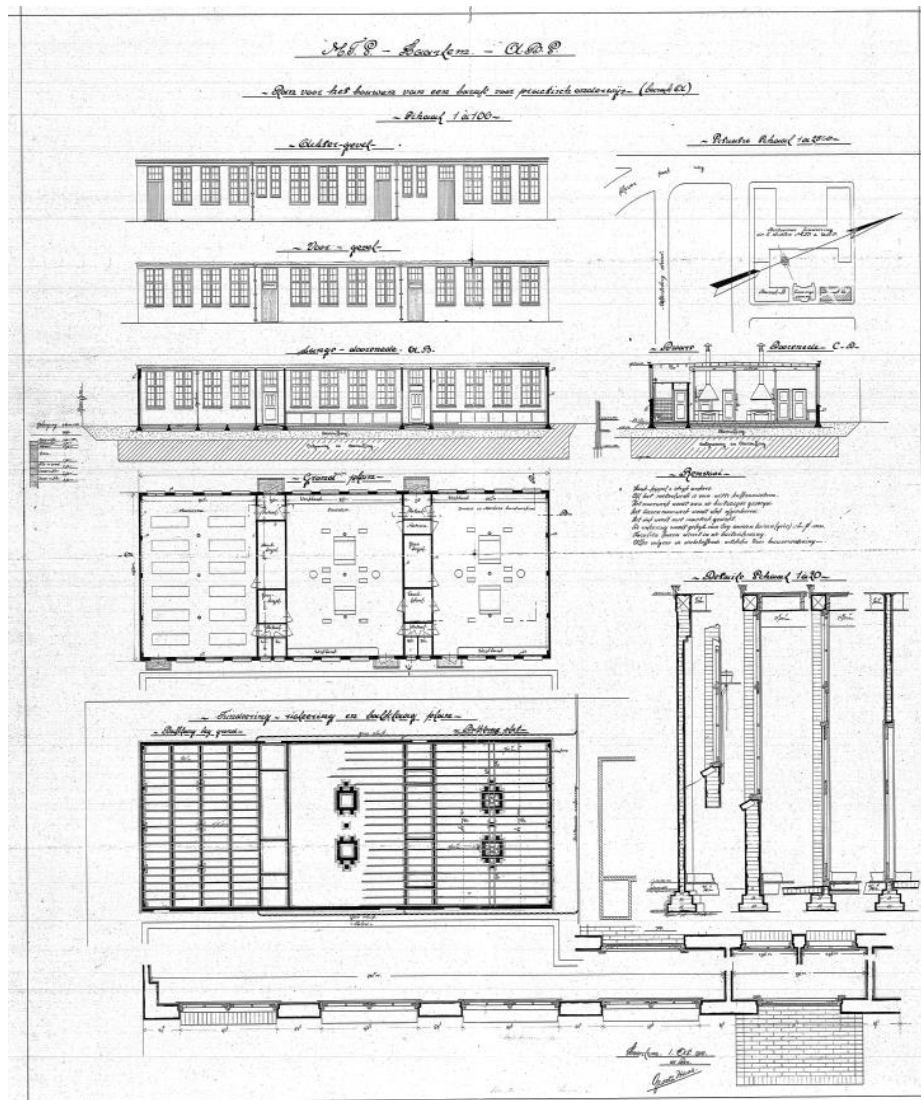
Achtergevel volgens het plan van 1917.

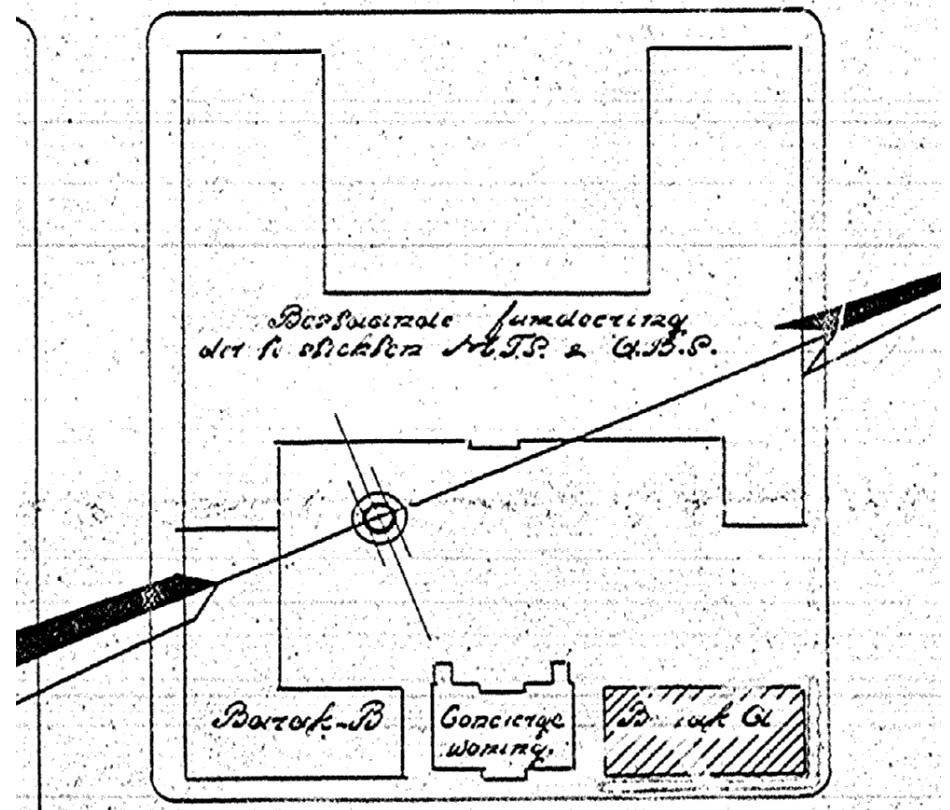
Plan uit 1916 voor de woning met naastgelegen cantines. Deze kantines kregen volgens dit plan een dubbelfunctie, waarbij de noordelijke tevens als 'Bureau Directie' fungeerde en de zuidelijke als 'Teekenzaal'.

2.2.3 Bouw noodlokalen 1918, voorafgaand aan bouw school

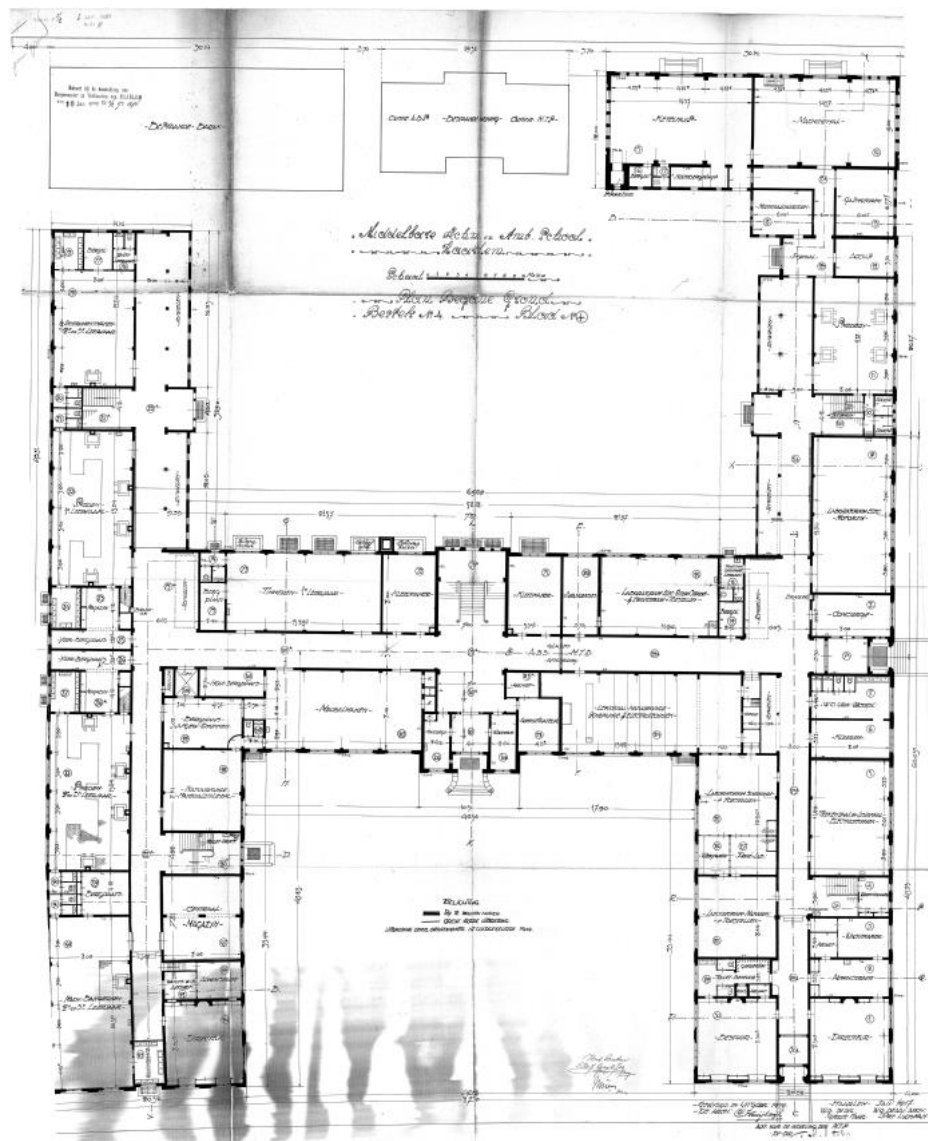
Uit oktober 1918 dateren plannen voor een L-vormige houten barak op de rechter achterhoek van het terrein en een rechthoekige stenen barak op de linker achterhoek van het terrein. De eerste is bestemd voor 'Theoretisch onderwijs', de tweede voor "Praktisch onderwijs". Op bijbehorende situatietekeningen wordt aangegeven dat de fundering van het schoolgebouw (volgens het plan uit 1917) bestaand is.

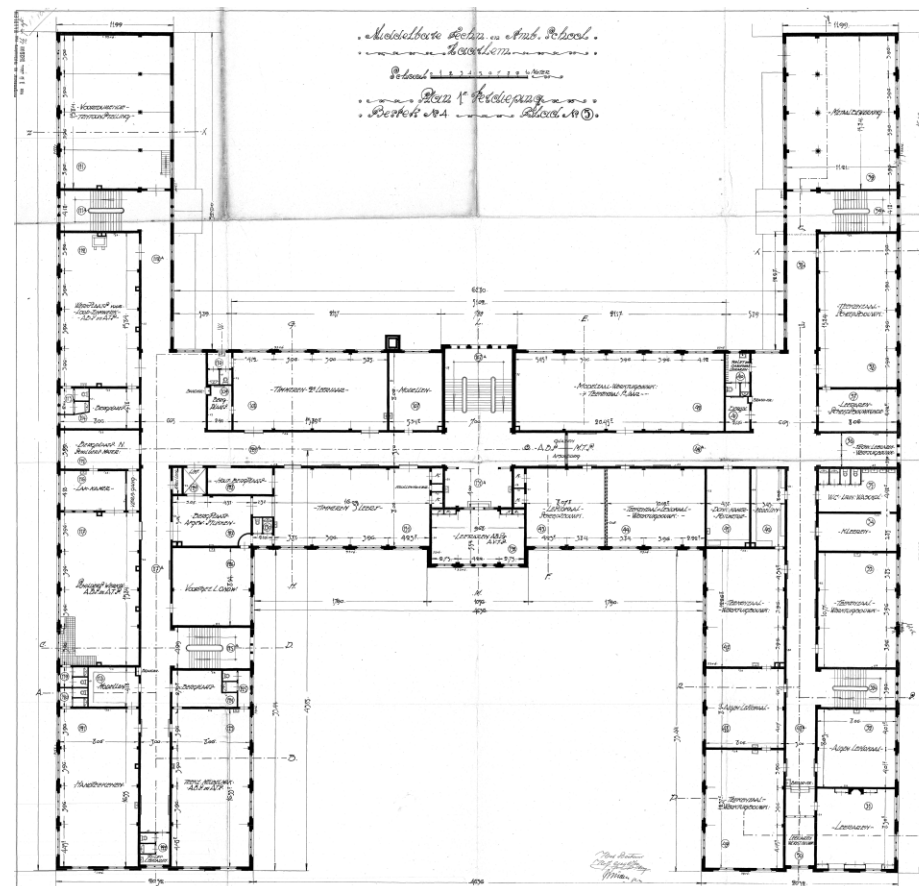
Plan d.d. 1 oktober 1918 voor de bouw van “een barak voor praktisch onderwijs”.

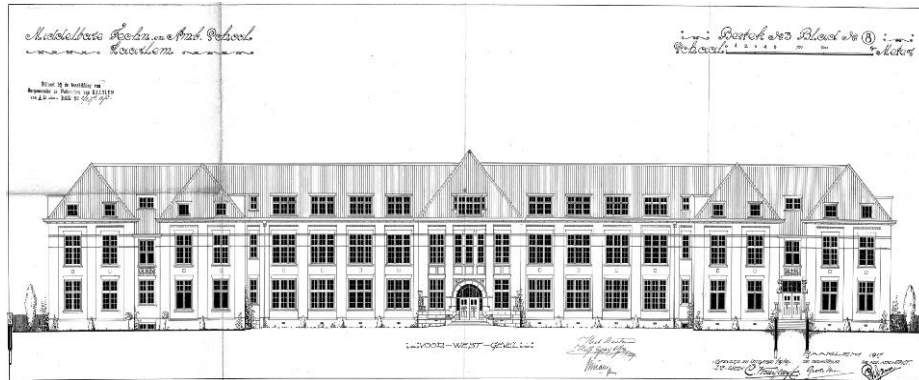
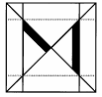
Detail uit voorgaande tekening, met hierop weergegeven de situatie.

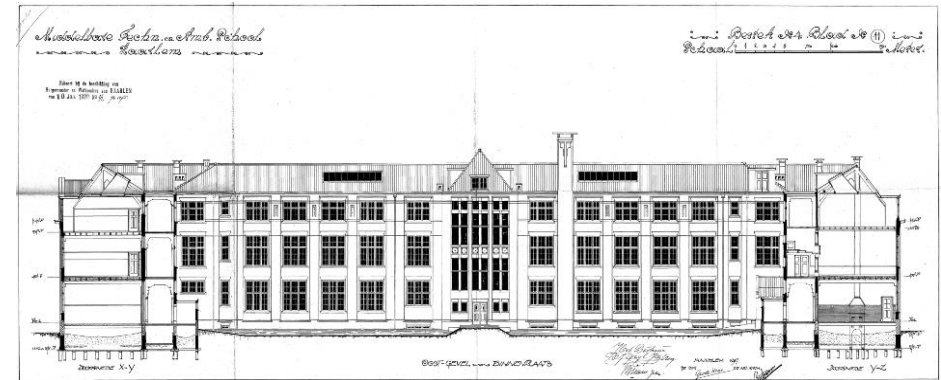
Begane grond volgens het gewijzigde, uitgebreide plan van Kruijswijk uit 1919.

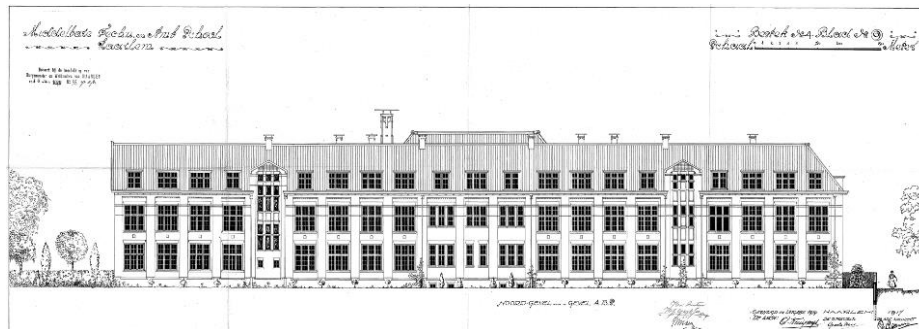
Verdieping volgens het gewijzigde, uitgebreide plan van Kruijswijk uit 1919.

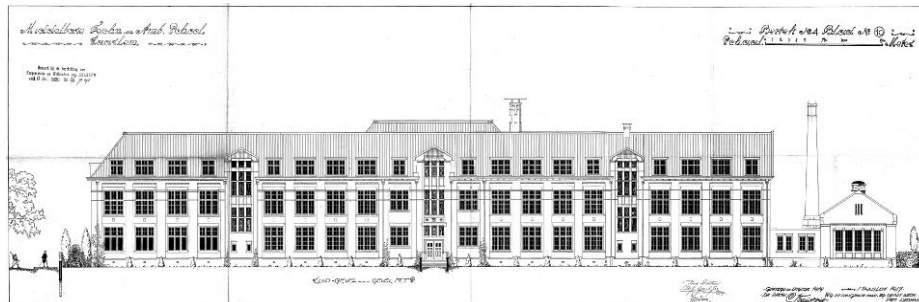
Voorgevel volgens het plan van 1919.

Achtergevel volgens het plan van 1919.

Linker zijgevel volgens het plan van 1919.

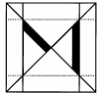
Rechter zijgevel volgens het plan van 1919.

2.2.5 Tussen 1920 en 1922 gefaseerd uitgevoerd plan

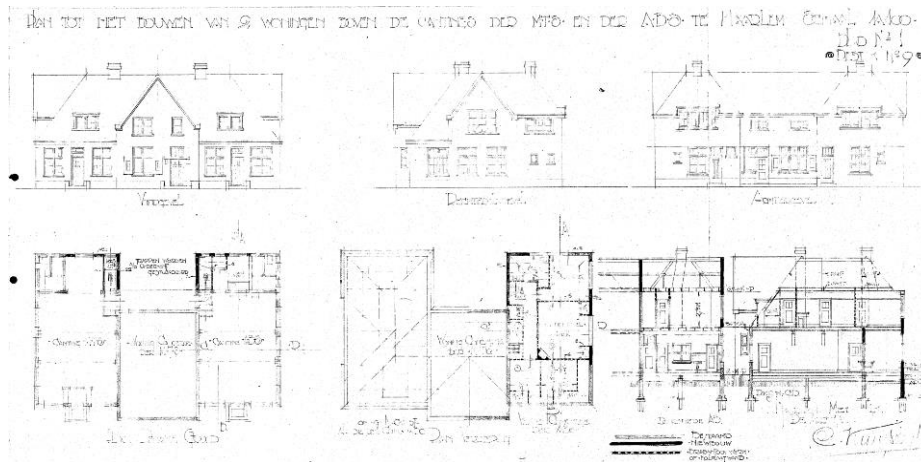
Hoewel het plan uit 1919 de basis vormde voor het uiteindelijk te bouwen schoolgebouw, werd dit plan niet in één fase uitgevoerd. De linker achtervleugel (noord) werd wel volgens het gewijzigde plan uitgevoerd, maar de rechter achtervleugel was aanvankelijk korter. Ook het achter deze vleugel te bouwen ketelhuis en machinehal werden niet direct gebouwd.

Voor deze bouwdelen werd in april 1921 een aangepast plan gemaakt, dat nauwelijks af lijkt te wijken van het eerdere totaalontwerp.

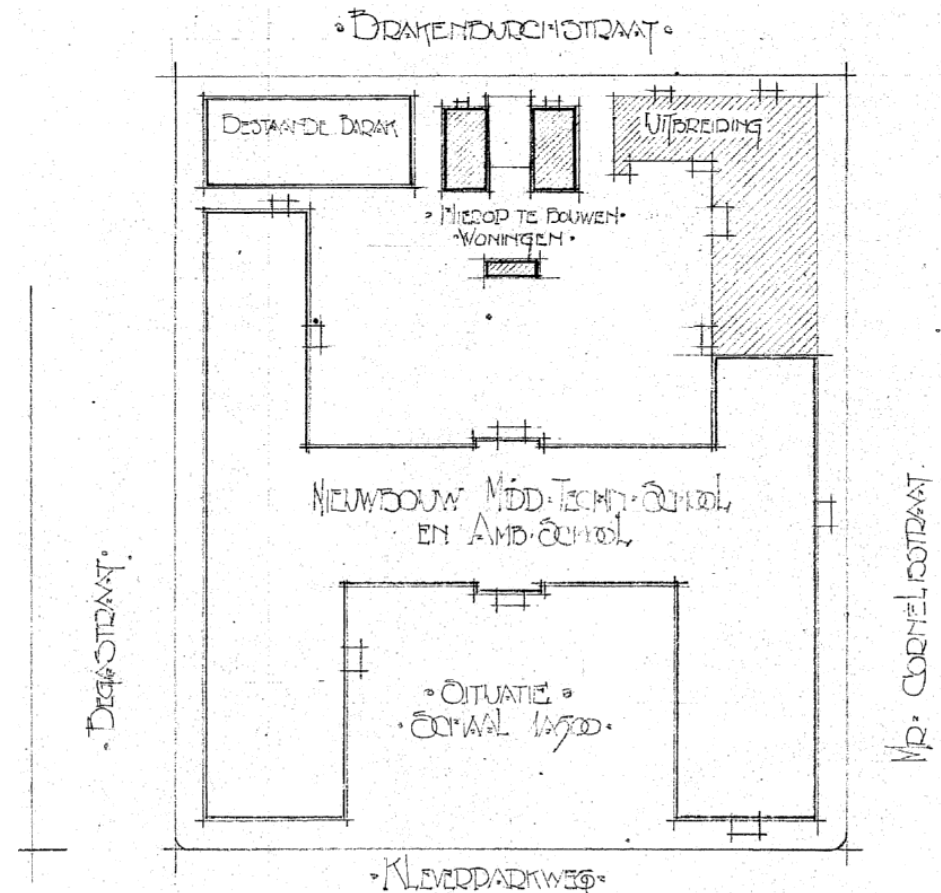
Deze fasering is ook in de kadastrale hulpkaarten uit die periode herkenbaar.

Bijbehorende situatietekening toont nog een klein rechthoekig bouwdeel ten westen van de woningen. Mogelijk waren dit bergingen, maar deze worden verder niet weergegeven.

Plan uit mei 1921, voor het realiseren van bovenwoningen boven beide cantines naast de conciergewoning.

De bij de bouw van de bovenwoningen behorende situatietekening.

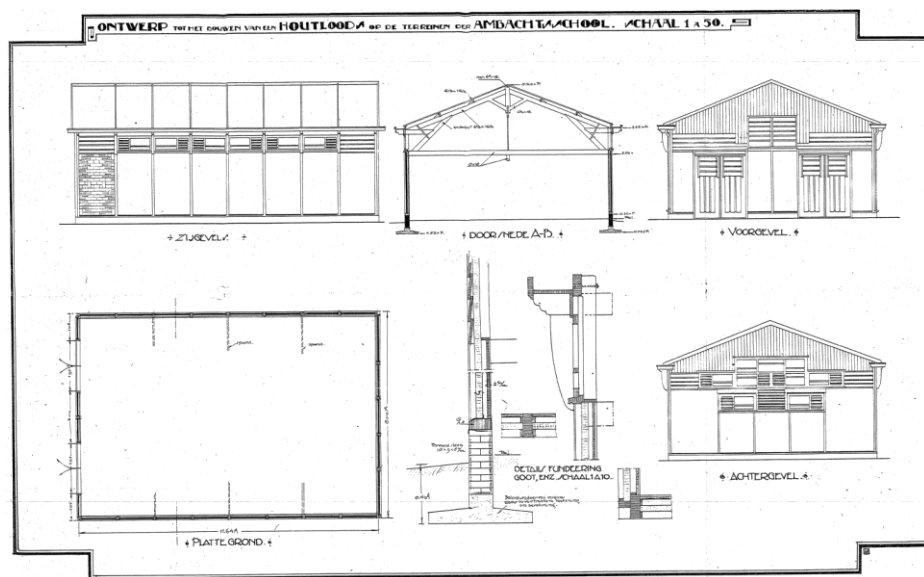
Met de bouw van deze woningen en de uitbreiding van de rechter vleugel tot aan de Brakenburghstraat werd de bouw afgerond en kon de school in 1922 officieel worden geopend.

2.2.6 Bouw houtloods in 1924

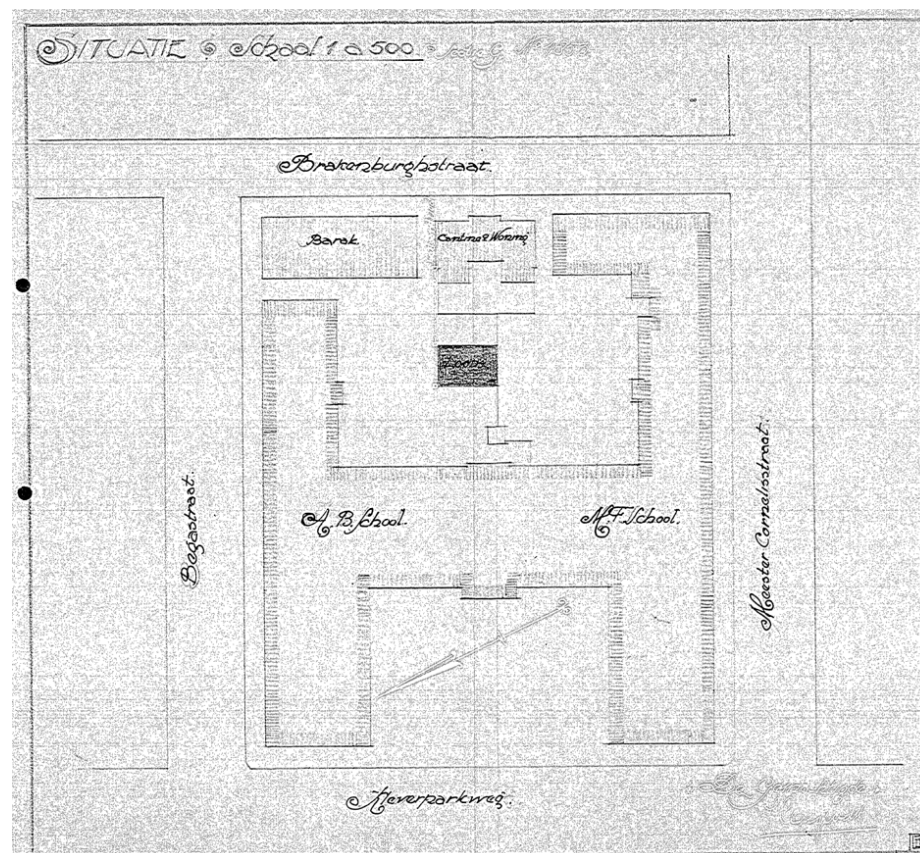
In 1924 werd centraal op het achterterrein een houtloods gebouwd. De rechthoekige loods kreeg een betrekkelijk flauwhellend dak, mogelijk met zink bekleed.

Op de bijbehorende situatietekening is te zien dat deze loods op (nagenoeg) dezelfde plaats wordt gebouwd als de eerder bij de bovenwoningen gerealiseerde bergingen. Deze worden bovendien ook al niet meer weergegeven en werden blijkbaar al weer gesloopt.

Ten zuiden van de nieuw te bouwen houtloods wordt op de situatietekening een enkele lijn weergegeven met op de noordwesthoek een vrijwel vierkante uitspringing. Mogelijk is dit een afscheiding tussen de twee scholen binnen het terrein.

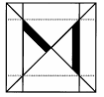
Tekening uit 1924 t.b.v. de bouw van een houtloods voor de Ambachtsschool.

Situatietekening uit 1924, t.b.v. de bouw van een houtloods voor de Ambachtsschool.

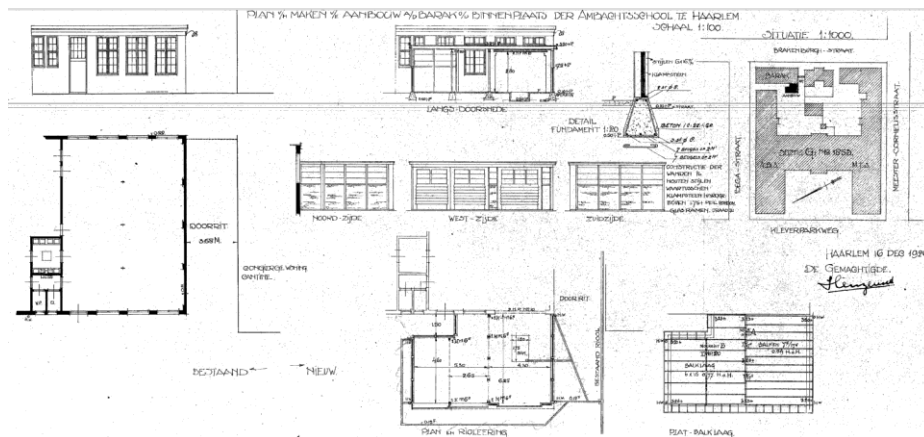
2.2.7 Aanbouw aan noordoostelijke barak in 1926

In 1926 wordt aan de westgevel van de uit 1918 daterende 'barak voor praktisch onderwijs' een kleine aanbouw onder een platdak gebouwd in nagenoeg dezelfde bouwstijl. Van de uit 1926 daterende tekening is echter vooral de weergegeven terreinsituatie interessant omdat deze op de plaats van hiervoor omschreven uitspringing een klein rechthoekig

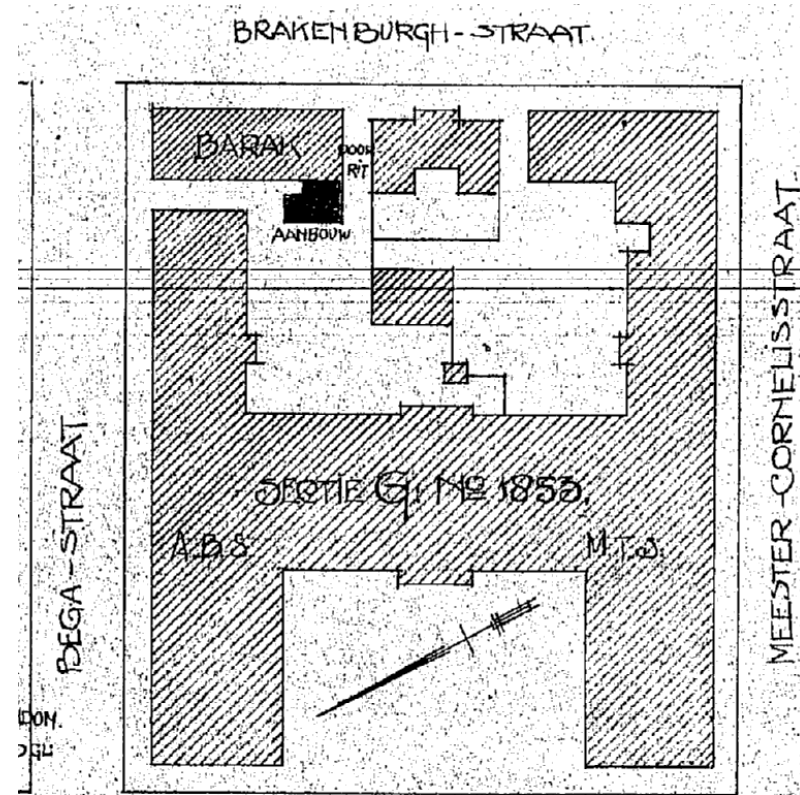

bouwdeel weergeeft. Op eerdere situatietekeningen komt dit element niet voor.

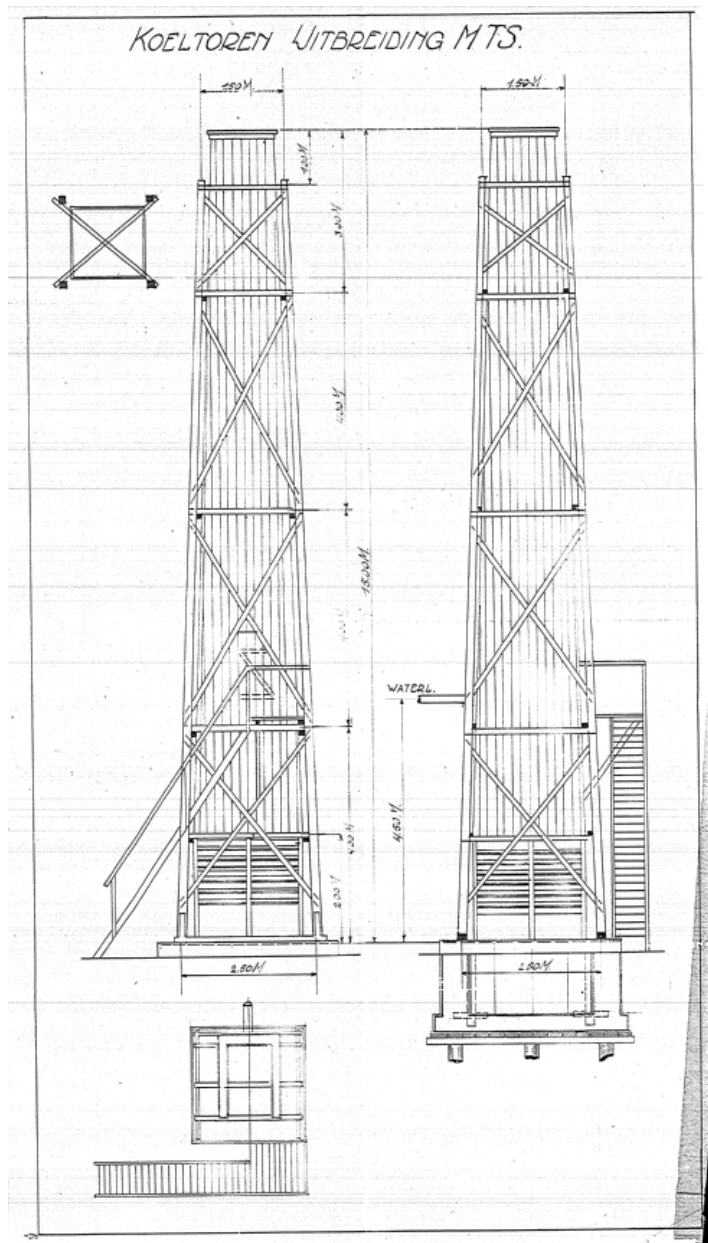
Op basis van de afmetingen zou dit de 'koeltoren' kunnen zijn. Deze wordt weergegeven op een los blad, behorend bij de serie tekeningen uit 1921 t.b.v. de uitbreiding van de rechter achtervleugel. Een locatie wordt daarbij niet aangegeven. Ook de functie van dit bouwdeel is niet bekend.

Tekening d.d. 18 december 1926 t.b.v. een aanbouw aan de 'barak voor praktisch onderwijs'.

Uitsneden uit voorgaande tekening met hierop weergegeven de terreinsituatie.

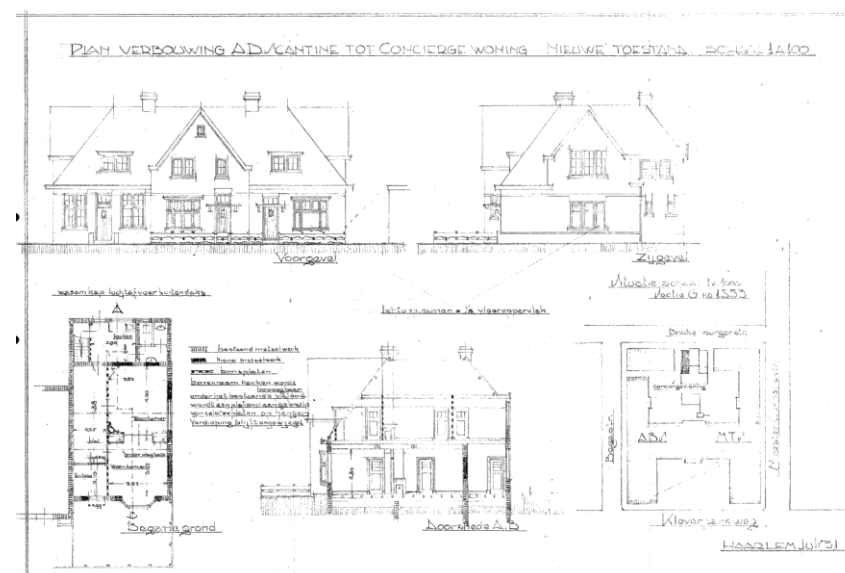

Tekening uit 1921 met hierop weergegeven een koeltoren.

2.2.8 Verbouw cantine (Brakenburghstraat 6) tot een woning 1931

Een tekening van juli 1931 toont de verbouwing van de noordelijke cantine tot een woning, door deze bij de al eerder op de verdieping gerealiseerde bovenwoning te voegen.

Binnen de voormalige kantine werd aan de linker zijde een gang aangelegd en aan de rechter zijde een voor- en achterkamer. De voorkamer kreeg aan de voorzijde een driezijdig gesloten erker. In de achterbouw, die in 1921 werd toegevoegd, werden een keuken en wasruimte/toilet ondergebracht. Hiermee ontstond de indeling, zoals deze ook nu nog aanwezig is. Alleen de en-suiteopzet tussen de voor- en achterkamer kwam te vervallen, waarna ter plaatse van de vroegere hoekschouw van de achterkamer een nieuwe schouw werd gebouwd.

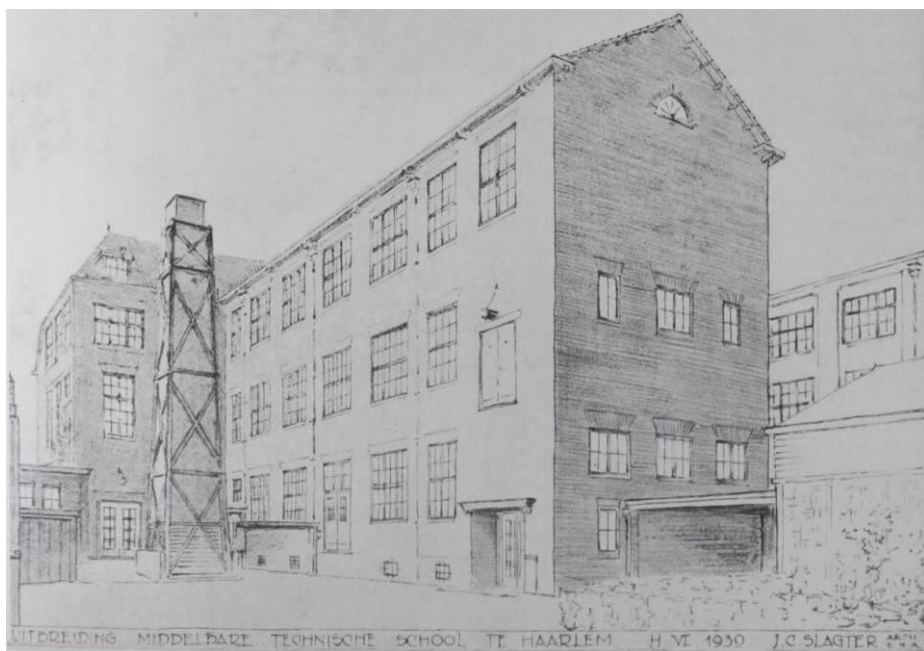

Tekening d.d. juli 1931 t.b.v. de omvorming van de noordelijke cantine tot woning in combinatie met de in 1921 tot stand gekomen bovenwoning. De indeling op de verdieping bleef ongewijzigd.

2.2.9 Bouw van de dwarsvleugel omstreeks 1940

Van de bouw van de dwarsvleugel (bouwdeel D) zijn geen bouwtekeningen aangetroffen. Wel is een fraaie presentatietekening opgenomen in het boek 'Een eeuw beroep op onderwijs'. De tekening, die dateert uit 1939 is vervaardigd door Architect J.C. Slagter. Het boek geeft aan dat J.C. Slagter leraar was op de school, maar ook dat het plan vanwege het uitbreken van de oorlog niet werd uitgevoerd.

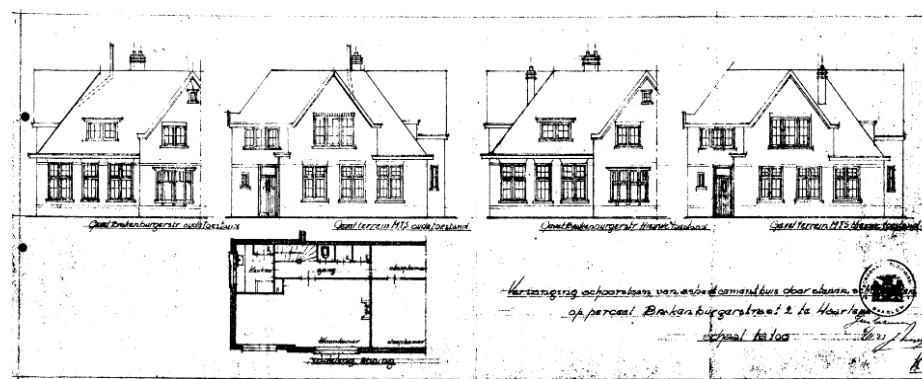
Ontwerp voor de dwarsvleugel uit 1939 van J.C. Slagter. Bron: Een eeuw beroep op onderwijs, 1991.

De weergegeven vleugel komt vrijwel exact overeen met de dwarsvleugel. Bovendien blijkt uit de kadastrale hulpkaart uit 1942 dat de dwarsvleugel en de naastgelegen fietsenstalling wel degelijk werden uitgevoerd.

Op de tekening wordt overigens prominent de houten koeltoren weergegeven, waarvan de locatie eerder werd vermoed direct achter de voorvleugel. Met de bouw van de fietsenstalling zou die locatie niet meer bruikbaar zijn en zou verplaatsing naar een nieuwe locatie ten oosten van de nieuw te bouwen vleugel logisch zijn. Of dit ook daadwerkelijk gebeurde is niet bekend. Zowel bouwtekeningen als ook de verschillende kadastrale hulpkaarten geven hierover geen informatie.

2.2.10 Vervanging schoorsteen Brakenburghstraat 2 in 1953

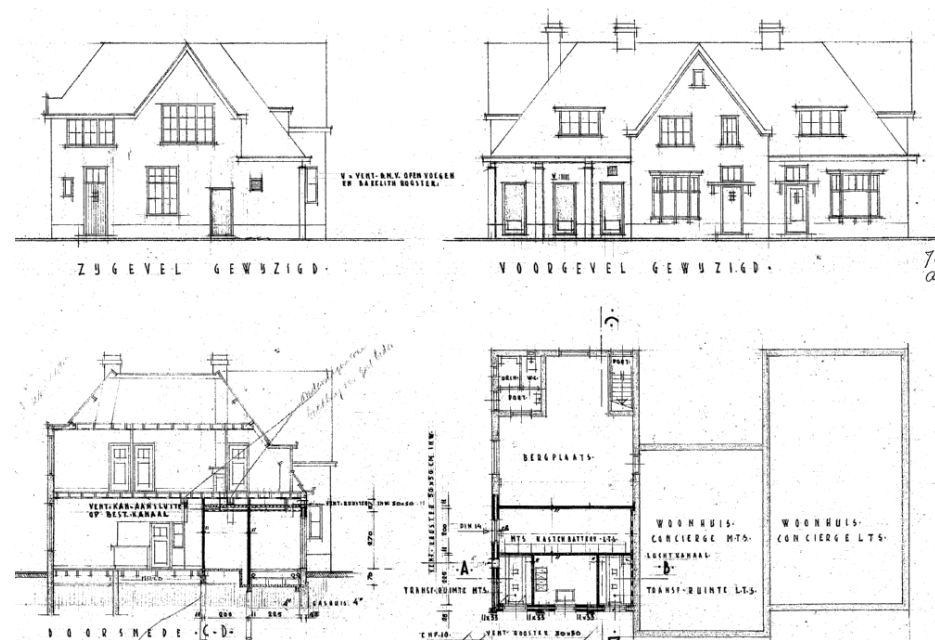
In 1953 werd een rookgasafvoer van asbestcementbuis op de zuidelijke bovenwoning (Brakenburghstraat 2) vervangen door een gemetselde schoorsteen. Gezien de weergegeven indeling van de verdieping fungeerde deze verdieping op dat moment nog als een zelfstandige bovenwoning met een entree in de achtergevel. De functie van de begane grond wordt niet weergegeven, maar de gevelindeling is nog conform de situatie in 1921.

Tekening uit 1953 t.b.v. het vervangen van een rookgasafvoer van asbestcement door een gemetselde schoorsteen.

2.2.11 Aanleg transformatorruimte in Cantine in 1956

In 1956 wordt een plan gemaakt voor het realiseren van een transformatorruimte ter plaatse van het voorste deel van de noordelijke cantine aan de Brakenburghstraat (nr. 2). Het plan is van architect H. Tuninga. Adviseur is J. Luyken. Tegen de westzijde van de uit drie ruimtes bestaande transformatorruimte wordt een ruimte met schakelkasten voor de MTS en LTS gerealiseerd. Het resterende deel van de vroegere cantine wordt een bergplaats.

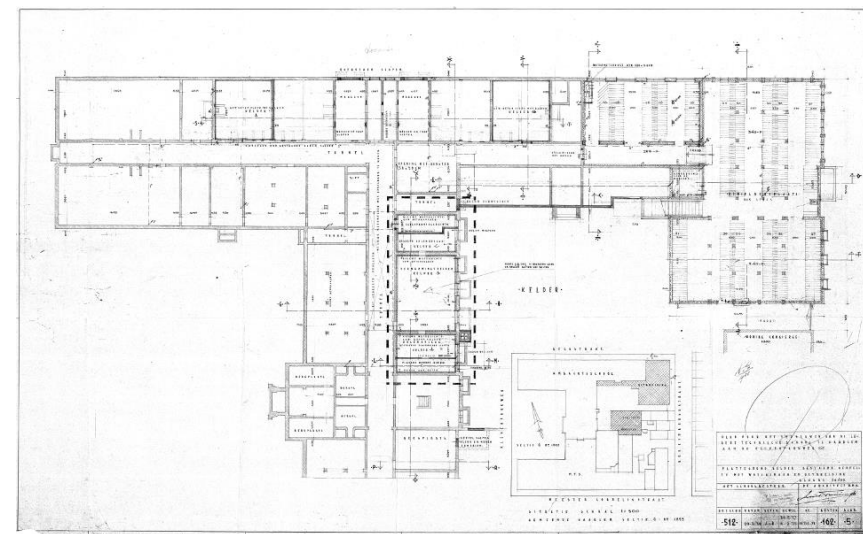

Uitsnede bouwtekening d.d. 15-08-1956, t.b.v. de aanleg van een transformatorruimte aan de voorzijde van de voormalige zuidelijke cantine aan de Brakenburghstraat.

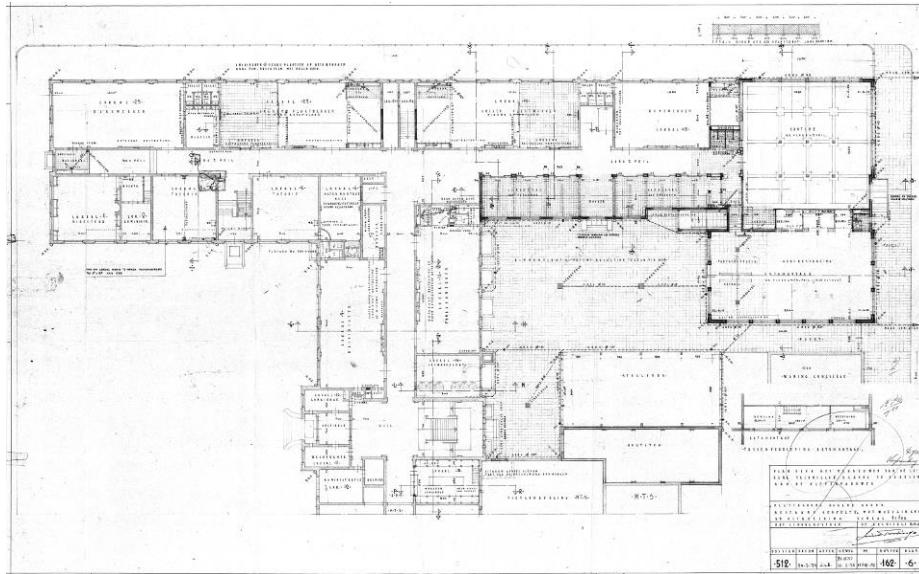
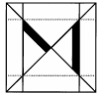
2.2.12 Uitbreiding noordoostvleugel 1958

In 1955 vond een grootschalige uitbreiding plaats op de noordoosthoek van het terrein. De eerste tekeningen dateren al van 1954, maar de bouw vond pas in 1958 plaats. Naar een ontwerp van architect Huib Tuninga werd op de plaats van de 'barak voor theorieonderwijs', inmiddels in gebruik als werkplaats voor bankwerkers en automontage, een nieuw drie bouwlagen tellend en geheel onderkelderde vleugel gerealiseerd.

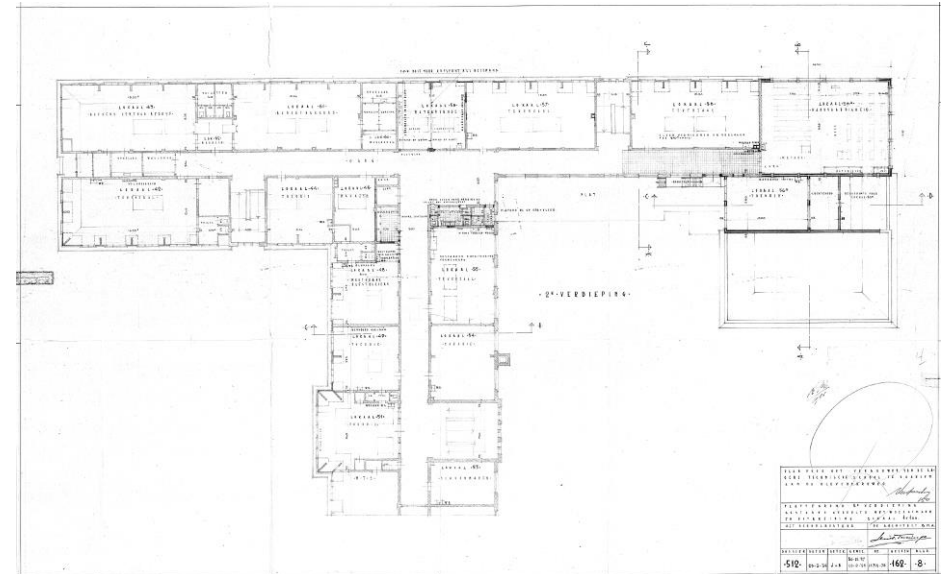
In de kelder werd een rijwielstalling ondergebracht, met een toegang vanaf het binnenterrein. Op de begane grond werden een kantine en werkplaats voor automontage ondergebracht. Op de verdieping werd naast verschillende kleinere praktijklokalen een gymnastieklokaal gesitueerd. Op de tweede verdieping werd een lokaal voor handenarbeid en enkele kleinere theorieluimte ondergebracht.

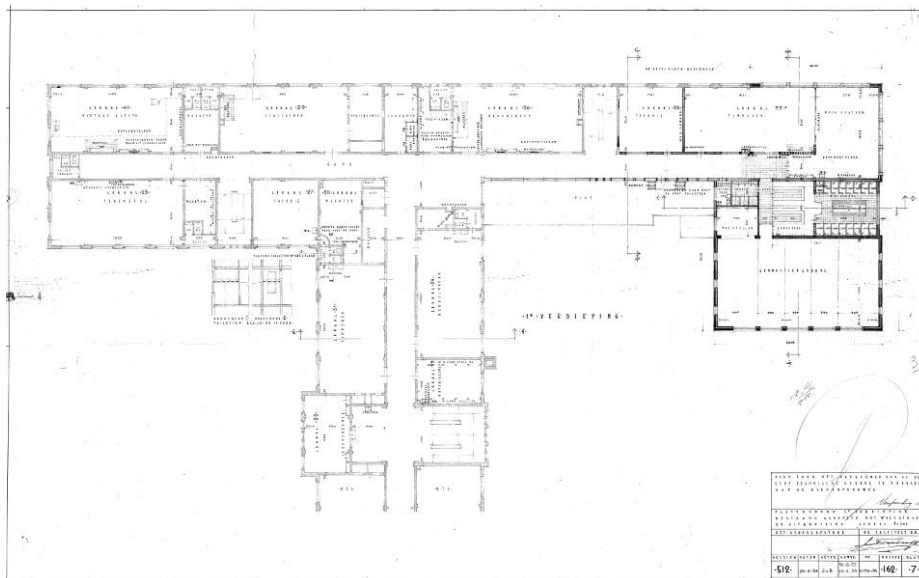
Tekening gewijzigde situatie van de kelders d.d. 30-12-1957.

Tekening gewijzigde situatie van de begane grond d.d. 30-12-1957.

Tekening gewijzigde situatie van de tweede verdieping d.d. 30-12-1957.

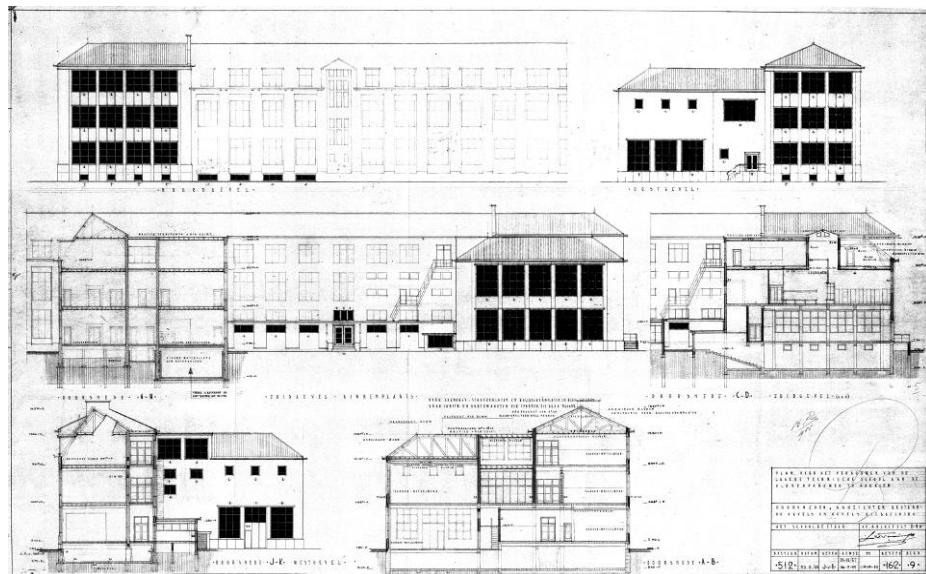

Tekening gewijzigde situatie van de verdieping d.d. 30-12-1957.

Naast de uitbreiding aan de noordoostzijde werd ook langs de zuidzijde van de bestaande noordvleugel een enkellaags aanbouw gerealiseerd. Hierin werden garderobes en een nieuwe entree gesitueerd. Op de tweede verdieping werd nog een toiletgroep gemaakt ter plaatse van een bestaand magazijn, tegenover de lift.

Voor dit plan werden naast een eerste ontwerp vier varianten getekend, waarbij vooral werd gevarieerd in vorm van de daken. Het eerste ontwerp had twee duidelijk afzonderlijke bouwvolumes onder een flauwhellende zadeldaken, met daartussen een iets lager verbindingslid onder een platdak. Bij de varianten werden verschillende composities van platte daken en flauwhellende schilddaken weergegeven. Bij variant C werd de voor het bouwdeel op de hoek van de Brakenburghstraat en de Begastraat de architectuur van het bestaande gebouw overgenomen.

Uiteindelijk werd gekozen voor variant A, waarbij het schilddak van het zuidelijke deel over het verbindingslid werd doorgetrokken.

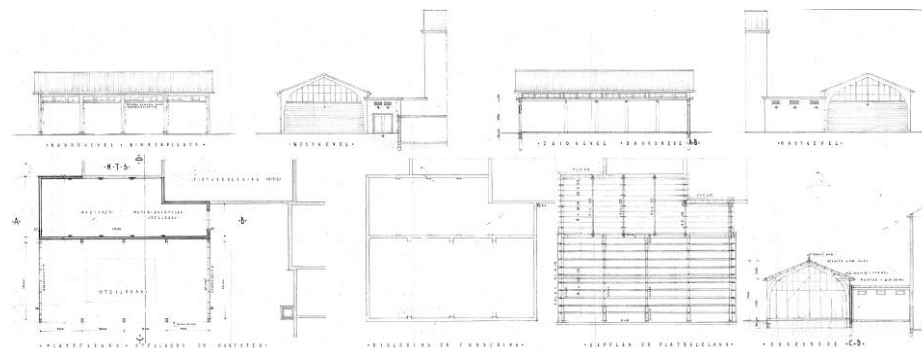
Tekening met gevels en doorsneden t.b.v. de uitbreiding d.d. 30-12-1957.

De uitbreiding kreeg een betonnen draagconstructie. Boven de tweede verdieping werden enkelvoudige balklagen met stalen onderslagen toegepast. De dakconstructies werden uitgevoerd met houten vakwerkspanten.

Tegelijk met de uitbreiding op de noordoosthoek werd op het binnenterrein en stelloods met aangebouwde houtstek gerealiseerd op de plaats waar in 1924 al een houtloods was gebouwd. De houtloods kreeg een flauwhellend zadeldak van Eternitplaten en een constructie met vijf gebogen, gelamineerde spanten. De oostelijke- en westelijke kopgevel kregen aan de onderzijde horizontale houten delen. De topgevels werden

met glaspuien uitgevoerd. De noordgevel bleef grotendeels open, met alleen onder de dakrand een strook bovenlichten. De aan de zuidzijde aangebouwde houtstek kreeg een platdak en gemetselde gevels.

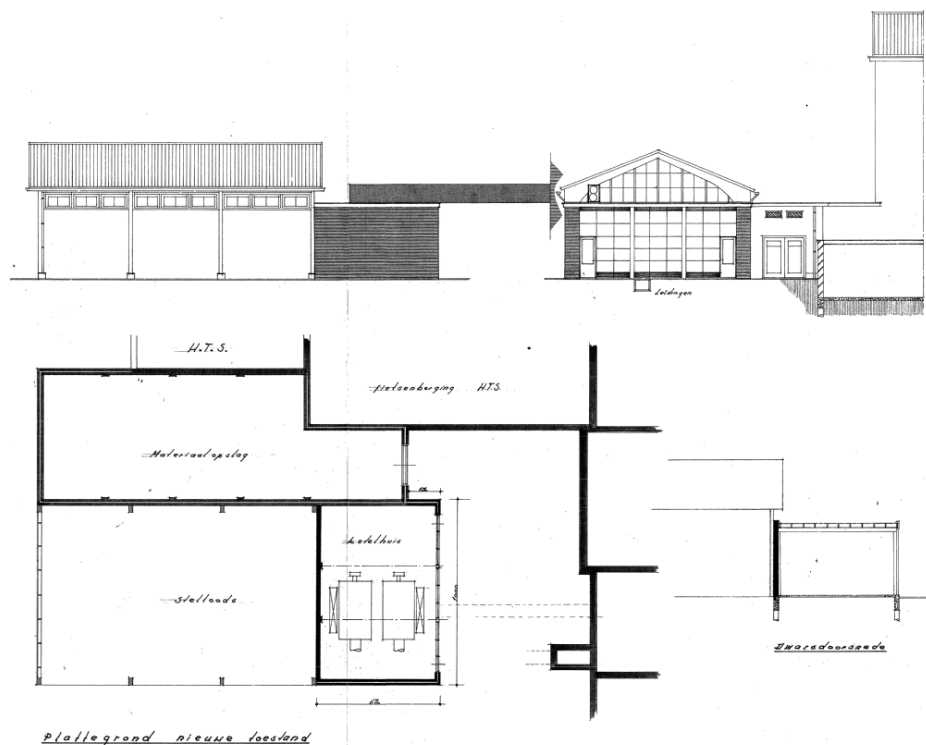
De houtstek sloot aan op de dwarsvleugel van de zuidoostelijke achtervleugel en de op dat moment al als 'bestaand' weergegeven rijwielstalling in de zuidwestelijke binnenhoek van het binnenterrein. Aan deze rijwielstalling vindt nog een wijziging plaats, waarbij een toegang, direct naast de achtergevel van het schoolgebouw wordt dichtgemetseld. De huidige toegang wordt nog niet weergegeven.

Uitsnede bouwtekening d.d. 30-12-1957 t.b.v. de bouw van een stelloods en houtstek.

2.2.13 Aanleg ketelhuis in 1968

In 1968 wordt naar een ontwerp van de Haarlemse architect J.J. Kneppers aan de westzijde van de in 1958 gebouwde stelloods een ketelhuis onder een platdak aangebouwd. Daarvoor wordt de westelijke travee van de stelloods verwijderd.

Uitsnede uit de tekening gewijzigde toestand d.d. mei 1968 t.b.v. de aanbouw van een ketelhuis aan de westzijde van de stelloods.

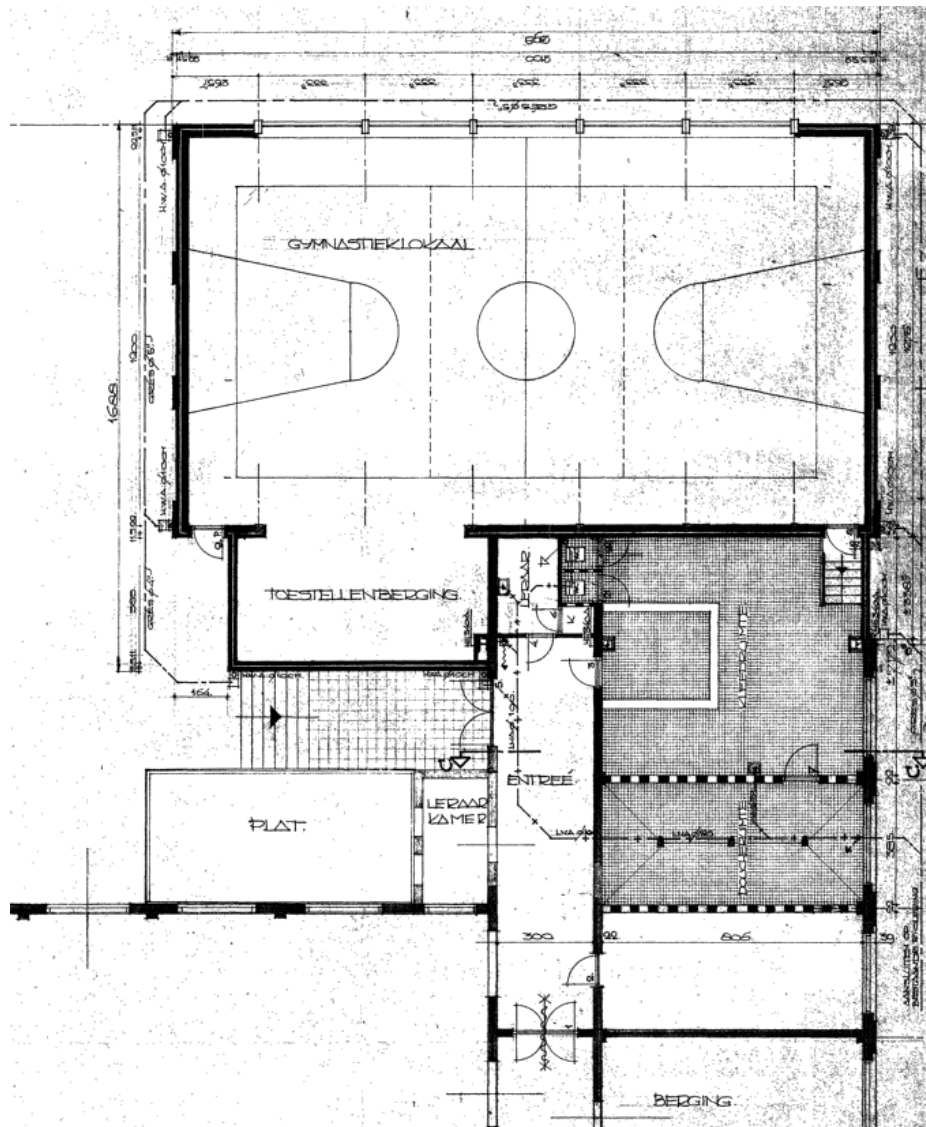
2.2.14 Plaatsing huisje voor gasreducerapparaat 1969

In 1969 wordt op de noordwesthoek van het voorplein een klein 'huisje' voor gasreducerapparaat geplaatst. Het ontwerp wordt opnieuw gemaakt door architect J.J. Kneppers.

2.2.15 Bouw gymzaal op zuidoosthoek 1969-1971

In de periode 1969-1971 ontwierp architect J.J. Kneppers voor de Lagere Technische School een nieuwe uitbouw met een gymnastiekzaal en kleedruimtes. Deze werd gebouwd op de zuidoosthoek van het terrein, op de plaats waar daarvoor een kantine en machinehal aanwezig waren in de nog uit 1922 daterende enkellaags bouwdelen. Daarbij was de kantine in het oorspronkelijke ketelhuis gesitueerd.

In dezelfde periode werd ook de toegang tot de fietsenkelder in de zuidwesthoek van het achterterrein gewijzigd. Tot dan toe was deze ruimte toegankelijk via een onderdoorgang onder de noordelijke travee van de omstreeks 1940 gerealiseerde noordelijke dwarsvleugel aan de zuidelijke achtervleugel. Nu kreeg de fietsenkelder een toegang in de noordwand, waarvoor plaatselijk het dak werd verhoogd. De vrijgekomen ruimte binnen de noordelijke dwarsvleugel werd benut voor de interne verbouwing van de in deze vleugel nieuw onder te brengen brood- en banketbakkerij.

Uitsneden tekening begane grond d.d. mei 1971 t.b.v. het nieuw te realiseren gymnastieklokaal.

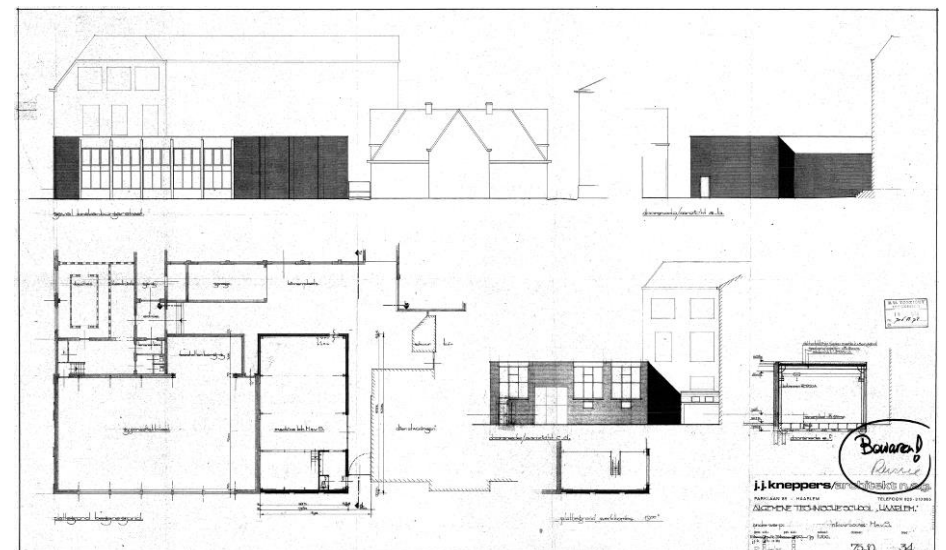
2.2.16 Renovatie en brandwerende voorzieningen 1975

In 1975 vindt een algehele renovatie plaats, waarbij ook verschillende aanpassingen plaats t.b.v. de brandveiligheid van het gebouw worden gedaan. Hierbij worden verschillende tussenpuien geplaatst. Wederom is architect J.J. Kneppers verantwoordelijk.

2.2.17 Aanbouw machinelab M.s.v.S. 1980

In 1979 wordt door architect J.J. Kneppers een ontwerp gemaakt voor de aanbouw van een Machinelab aan de noordgevel van het in 1969 gebouwde gymnastieklokaal op de zuidoosthoek van het terrein.

Tegelijkertijd vinden op de begane grond van de in 1956 tot stand gekomen uitbreiding op de noordoosthoek van het terrein enkele kleinere wijzigingen plaats.

Ontwerp van J.J. Kneppers d.d. 26-06-1979 voor de aanbouw van een machinelab.

2.2.18 Ventilatie ramen noordoostelijk bouwdeel 1992

In 1992 werden op de verdieping van het op de noordoosthoek van het complex gelegen bouwdeel in beide straatgevels één ruitje omgevormd tot een installatie-opening met een ombouw.

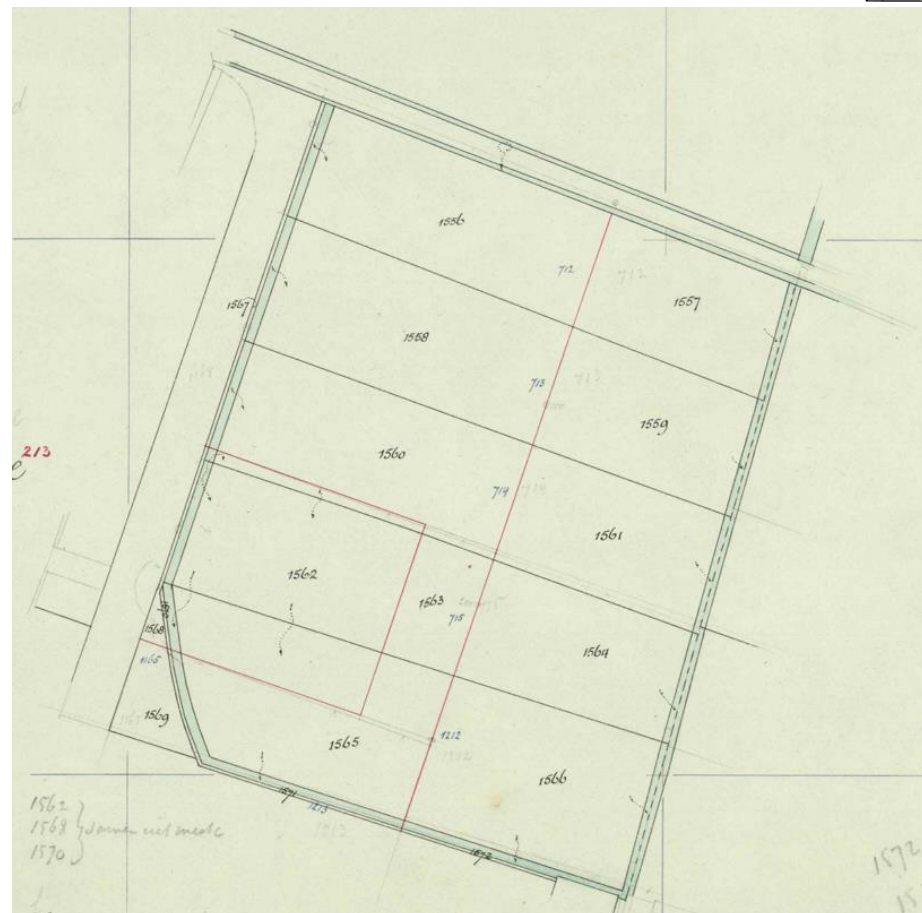
2.3 ONTWIKKELING AAN DE HAND VAN KADASTRALE KAARTEN

Een reeks van kadastrale hulpkaarten geeft goed de gefaseerde ontwikkeling van de vroegste fasen weer. Hoewel de faseringen ook grotendeels blijken uit de bouwtekeningen, laten de kadastrale kaarten zien welke delen op een bepaald moment ook daadwerkelijk gebouwd waren.

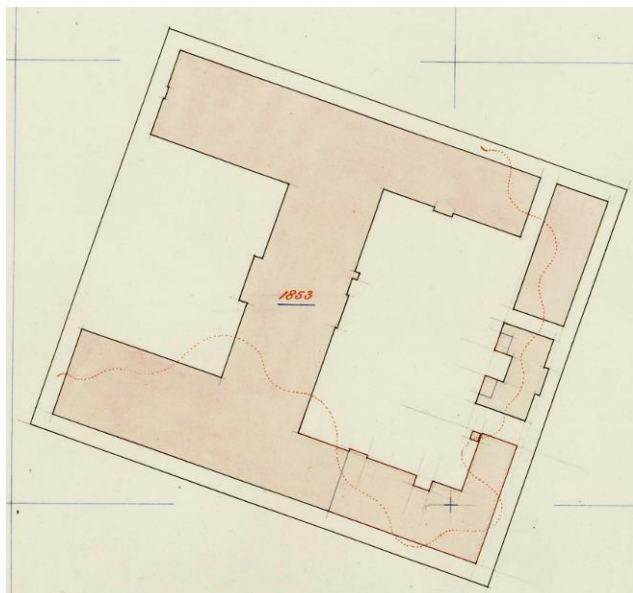
Een hulpkaart uit juli 1916 toont nog de oude perceelverdeling en een eerste aanzet tot het latere stratenpatroon. De oude perceelverdeling heeft in de planvorming, voor zover herkenbaar, geen rol gespeeld.

De eerste delen die binnen het perceel tot stand kwamen waren de huidige woningen Brakenburghstraat 2-6 en een 'tijdelijk' gebouw op de noordoosthoek van het perceel. Dit tijdelijke gebouw zou echter, met de nodige aanpassingen, nog tot 1958 blijven staan.

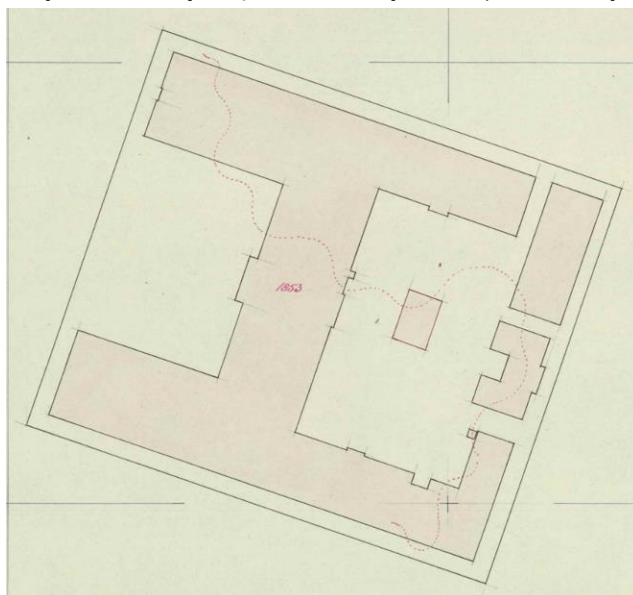
De volgende hulpkaart dateert uit maart 1921. Op deze kaart wordt nu ook het hoofdgebouw weergegeven, echter met nog een kortere rechter zijvleugel. De hulpkaart geeft echter niet het L-vormige noodgebouw weer dat op de zuidoosthoek van het terrein heeft gestaan, voorafgaand aan de bouw van een ketelhuis en machinehal. Het t.b.v. de hulpkaart gemaakte veldwerk toont dit gebouw wel, maar gezien de te verwachten sloop zal dit bouwwerk vermoedelijk niet meer weergegeven zijn op de hulpkaart.

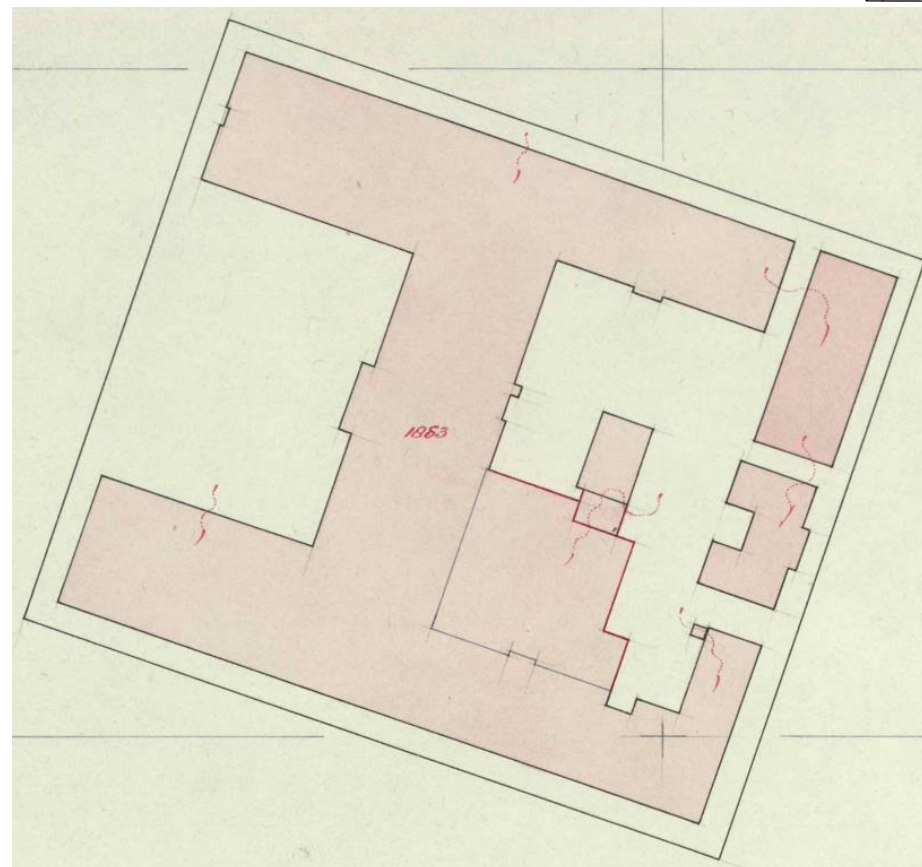
Hulpkaart juli 1916, waarop nog de 'oude' perceelverdeling zichtbaar is.

Hulpkaart d.d. april 1923. Het oorspronkelijke ontwerp is geheel afgerond.

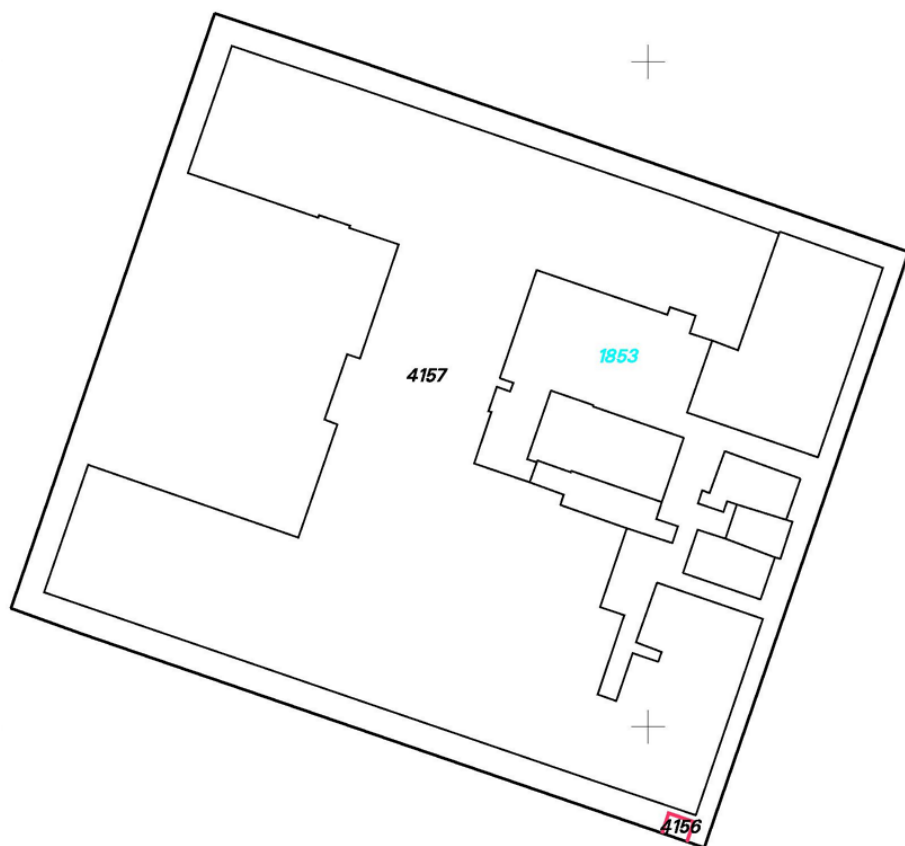

Hulpkaart d.d. oktober 1925. Op het binnenterrein is een houtloods toegevoegd.

Hulpkaart d.d. augustus 1942

Opmerkelijk is dat van de wijzigingen na 1942, waaronder de bouw van de noordoostelijke uitbreiding geen kadastrale kaarten meer zijn aangetroffen, terwijl daarmee het bebouwd oppervlak wel degelijk wijzigde.

Hulpkaart d.d. 20-05-2014, waarop het complex in de huidige omvang herkenbaar is.

2.4 AFBEELDINGEN

Van het gebouw zijn, met name van het exterieur, betrekkelijk weinig afbeeldingen aangetroffen. De foto's geven een mooi beeld van het gebouw door de tijd heen, maar doordat de belangrijkste wijzigingen op het achterterrein plaats vonden, geven de foto's ten aanzien van de bouwhistorische ontwikkeling slechts beperkte informatie.

De vroegste foto dateert omstreeks 1902 en deze toont de omgeving voordat de wijk Kleverpark werd ontwikkeld. Op de foto is een geheel onbebouwd gebied met onverharde wegen te zien.

De volgende foto's dateren van kort na de bouw van de school en tonen met name het 'open' karakter van het voorterrein door het ontbreken van de huidige forse bomen. Ook heeft de directe omgeving zich verdicht door de groet van bomen en met name de toename van geparkeerde voertuigen. Enkele foto's uit de jaren '60 laten de achterzijde van het complex zien. Hierop zijn ook nog de voormalige ketelhuis en machinehal zichtbaar.

Enkele foto's van praktijklessen uit verschillende periodes geven een indruk van het 'schoolleven' en in zeer beperkte mate van de afwerking van vertrekken. Met name de in het zich liggende details in schoon metselwerk springen in het oog. Deze details zijn ook nu nog deels herkenbaar.

Tot slot zijn enkele foto's aangetroffen uit de periode dat het gebouw door de Duitse Weermacht bezet was van september 1940 tot augustus 1944.¹

Wandelaars op de nog onbebouwde Kleverlaan, bij de hoek met de Verspronckweg. Links op de achtergrond het torentje van de Stadskwekerij. Op de achtergrond rechts de Ripperdakazerne. Ziende naar het oosten. 1902-1904. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54000049

¹ Vermelding in Een eeuw beroep op onderwijs, 1991.

Eerste steenlegging voor de M.T.S. door H.J.Geyl, voorzitter van de T.S. De heer Geyl staat op de foto in het midden bij de bloemen. Achter de steen staat de Inspecteur van Onderwijs de Groot. 1920. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54025102

Middelbare Technische en Ambachtsschool aan den Kleverparkweg. 1922

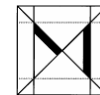
De zojuist gereed gekomen school in 1922. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54033952

Ongedateerde prentbriefkaart met opschrift 'Haarlem. Middelbare Technische School.' Bron: NHA, afbeeldingnr. 55014319

Ongedateerde prentbriefkaart met opschrift 'Haarlem, Middelbare Technische School, Mr. Cornelisstraat.' Bron: NHA, afbeeldingnr. 55014322

Zicht op de zuidoosthoek van het complex, met rechts de machinehal uit 1921/1922. Datering 1961-1963. Bron: NHA, afbeeldingnr. 5414190

De woningen Brakenburghstraat 2-6 in 1961/1963. Aan de linker zijde is dan al een transformatorhuis ingevoegd. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54014189

De noordelijke gevelwand in 1969. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54029139_01

Zicht langs het oostelijke deel van de noordelijke gevelwand in januari 1969.
Bron: NHA, afbeeldingnr. 54029139_02

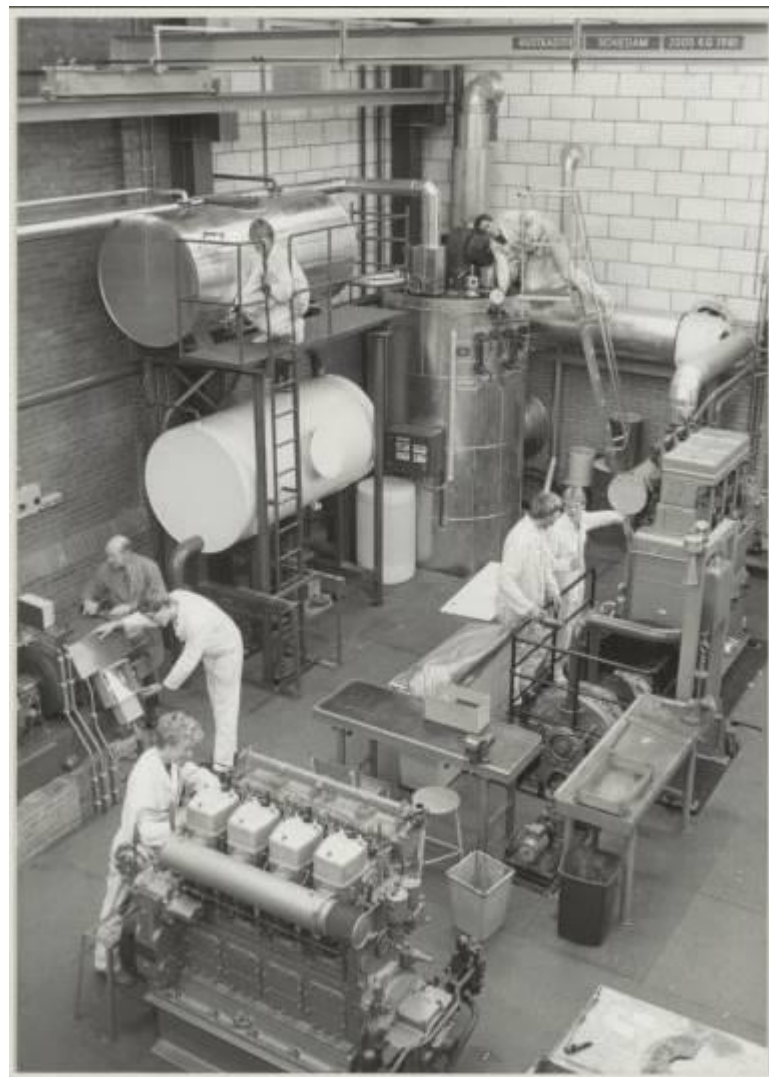
Kooklessen op 7 december 1995. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54036129

Praktijkles aan de M.T.S. omstreeks 1950, foto Cees de Boer. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54011344

Praktijkles aan de M.T.S. omstreeks 1950, foto Cees de Boer. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54011342

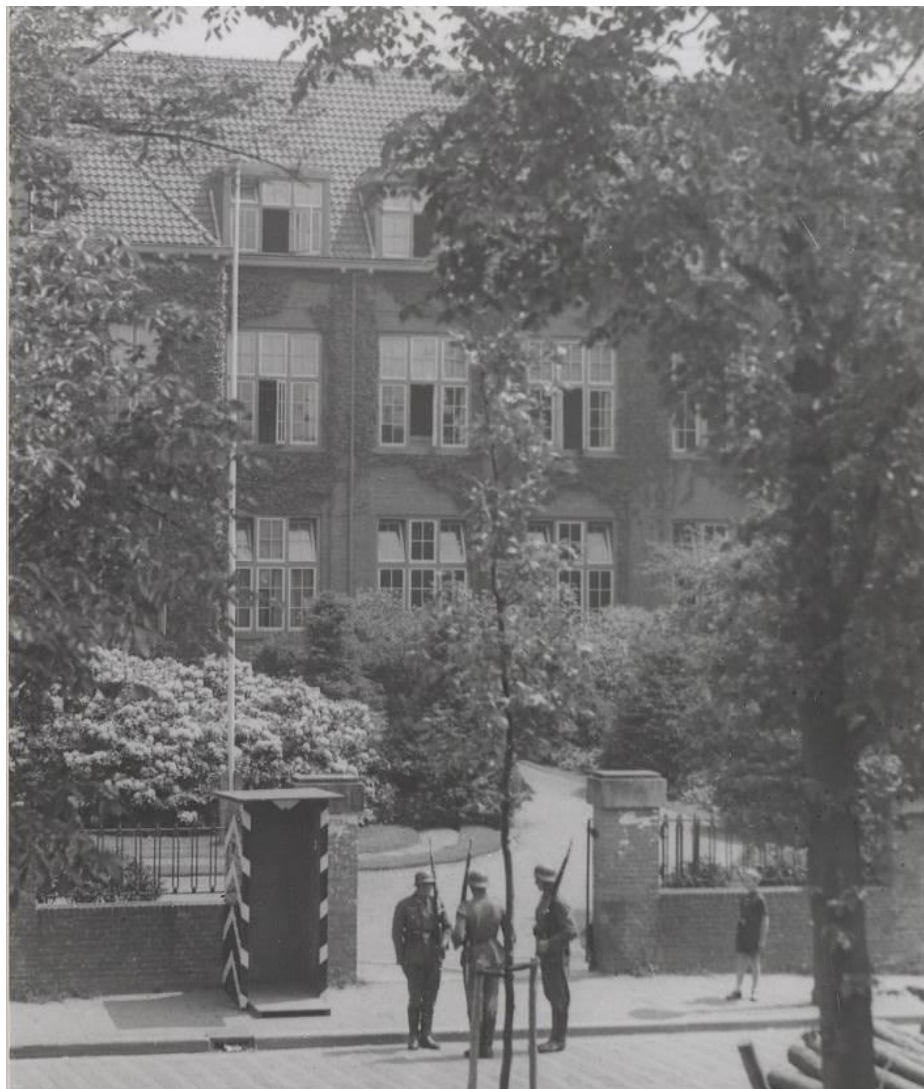
Opleidingsafdeling voor scheepswerktuigkundigen van scholengemeenschap Haarlem aan de Verspronckweg in november 1982, foto Cees de Boer. Bron: NHA, afbeeldingnr. 1478_22502k

Duitse soldaten in werktenuue bij de Middelbare Technische School. 1942. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54007699

Aflossing van de wacht in 1942. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54007697

Aflossing van de wacht in 1942. Bron: NHA, afbeeldingnr. 54007697_02

2.5 OVERIGE BRONNEN

Op 21 februari 1920 werd de openbare aanbesteding bekend gemaakt in Het Haarlems Dagblad. De aanbesteding zou al op 8 maart 1920 plaats vinden. Nadere gegevens ten aanzien van de aanbesteding en bouw zijn niet bekend.

**OPENBARE
AANBESTEDING**

Door het Bestuur der Vereeniging voor Ambachts-en Middelbaar Technisch Vakonderwijs te Haarlem zal op MAANDAG 8 MAART 1920 worden aanbesteed:

De bovenbouw bestemd voor een Middelbare Technische- en een Ambachtsschool met gedeeltelijke tundeeringswerke, op een terreinaanden Kleverparkweg te Haarlem

Het bestek met 25 teekeningen is voor gegadigden verkrijgbaar aan het bouwbureau aan den Kleverparkweg, tegen betaling van f 30 per stel.

Inlichtingen verstrekt de architect op alle werkdagen van des morgens 10—12 uur en des middags van 2—4 uur, behalve der Zaterdagmiddags, tot vier dagen voor de besteding, op bovengenoemd Bouwbureau.

Gerestitueerd wordt f 20 voor elk bestek met bijbehorende teekeningen, dat in ongeschonden staat franco wordt teruggezonden.

Bericht openbare aanbesteding, geplaatst in Haarlems Dagblad, 21 februari 1920.

2.6 DE SCHOOL IN CULTUURHISTORISCH PERSPECTIEF

De voormalige Middelbare Technische- en Ambachtsschool is een vrij goed bewaard gebleven voorbeeld van een zogenaamde 'gangschool', ook wel aangeduid als 'corridortype'.

Hierna volgende paragrafen geven een beeld van het onderwijs in Nederland tot in de vroege 20ste eeuw. Aan de hand hiervan wordt een beeld verkregen van de plaats welke de school inneemt binnen dit belangrijke aspect van de Nederlandse geschiedenis.

2.6.1 Ontwikkelingen in het onderwijs in de 19de eeuw

Tot ongeveer 1800 lag de nadruk op het zogenaamde hoofdelijk onderwijs. Dit betekende dat leerlingen afzonderlijk of in kleine groepjes bij de onderwijsgevende werden geroepen. Op lagere scholen werd vooral onderricht gegeven in lezen en schrijven.

Tegen de achtergrond van de Verlichting ontstonden bij vooraanstaande burgers al in de 18de eeuw nieuwe inzichten over volksopvoeding, onderwijs en de inrichting van scholen. Steeds meer raakte men ervan overtuigd dat scholen zodanig gebouwd en ingericht moesten worden, dat ruimte en lucht voldoende gewaarborgd waren. De zorg voor zuivere lucht en goede ventilatie gold langzaamaan als een steeds belangrijkere opgave.

Pas in de Bataafse en Franse tijd (1795-1813) konden de verlicht-pedagogische ideeën ten volle tot ontplooiing komen. In 1801 werd de Schoolwet ingesteld, die maakte dat er van overheidswege werd toegezien op de verbetering van de kwaliteit van het onderwijzend personeel en de schoolhygiëne.

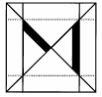
Met de Schoolwet van 1806 werd het klassikale onderwijssysteem nagestreefd: leerlingen van min of meer hetzelfde niveau werden bij elkaar gezet en gezamenlijk onderwezen. Het schoolbord deed nu ook zijn intrede.

In 1857 werd er een nieuwe wet op het lager onderwijs ingesteld, nadat met de grondwetsherziening van 1848 de vrijheid van onderwijs was vastgelegd. De tweedeling tussen openbaar en confessioneel onderwijs die hier het gevolg van was, leidde tot de zogenaamde Schoolstrijd, die tot 1917 duurde. Via een wetwijziging in 1878 werden nog krachtiger middelen geboden om de schoolhygiëne te waarborgen. Aandacht werd besteed aan de 'hygiëne van het schoolkind' en de 'hygiëne van het onderwijs'. Zaken zoals de lichamelijke ontwikkeling en gezondheid van de leerlingen alsmede hun geestelijke inspanningen kwamen uitgebreid aan bod.

In 1901 werd een belangrijke stap gezet met de aanneming van de Leerplichtwet. Deze leidde tot een bouwexplosie van nieuwe lagere en middelbare scholen. Nadat in 1919 de Wet op het Nijverheidsonderwijs in werking trad, kwam er bovendien een sterke toename van scholen voor het vakonderwijs.

2.6.2 De gangschool

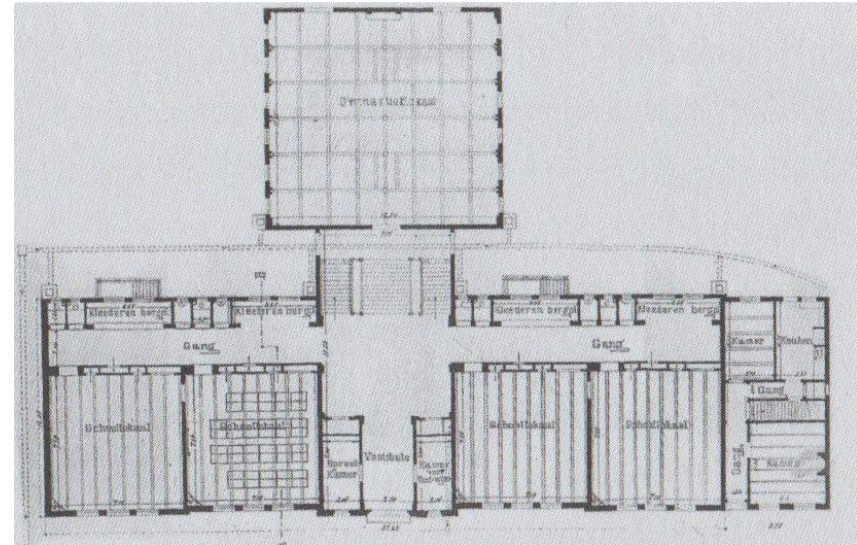
Na de onderwijswet van 1857 werd een verdeling van de school in verschillende 'leervertrekken' noodzakelijk. Aanvankelijk gebeurde dit door het met houten wanden in drieën delen van de bestaande zaalscholen. Het groeiende aantal leerlingen leidde evenwel tot een sterke

toename van het aantal nieuwe schoolgebouwen, met aparte lokalen en meer verdiepingen. Nieuwe onderwijstypes zoals de HBS en de MMS, maar ook het Ambachtsonderwijs, gaven ook de noodzaak van een ander type schoolgebouw.

Mede doordat de stichting van rijks- en gemeentelijke HBS-en een hoge vlucht nam, ontwikkelde zich allengs de zogenaamde gangschool, een schooltype dat tot in de 20ste eeuw populair zou blijven. Karakteristiek voor de gangscholen is het verbinden van de schoollokalen met een als verkeersader uitgevoerde langslpende gang (corridorprincipe). Deze opzet liep parallel met inzichten omtrent de uitvoering van andere grootschalige gebouwen, zoals ziekenhuizen, gestichten en kazernes. Binnen de gangscholen liepen de gangen veelal langs de achtergevels van het gebouw, met lokalen aan de straatzijden. Ook kon men middengangen toepassen, met aan weerskanten klaslokalen.

Het meest voorkomende type gangschool bestond uit een langwerpig symmetrisch gebouw van twee lagen met een zolderkap, met in het midden de hoofdingang, vaak geaccentueerd door een middenrisaliet.

Voorbeeld van een 'gangschool' uit 1882 in Utrecht. Het aangebouwde gymnastieklokaal bevindt zich aan de achterzijde. De toiletten liggen achter de gang. Bron: Boersma, 1996.

2.7 DE ARCHITECTEN

Aan het complex hebben verschillende architecten gewerkt. Hieronder een korte schets van de verschillende architecten.

2.7.1 P. Doorn en C. Kruijswijk

Doorn was directeur van de school

Cornelis Kruijswijk (Abcoude, 14 december 1884 – Amsterdam, 10 januari 1935).

Kruijswijk werd geboren als zoon van de aannemer Jan Kruijswijk (de familienaam wordt Kruijswijk gespeld) en Alida van Kooten. Hij leerde het

vak door avondstudie en in de praktijk bij architecten als Harry Elte en F.A. Warners; hij bouwde veel in Amsterdam, maar heeft ook in Haarlem diverse woningen gebouwd.

In Amsterdam werden naast vele woningblokken, zoals in de Mercatorstraat en aan het Victorieplein, met zijn kenmerkende arcaden, ook diverse kerken op stedenbouwkundig bijzondere plekken door Kruijswijk ontworpen. De Willem de Zwijgerkerk aan het Olympiaplein, en de Apostolische kerk in de Watergraafsmere zijn hiervan voorbeelden. Daarnaast bouwde hij een groot aantal scholen.

Kruijswijk ontwierp vooral in traditionalistische stijl met aanvankelijk duidelijke invloeden van de Amsterdamse School.

De architectuur van Kruijswijk kenmerkt zich door goede verhoudingen en een bijzondere plasticiteit. Paarsgewijs naar voren springende erkers of raampartijen, verticale markering van entrees, profilering van hoekpartijen, articulering van grote baksteenvlakken en gedetailleerde gevelbeëindigingen.

In Haarlem ontwierp Kruijswijk onder meer de volgende woningen:

- Villa Kleverparkweg 15,
- Middenstandswoningen Molijnstraat 1-21,
- Woningbouwcomplex Kleverlaan 172-174,
- Middenstandswoningen Dusartstraat 2-18, Middenstandswoningen Molijnstraat 6-16.

2.7.2 J.C. Slagter

J.C. Slagter (1891- ?) was goed bekend met Kruijswijk en zij ontwierpen samen in 1920 de woningen Molijnstraat 6-16 in Amsterdamse Schoolstijl.

Andere projecten van Slagter zijn: een winkelpui voor het pand Kruisstraat 6 te Haarlem in Amsterdamsche Schoolstijl en de bestuurskamer voor het kantoorgebouw van een schoolbestuur aan de Vrouwestraat 8 in 1926/1927.

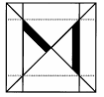
Slagter was als leraar verbonden aan de MTS aan de Verspronckweg², wat mede ook de aanleiding zal zijn geweest voor zijn ontwerp voor de uitbreiding rond 1940. In hoeverre Slagter er daarnaast een actieve praktijk op nahield is niet bekend.

2.7.3 Huib Tuninga en J.J. Kneppers

Van deze twee architecten is vooralsnog weinig informatie te vinden. Tuninga heeft in Haarlem in 1934 een Herstelplan gemaakt voor het pand Lange Veerstraat na een brand.

In een artikel van C.H. Grooten uit 1936 in het 'Vakblad voor de Bouwbedrijven', jaargang 32, nr. 24-25, met de titel: "Eenige moderne bouwwerken te Haarlem, Heemstede en Bloemendaal" wordt Tuninga vermeldt als ontwerper van 2 dubbele Villa's aan het Kennemerplein te Haarlem, Villa aan Heemsteedschedreef 154 te Heemstede en Heemsteedschedreef 102 te Heemstede.

² Een eeuw beroep op onderwijs, 1991, pag. 55.

Van Kneppers is bekend dat hij een dubbele woning aan het Begijnhof 8 te Haarlem heeft ontworpen. Verder informatie ontbreekt vooralsnog.

3 BESCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van het als gemeentelijk monument aangewezen deel van het complex. Bestaande uit de bouwdelen A, B en C.

3.1 LIGGING EN OMGEVING

Het voormalige schoolgebouw is gelegen in de wijk Kleverpark, direct ten noorden van het middeleeuwse stadscentrum van Haarlem. Deze wijk wordt aan de westzijde begrensd door de Verspronckweg, aan de noordzijde door de Kleverlaan en aan de oostzijde door de Schoterweg, al valt ook de Frans Halsbuurt binnen deze begrenzing.

Met name het westelijke deel van de wijk heeft een fraaie symmetrische stedenbouwkundige hoofdopzet, waarin de in noord-zuid richting lopende Santpoorterstraat en Santpoorterplein de hoofdas vormen. In de zuidelijke helft van het westelijke deel overheerst een oost-westelijke oriëntatie van de straten.

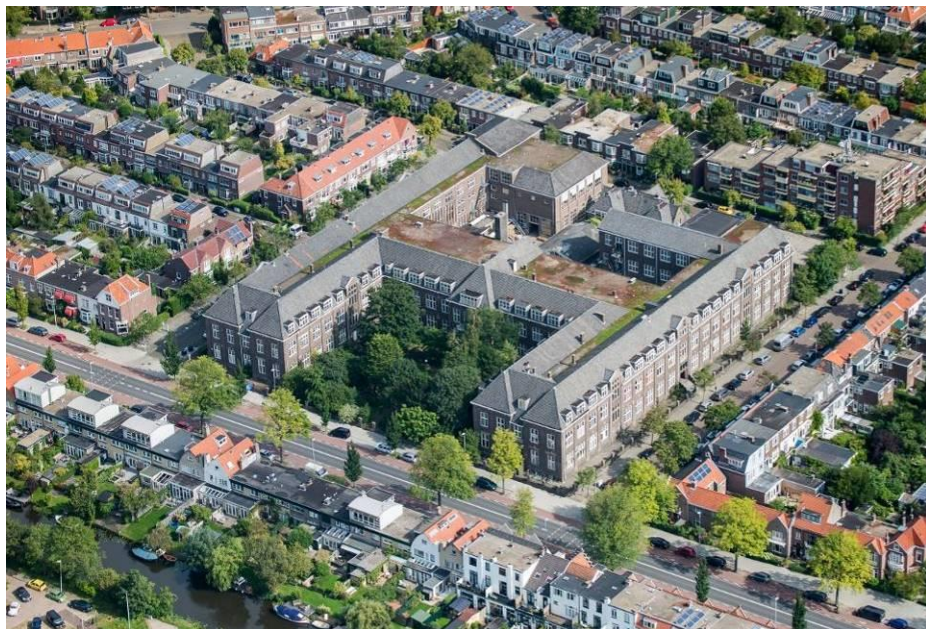
In de noordelijke helft daarentegen liggen de straten iets dichtter bij elkaar en lopen deze overwegend in noord-zuid richting. Binnen dit patroon vormt het zeer forse bouwblok van het voormalige schoolgebouw een onregelmatigheid op het verder vrij regelmatige patroon. Hierdoor loopt de ten noorden van de school gelegen Van der Meerstraat dood op de langs de noordzijde van het complex lopende Meester Cornelisstraat. Het bouwblok wordt verder aan de oostzijde begrensd door de Brakenburghstraat en aan de zuidzijde door de Begastraat. Het

schoolgebouw ligt aan de westrand van de wijk, zodat de langs de wijk lopende Verspronckweg de westzijde van het bouwblok begrensd.

Overzicht van de wijk Kleverpark, met rood gemarkeerd, het bouwblok waarin het onderzochte complex ligt. Bron: Google Maps.

Het zeer forse schoolgebouw domineert in hoge mate de direct omgeving door de hoge bouwmasa en de lange aaneengesloten gevels. Daarbij komt dat vrijwel alle omliggende bebouwing bestaat uit merendeels twee bouwlagen tellende eengezinswoningen. Alleen bij het zuidelijke deel van de oostelijke gevelwand van de Brakenburghstraat komt een appartementencomplex voor, met een naar de zuidzijde oplopende hoogte van maximaal vijf bouwlagen.

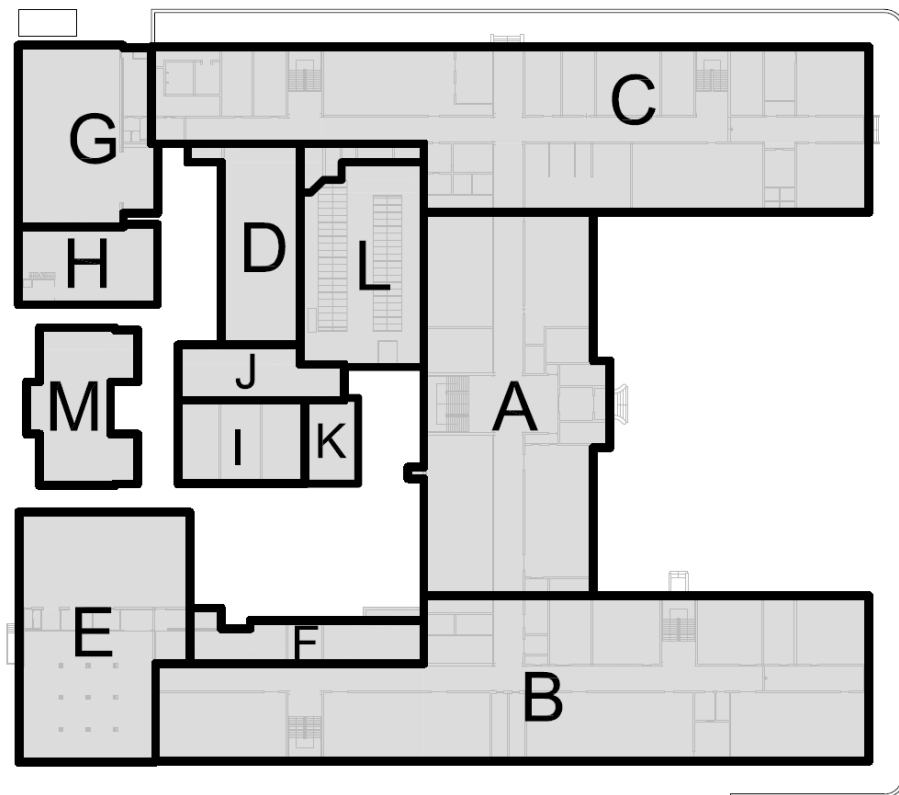
Deze luchtfoto geeft een mooi overzicht van het complex, vanuit het zuidwesten. Hoewel de oorspronkelijke H-vormige opzet vanuit de lucht nog goed herkenbaar is, valt ook met name de invulling van de oostzijde van het terrein op. Verder valt ook het 'groene' karakter van het aan de Verspronckweg grenzende voorterrein duidelijk op. Bron: Collectie COD.

3.2 OPZET COMPLEX

Het complex beslaat vrijwel het volledige bouwblok. Daarbij grenzen de noordelijke- en zuidelijke zijvleugel aan de straat en vormen deze over de volledige diepte de afsluiting van het complex. Naar de oost- en westzijde heeft het complex een wat meer open karakter. Aan de westzijde steken de beide zijvleugels door tot aan de Verspronckweg, maar de tussenliggende middenvleugel, met daarin de hoofdentree wordt door een forse tuin van de straat gescheiden. Het aan de oostzijde gelegen

achterterrein kent een globaal vergelijkbare opzet, met een door de twee zijvleugels omsloten binnenterrein. Het bouwvolume van de woningen Brakenburghstraat 2-6 sluit hier echter het middendeel van het achterterrein af van de straat, terwijl de iets omhoekende bebouwing op de noordoost- en zuidoosthoek van het terrein voor een verdere afscheiding zorgt. Daarnaast heeft ook de gefaseerd tot stand gekomen bebouwing op het oostelijke binnenterrein de oorspronkelijke H-vorm van het complex verstoord. In de huidige opzet is nog slechts een zeer beperkt deel van dit binnenterrein onbebouwd en vooral aan de zuidzijde is het zicht op de oorspronkelijke structuur belemmerd.

Omdat met name de tot de oorspronkelijke opzet behorende delen van het complex een sterk repeterend karakter hebben, worden deze delen gezamenlijk behandeld. Waar nodig zullen locaties aan de hand van de in onderstaande plattegrond weergegeven gebouwcoderingen worden verduidelijkt.

Aanduiding bouwdelen binnen het complex, zoals in verdere beschrijving gehanteerd (Noord is onder) A=voorvleugel, B=linker zijvleugel, C=rechter zijvleugel, D=dwarsvleugel, E=noordoostelijke uitbreiding, F=garderobe, G=gymnastiekzaal, H=laboratorium, I=stelloods, J=houtstek, K=ketelhuis, L=fietsenstalling.

3.3 VROEGSTE FASE SCHOOLGEBOUW (A, B EN C)

Nb. Beschrijving van dit bouwdeel is deels gebaseerd op redengevende beschrijving en waar nodig aangevuld of aangepast.

3.3.1 Plattegrond en opbouw

Het schoolgebouw heeft in de oorspronkelijke opzet een H-vormige plattegrond. Het gebouw heeft drie bouwlagen, waarvan de bovenste bouwlaag bij de naar de straat en het oostelijke voorterrein gerichte zijgevels binnen de op elkaar aansluitende omlappende schilddaken valt, zodat de gevels hier twee bouwlagen hoog zijn.

De naar het achterterrein gerichte gevels hebben drie bouwlagen. De achterliggende delen liggen hier onder platte daken. De hellende daken zijn gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen, met bijbehorende kepervorsten. Bij deze dakdelen zijn brede houten bakgoten toegepast, ondersteund door bewerkte gootklossen. Ter plaatse van de bij de zijgevels architectonisch benadrukte trappenhuizen en (voormalige) toiletten steken de gevels boven de goot door en sluiten af met iets hoger aangezette topgevels, waarachter op de hoofdkap aansluitende pannengedekte zadeldaken liggen. De forse risaliet ter plaatse van de hoofdentree heeft een tegen de hoofdkap aanlopend pannengedekt schilddak.

Beeld van de opzet van de naar de buitenzijde gerichte gevels, die een tweelaags opzet hebben.

De naar buiten gerichte dakvlakken hebben dakkapellen, waarvan de zijwangen met bitumenshingles zijn bekleed. De dakkapellen hebben 4-ruits (draai-)ramen en 2-ruits bovenlichten (valramen). In regelmatige afwisseling worden telkens twee of drie ramen/bovenlichten per dakkapel toegepast. Op enkele van de naar binnen gerichte dakvlakken zijn eenvoudige dakkapellen met deuropeningen aanwezig t.b.v. de toegang tot de platte daken. Tevens zijn op deze dakvlakken diverse oorspronkelijke schoorstenen en ventilatiekanalen aanwezig. Deze hebben boven een uitkragende laag zijdelingse openingen en een betonnen afdekking. Het oostelijke dakschild van de voorvleugel (A) heeft aan de noordzijde een gemetselde dakopbouw onder een platdak, t.b.v. de hieronder aanwezige lift.

Zicht op de binnenplaatsgevel van de voorvleugel. Doordat deze delen onder platte daken liggen, tellen hier de gevels drie bouwlagen.

Beeld van de op de buitenschilden toegepaste dakkapellen

Zicht op het als platdak uitgevoerde middendeel van de westelijke delen van beide voorvleugels, met hier nog diverse oorspronkelijke ventilatiekanalen.

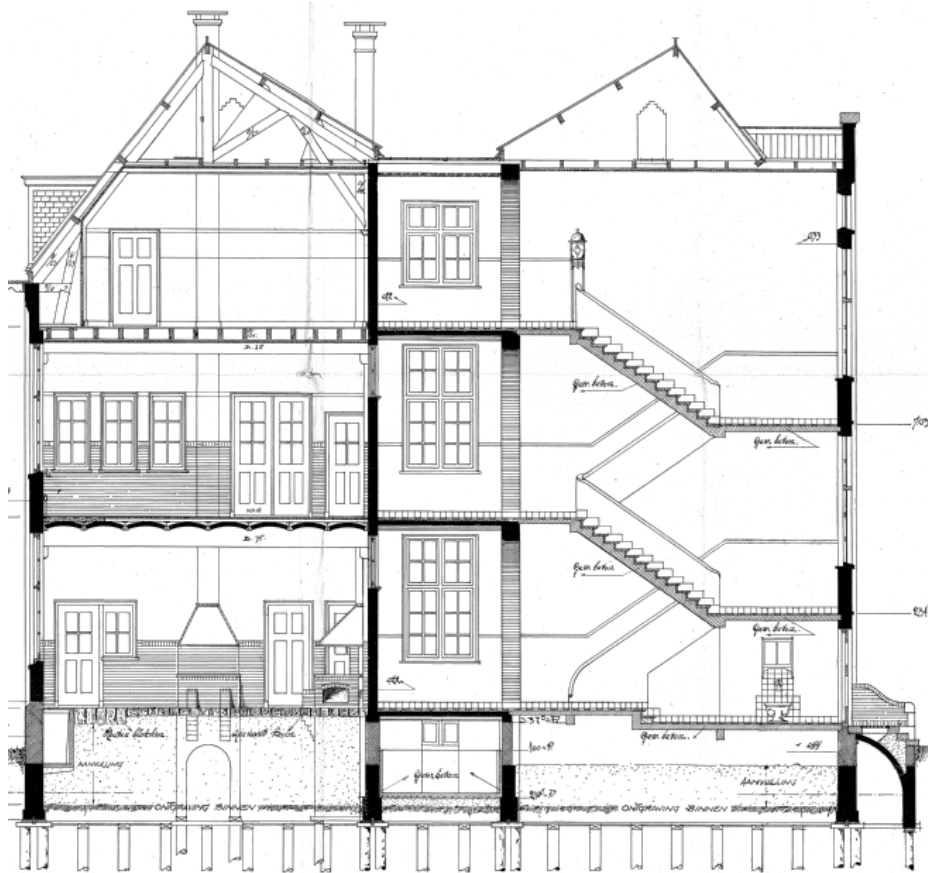
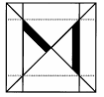
3.3.2 Constructie

Het gebouw heeft een constructie met dragende gemetselde gevels en binnenmuren. Afhankelijk van de aard van bovenliggende ruimte zijn vloeren van gewapend beton, houten balklagen en vloeren van gemetselde troggewelven tussen ijzeren liggers toegepast.

De vloeren van gewapend beton, deels met balkverzwaringen, komen voor bij verschillende praktijklokalen, sanitaire ruimtes en de

trappenhuizen. De gangen hebben vloeren van troggewelfjes, waarbij deze vloeren tevens als plafond in het zicht lagen. De ijzeren balken zijn opgelegd in de gangwanden. De aanwezige enkelvoudige balklagen liggen overwegend parallel aan de gangwanden, waarbij de balken door omstucte stalen onderslagen op uitgemetselde pilasters worden ondersteund.

De platdakgedeeltes zijn uitgevoerd met enkelvoudige dakbalklagen. De hellende daken hebben een eenvoudige constructie met asymmetrische Hollandse spanten, waarover rechthoekige gordingen en een verticaal dakbeschot liggen.

Deze doorsnede over de rechter zijvleugel, ter hoogte van één van de neventrappenhuisen geeft een beeld van de constructieve opbouw en de diversiteit aan vloerconstructies.

Troggewelven tussen ijzeren liggers, zoals toegepast onder de gangvloeren, hier gezien vanuit de kruipruimte.

Houten balklaag begane grondvloer, met door gemetselde poeren ondersteunde onderslag.

Zicht op de gemetselde gewelfjes, zoals deze oorspronkelijk boven de gangen in het zicht lagen, maar thans grotendeels door systeemplafonds aan het zicht worden onttrokken.

Dakconstructie boven het middendeel van de voorvleugel.

Binnen de onder de dakschilden gelegen ruimtes zijn de spantbenen tussen de dakcapellen herkenbaar.

Op een gepleisterde pilaster geplaatste standvink bij aansluiting van de daken van de voorvleugel en rechter zijvleugel. Ter plaatse van gangwanden zijn deze standvinken in enkele ruimtes op overeenkomstige wijze herkenbaar.

3.3.3 Gevels

De gevels zijn gemetseld in bruine baksteen in kruisverband, met platvolle voegen. Per travee worden ze geleed door bakstenen pilasters ('kolossale orde'), die bij de aansluiting op de goten zijn voorzien van bakstenen siermetselwerk. De velden tussen de pilasters hebben aan de bovenzijde, ter hoogte van de onderzijde van het siermetselwerk van de pilasters een uitspringende laag en direct onder de goot een laag met een gemetseld blokverband en een afsluitende rollaag.

Aan de achterzijde van het gebouw zijn de pilasters niet voorzien van siermetselwerk. De licht uitkragende gevelplinten zijn uitgevoerd in metselwerk als genoemd en worden (bij de straat- en voorgevels) aan de bovenzijde afgesloten door een grijsgranieten waterlijst. De plinten worden onderbroken door de pilasters. De gevelopeningen zijn voorzien van 2-steens bakstenen strekken. Bij de straat- en voorgevels hebben de vensters een grijsgranieten lekdorpels, bij de achtergevels zijn bakstenen lekdorpels toegepast. In de openingen zijn hoofdzakelijk oorspronkelijke vullingen aanwezig met ongeprofileerde kozijnen met verdeelstijlen en tussendorpels. Aanwezige ramen hebben nog grotendeels een roedenverdeling. Bij een deel van de ramen zijn roeden verwijderd.

‘Standaard’ opbouw van de naar de straat en het voorplein gerichte gevels.

De basisopzet van de naar het oostelijke binnenterrein gerichte gevels is iets soberder en hier hebben de gevels een derde bouwlaag.

Voorgevel voorbouw (A)

De symmetrisch ingedeelde voorgevel (westzijde) bestaat uit een gevel met ingangspartij en uiterst links en rechts een haaks hierop aansluitende zijvleugel. De centrale gevel bevat een drie traveeën brede middenrisaliet onder een tegen het hoofddak aanlopend schilddak. Centraal binnen het risaliet bevindt zich de hoofdingang van het gebouw, opgenomen binnen een rondboogportiek met grijsgranieten toegangstrap. De trap heeft naar buiten wijkende gesloten granieten balustrades, die aan de voorzijde worden afgesloten door een cirkelvormige dam met bolvormige bekroning. Aan weerskanten van de trap bevat het risaliet grijsgranieten plinten in blokverband. De portiek heeft een grijsgranieten omlijsting in blokverband, trapsgewijs oplopend naar een granieten waterlijst aan de bovenzijde van de ingangspartij. De dagkanten van de portiekdoorgang zijn voorzien van sierlijsten.

Binnen de portiek bevinden zich een vloer en plinten in grijsgraniet. De portiekwanden zijn in baksteen gemetseld en hetzelfde geldt voor het portiekgewelf, in de vorm van een tongewelf met cassettes. De ingang bevat een dubbele blankhouten deur met een binnen een staand paneel gelegen vijfdelig raam. Boven het kalf een enkelruits bovenlicht met rondboog. Ingang en bovenlicht worden omkaderd door een in een rondboog doorlopende reeks enkelruits zij-/bovenlichten. Beide portiekwangen hebben een klein venster met enkelruits raampje. Op de ingangspartij sluit boven een paneelveld aan, met terra cotta-invulling (thans aan het zicht onttrokken).

Aan weerskanten van de ingangspartij bevat het risaliet telkens één venster met twee 6-ruits (draai-)ramen en twee 4-ruits bovenlichten. Het risaliet is bij de overgang naar de tweede bouwlaag links en rechts

voorzien van enig bakstenen siermetselwerk. De tweede bouwlaag van de risaliet heeft twee zijvensters als binnen de eerste bouwlaag. In het midden bevindt zich een driedelig venster, waarbij ieder vensterdeel is voorzien van een 6-ruits raam en 4-ruits bovenlicht. De risalietwangen zijn blind.

Aan weerskanten van het risaliet is de voorgevel van de voorvleugel vier-en-een-halve travee breed. Beide bouwlagen hebben reeks vensters met overwegend drie 6-ruits (draai-)raam en drie 4-ruits bovenlichten (valramen). De halve (buitenste) traveeën hebben elk binnen beide bouwlagen een venster met 4-ruits raam en dito bovenlicht. In de travee rechts van de risaliet bevindt zich een natuurstenen gevelsteen met inscriptie: DEN 16DEN JULI 1920 IS /DEZE STEEN GELEGD DOOR /M.J. GEIJL JCzn /VOORZ. DER VER. V. AMB.- EN MIDD. TECHN. VAKONDERWIJS.

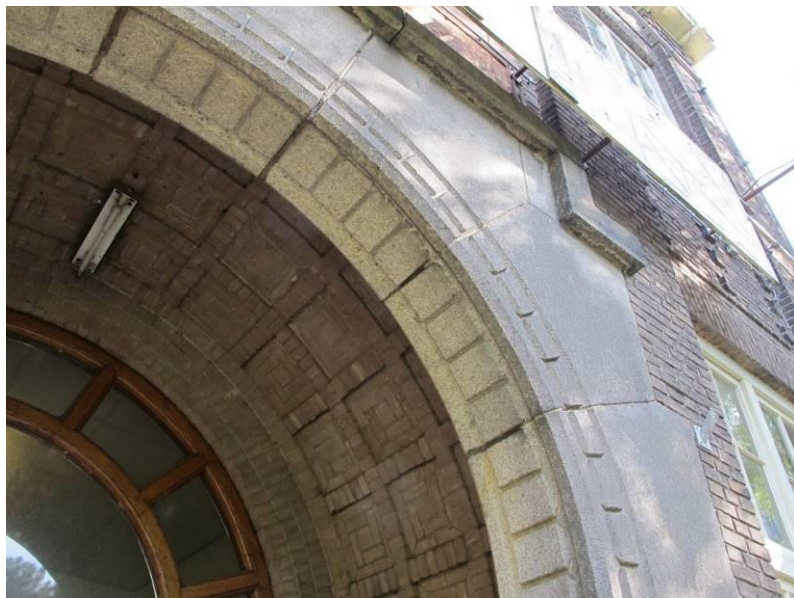
Overzicht westgevel van de voorbouw.

Centraal in de westgevel van de voorbouw gesitueerde hoofdentree.

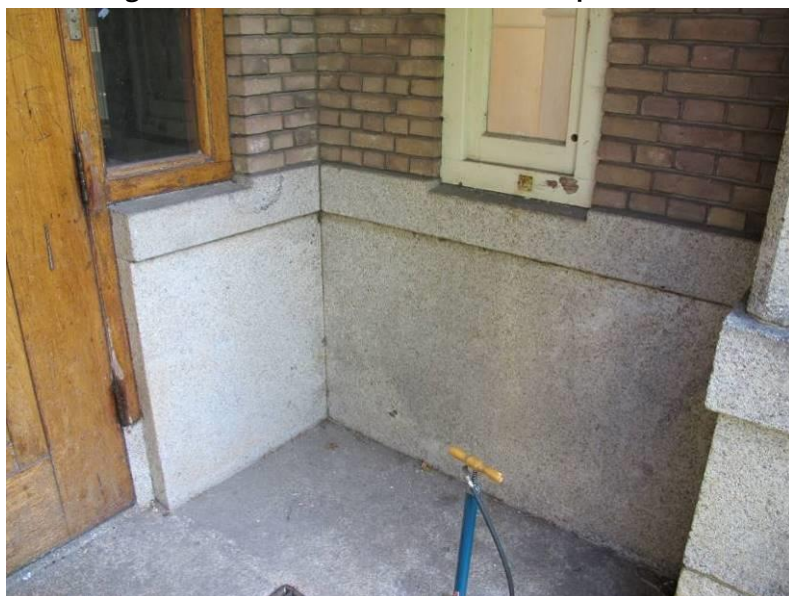
Detail van de entreepartij met bijbehorende bordestrap.

Detaillering met siermetselwerk boven het entreeportaal.

Oorspronkelijk schoonlooprooster in granieten vloer entreeportaal.

Afwerking wand en vloer binnen entreeportaal.

Aan de voorgevel aangebouwd afdak t.b.v. stalling van fietsen.

Rechts van de entree ingemetselde gedenksteen.

Voorpleingevels zijvleugels

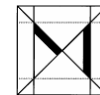
De op de voorvleugel aansluitende gevels van de zijvleugels hebben elk een breedte van acht traveeën. Bij de linker vleugel is de derde travee, van rechts uit gezien, uitgevoerd met een topgevel, met grijsgranieten hoekblokken en afdekking. Geheel onderaan binnen deze travee een lage ingang met gewijzigde (niet-beschermenswaardige) invulling, toegankelijk via een bordestrap met wangen (grijsgranieten dekplaten). Aan weerskanten van de ingang een klein venster met enkelruits raampje. Boven de ingang bevat deze travee twee boven elkaar liggende vensterpartijen, van elkaar gescheiden door bakstenen siermetselwerk en voorzien van stalen kozijnen. De onderste vensterpartij bevat drie smalle vensters met enkelruits invulling. Ze worden door natuurstenen lateien

gescheiden van lage bovenlichten met enkelruits invulling. De bovenste vensterpartij is identiek uitgevoerd, maar heeft een dubbele reeks bovenlichten.

De overige geveltraveeën van de linker zijvleugel bevatten binnen beide bouwlagen vensters met drie 6-ruits (draai-)ramen en drie 4-ruits bovenlichten (valramen). De traveeën van de tegenoverliggende gevel van de rechter zijvleugel hebben binnen beide bouwlagen overeenkomstige vensters.

Overzicht zuidgevel van de linker (noordelijke) zijvleugel.

Zicht langs de noordgevel van de rechter (zuidelijke) zijvleugel.

In het gevelvlak benadrukt trappenhuis van de linker zijvleugel.

Detail bovenzijde van de trappenhuisgevel.

Westelijke kopgevels zijvleugels

De aan de Verspronckweg grenzende kopgevels van beide zijvleugels hebben een breedte van vijf traveeën, waarvan de middelste travee lager is, door het hier terugliggende dakschild. Bij de rechter kopgevel is de middentravee voorzien van een ingangspartij, die toegankelijk is via een bakstenen bordestrap met getrapte gemetselde wangen. Treden en dekstukken zijn voorzien van grijsgranieten dekplaten.

De binnen een bakstenen portiek met getrapte dagkanten opgenomen ingang bevat een dubbele blankhouten deur als binnen de hoofdingang van de school, maar zonder boven- en zijlichten. De grijsgranieten latei van de portiek sluit aan op drie bovenlichten met enkelruits stalen ramen. Aan de bovenzijde van de bovenlichten een (gezamenlijke) grijsgranieten latei

die aansluit op een gevelsteen in grijs graniet met de tekst: MIDDELBARE / TECHNISCHE SCHOOL. Direct boven deze steen een venster met twee 4-ruits ramen en twee 4-ruits bovenlichten.

De geveltraveeën aan weerskanten van de middelste travee hebben in de eerste bouwlaag vensters met twee enkelruits (draai-)ramen (roedenverdeling ging verloren) en twee 4-ruits bovenlichten. Binnen de tweede bouwlaag zijn de geveltraveeën gevuld met een venster met twee 6-ruits (draai-)ramen en twee 4-ruits bovenlichten. De kopgevel van de linker zijvleugel is binnen de middentravee in beide bouwlagen voorzien van een venster met twee 4-ruits ramen en twee dito bovenlichten. De overige traveeën bevatten in beide bouwlagen vensters met 6-ruits (draai) ramen en 4-ruits bovenlichten.

Overzicht van de westzijde van het complex met de twee aan de Verspronckweg grenzende kopgevels van de zijvleugels.

Entreepartij in kopgevel rechter zijvleugel.

Overzicht westelijke kopgevel van de rechter zijvleugel.

Gevelband met opschrift boven entree rechter zijvleugel.

Venster boven entreepartij westgevel rechter zijvleugel.

Overzicht westelijke kopgevel van de linker zijvleugel.

Detail middendeel westelijke kopgevel rechter zijvleugel.

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel (zuidzijde = langs de Meester Cornelisstraat) heeft een breedte van 21 traveeën. Vanaf de linker gevelhoek gezien werden de vijfde, elfde en zeventiende travee opgezet met een topgevel met grijsgranieten hoekblokken en deklijsten.

Van deze traveeën is het centrale exemplaar voorzien van een ingangspartij met een diepe portiek die toegankelijk is via een grijsgranieten bordestrap met bakstenen wangen die zijn afgedekt met grijsgranieten dekplaten. De portiek heeft getrapte dagkanten en bevat tussen twee grijsgranieten lateien ingeklemde open bovenlichten die van elkaar worden gescheiden door bakstenen dammetjes. Binnen de portiek een ingang met een dubbele blankhouten deur, als in de voorgevel van de rechter zijvleugel. Aan de bovenzijde van de portiek een grijsgranieten gevelsteen met de vermelding: MIDDELBARE / TECHNISCHE SCHOOL. Hierop sluit aan de bovenzijde, ter hoogte van de tweede bouwlaag, een vensterpartij aan, met beneden drie smalle vensters met enkelruits stalen ramen. Via grijsgranieten lateien worden deze gescheiden van drie lage bovenlichten die eveneens enkelruits stalen ramen hebben. Ter hoogte van de flankerende goten heeft de travee siermetselwerk in drie vierkante vlakken. Boven het gootniveau in de topgevel een vensterpartij met drie enkelruits ramen en drie dito bovenlichten. Ook hier grijsgranieten lateien tussen ramen en bovenlichten.

De overige twee met een topgevel uitgevoerde traveeën zijn uitgevoerd als bij de linker zijvleugel aan de voorzijde van het gebouw, maar hier zijn tussen de kleine vensters in de eerste bouwlaag geen deuropeningen aanwezig.

De overige geveltraveeën hebben in beide bouwlagen vensters met drie 6-ruits (draai-)ramen en drie 4-ruits bovenlichten (valramen). Bij een beperkt deel van de ramen is de roedenverdeling niet meer aanwezig.

Aan de rechter zijde sluit deze gevel aan op de vrijwel in hetzelfde vlak gelegen zijgevel van de gymnastiekzaal (bouwdeel G).

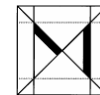
Overzicht van de rechter zijvleugel.

Afwijkend gedetailleerde travee ter plaatse van één van de trappenhuizen.

Detailtering bovenzijde trappenhuisgevel.

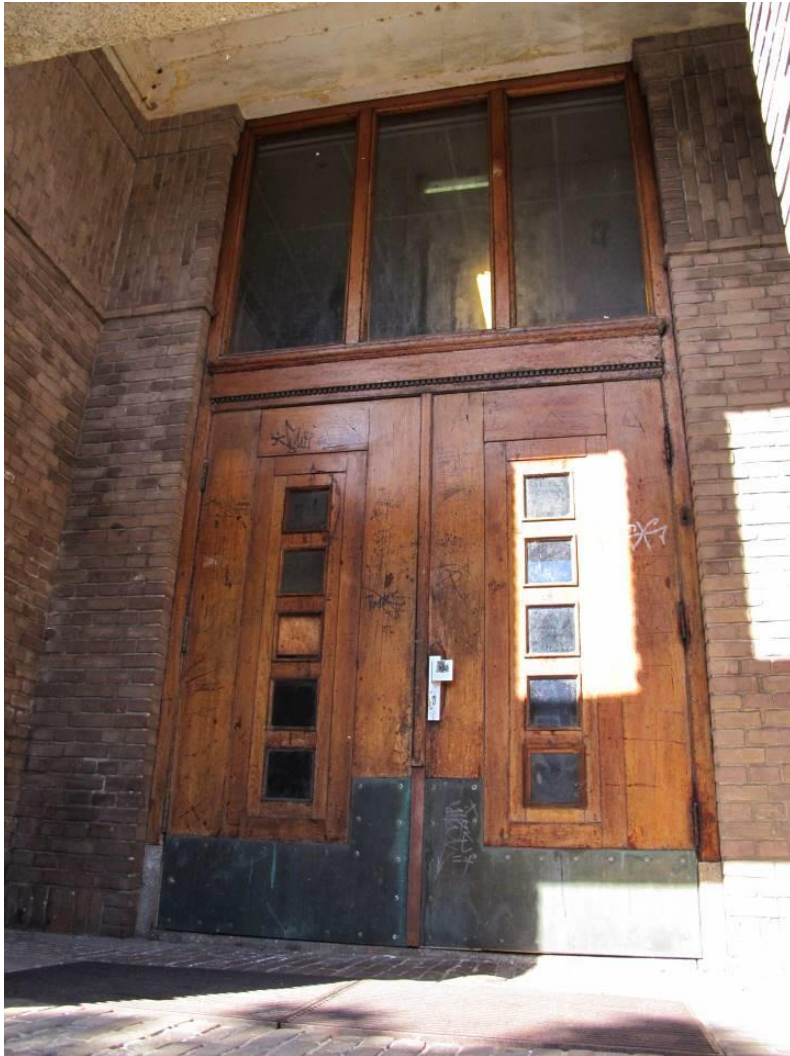
Overzicht van de in de westgevel gesitueerde entreepartij.

Detail van de entreepartij met bijbehorend bordes.

Het stucplafond boven het entreeportiek.

Oorspronkelijke deuren in de entree in de zuidgevel.

Detallering met siermetselwerk boven de entree in de zuidgevel.

Linker zijgevel

De linker zijgevel (noordzijde = langs de Begastraat) heeft eveneens een breedte van 21 traveeën, en is in hoofdzaak identiek aan de linker zijgevel. Ditmaal evenwel slechts twee traveeën met een topgevel. Hiervan is de linker identiek aan de beide traveeën met topgevel zonder ingangspartij in de rechter zijgevel. De rechter travee met een topgevel heeft een afwijkende indeling, doordat zich hier, in tegenstelling tot alle andere afwijkende traveeën, geen trappenhuis bevindt. Deze travee heeft in alle traveeën vijf rechthoekige vensters in twee rijen. Daarbij telt de bovenste rij drie vensters en de onderste twee vensters met daartussen een muurveld. Bij de eerste bouwlaag is dit muurveld vlak uitgevoerd. Bij de tweede en derde bouwlaag betreft het siermetselwerk. In vlakken ter

hoogte van de borstweringen zijn overeenkomstige vlakken met siermetselwerk ter breedte van de drie vensterassen aanwezig.

In het middendeel hebben enkele traveeën smalle vensters met 4-ruits ramen en dito bovenlichten. De onderzijde van deze vensters ligt hoger dan de reguliere vensters. Bij één travee is een venster met de reguliere breedte aanwezig, waarvan de onderramen 4-ruits ramen hebben in plaats van de algemeen toegepaste 6-ruits ramen.

Aan de linker zijde sluit deze gevel aan op de in hetzelfde vlak gelegen zijgevel van de noordoostelijke uitbreiding (bouwdeel E).

Zicht langs de linker zijgevel (noord).

Detail van één van de afwijkende traveeën. In dit geval is hier geen trappenhuis gesitueerd, maar sanitaire ruimtes.

Detail middendeel linker zijgevel, waar enkele traveeën een afwijkende vensterverdeling hebben.

Aan de linker zijde sluit de linker zijgevel aan op de gevel van de in 1958 tot stand gekomen noordoostelijke uitbreiding (bouwdeel E).

Aansluitend op de noordwestelijke uitbreiding werden enkele traveeën voorzien van kelderlichten t.b.v. de hier gerealiseerde fietsenkelder.

Gevels binnenterreinzijde

De naar het westelijke binnenterrein gerichte gevels hebben een vergelijkbare, maar duidelijk soberder opzet als de straatgevels. Op een middenvleugel sluit uiterst links en rechts een haaks geplaatste zijvleugel aan. Doordat de achtergevels hoger zijn doorgestoken dan de straatgevels is het gebouw hier drielaags. De gevels sluiten af met een sobere vlakke daklijst.

De achtergevel van de centrale vleugel (bouwdeel A) is evenals de straatgevels per travee geleed door bakstenen pilasters ('kolossale orde'), die bij de aansluiting op de goten zijn verbonden door een in hetzelfde

vlak gelegen strook metselwerk, waarvan de onderrand getrapt verspringende lagen kent. De gevels van de zijvleugels hebben geen pilasters.

De drie centrale traveeën van de middengevel vormen gezamenlijk een risaliet. Hier bevindt zich centraal in de eerste bouwlaag een ingang met bordestrap en dubbele blankhouten deur. De deurvleugels hebben een enkelruits raam. Aan weerskanten van de ingang telkens twee kleine vensters met een enkelruits raampje. Binnen de tweede en derde bouwlaag telkens vensterpartijen met twee door een gemetselde dam gescheiden enkelruits stalen ramen en bovenlichten met grijsgranieten lateien en lekdorpels. De middelste vensterpartij in de tweede bouwlaag is gevuld met decoratief glas-in-lood met tekst (zie interieur). De borstweringen van de bovenste vensterpartij hebben eenvoudig siermetselwerk. Ter rechterzijde van de risaliet bevindt zich, hiervan geschieden door één travee, de zeer forse oorspronkelijke schoorsteen van de in de kelder gesitueerde stookruimte. De bovenbekroning van deze schoorsteen werd later versoberd.

De diverse achtergevels zijn binnen alle drie de bouwlagen voorzien van reeksen vensters. Overwegend bevatten deze drie 6-ruits (draai-)ramen en drie 4-ruits bovenlichten (valramen). In de derde bouwlaag zijn de vensters lager uitgevoerd, en overwegend voorzien van drie 4-ruits (draai-)ramen en drie 2-ruits bovenlichten.

Van de gevel van de linker zijvleugel valt het onderste deel van de eerste bouwlaag binnen een enkellaags bouwdeel onder een platdak (bouwdeel F), dat in 1957 langs deze gevel werd gebouwd als onderdeel van de forse uitbreiding op de noordoosthoek van het complex. Van de eerste bouwlaag zijn hierdoor nog slechts de bovenlichten van de oorspronkelijke

vensters bewaard. Bij de vierde travee van links is een afwijkende gevelopzet toegepast. Hier zijn drie onderling door smalle bakstenen dammen van elkaar gescheiden vensters met enkelruits ramen en door een granieten latei gescheiden enkelruits bovenlichte toegepast. Van deze travee werd de eerste bouwlaag bij de toevoeging van de enkellaags aanbouw geheel vernieuwd en voorzien van één klein rechthoekig bovenlicht. De drie rechter traveeën hebben op de verdieping twee reeksen van lage rechthoekige vensters, waarvan de bovenste reeks ter hoogte van de bovenlichten ligt. Van de onderste reeks zijn de vensters in de middelste travee in 1958 vervangen door een deuropening. Bij de meest rechter travee is op de derde bouwlaag het oorspronkelijke venster dichtgemetseld, met binnen de vulling een deuropening (1958). Langs dit deel van de gevel loopt een stalen brandtrap.

Deze gevel is in de huidige situatie deels voorzien van verstevigingsvoorzieningen vanwege bouwkundige gebreken.

De gevel van de rechter zijvleugel wordt thans onderbroken door de tegen deze gevel gebouwde dwarsvleugel (bouwdeel D) (tussen 1925 en 1942). Bij dezelfde uitbreiding kwam ook het onderste deel van de eerste bouwlaag deels binnen een enkellaags aanbouw te liggen. Een deel van de oorspronkelijke vensters bleef hier in aangepaste vorm als bovenlichten boven het platdak behouden.

Binnenplaatsgevel van de rechter zijvleugel, met links de dwarsvleugel en rechts de voorbouw.

Zicht langs de achtergevel (oost) van de voorbouw.

Licht risalerende middenpartij van de achtergevel van de voorbouw.

Overzicht van de achterentree met bovenliggend glas-in-lood raam.

Rechter (noordelijk) deel van de achtergevel van de voorbouw.

Overzicht van de binnenterreingevel van de linker zijvleugel.

Het rechter (oostelijke) deel van de gevel van de linker zijvleugel, met op de achtergrond de hierop aansluitende noordoostelijke uitbreiding uit 1958.

Oostelijke kopgevels zijvleugels

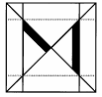
De beide oostelijke kopgevels van de beide zijvleugels kregen, evenals de naar de binnenplaats gerichte zijgevels een vrij sobere opzet. Van de noordelijke zijvleugel is de oorspronkelijke kopgevel volledig binnen de noordoostelijke uitbreiding uit 1957 komen te liggen en ook in het interieur niet meer herkenbaar.

Van de oostgevel van de zuidelijke zijvleugel valt de eerste bouwlaag binnen de in 1971 aangebouwde gymnastiekzaal. De tweede en derde bouwlaag hebben drie traveeën. De tweede bouwlaag heeft in elke travee een venster met drie 6-ruits (draai-)ramen en drie 4-ruits bovenlichten

(valramen). In de derde bouwlaag zijn de vensters lager uitgevoerd, met drie 4-ruits (draai-)ramen en drie 2-ruits bovenlichten. De gevel sluit af met een eenvoudige vlakke gootlijst.

Zicht op de oostgevel van de rechter zijvleugel, zoals zichtbaar boven de aangebouwde gymnastiekzaal.

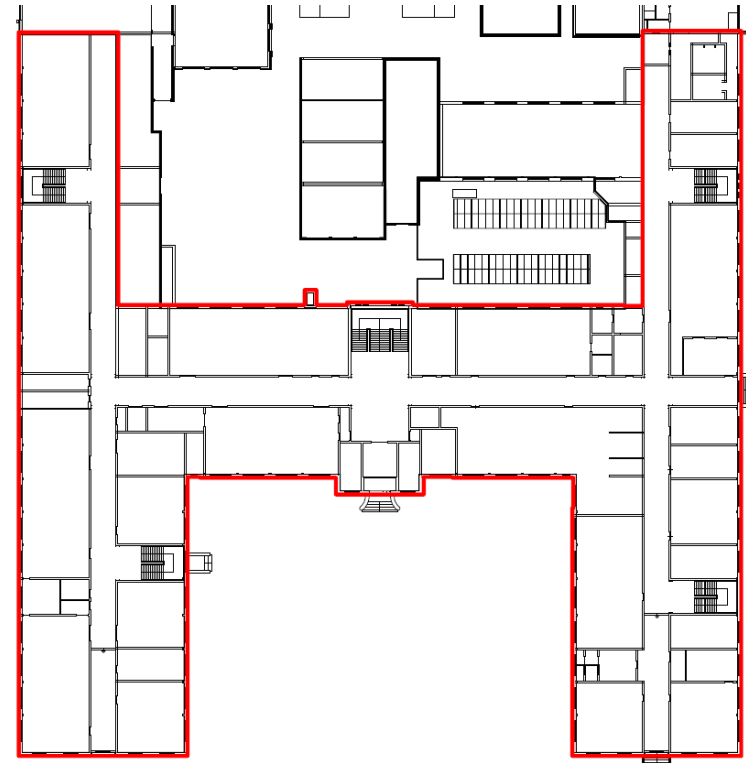
3.3.4 Interieur

Hoofdindeling

Het schoolgebouw werd opgezet volgens het 'corridortype', met middengangen met aan weerszijden langs de gevels de lokalen en andere vertrekken. Bij de achterste delen van de zijvleugels liggen de gangen langs de naar het binnenterrein gerichte gevels is daarmee sprake van het 'gangtype'. De tot de oorspronkelijke opzet van het hoofdtrappenhuis, de gangen en hierop aansluitende secundaire trappenhuisen is, behoudens enkele kleinere aanpassingen, volledig aanwezig op alle bouwlagen. Binnen de gangen zijn vooral ten zuiden van het centrale trappenhuis oudere tegelvloeren met geometrische patronen bewaard gebleven. De nogal grote variatie aan patronen en kleurnuances doet vermoeden dat hier gefaseerd delen zijn vervangen.

Hier zijn ook grotendeels oorspronkelijke lambriseringen van glad afgewerkt stucwerk met op de hoeken en dagkanten een omlijsting in veelkleurige verblendsteen (met siermetselwerk), en plinten in blauwgeglazuurde steen (deels overschilderd). Binnen de rechter voorvleugel zijn volledig in schoon metselwerk uitgevoerde lambriseringen aanwezig. De wanden worden geleed door uitspringende pilasters, waarvan ook het onderste deel is uitgevoerd in verblendsteen. Een groot deel van de kozijnen in de gangwanden is oorspronkelijk, maar nagenoeg alle deuren zijn vervangen door recente vlakke exemplaren. Binnen de gangen aanwezige tochtluiken zijn allen later toegevoegd en van indifferente waarde. De plafonds van de eerste twee bouwlagen bestaan uit gepleisterde troggewelven tussen stalen liggers. Boven de derde

bouwlaag zijn vlakke stucplafonds aanwezig, zij het grotendeels door systeemplafonds aan het zicht onttrokken.

De begane grond, met hierop rood omkaderd de contouren van de als gemeentelijk monument aangewezen delen van het complex. De voorgevel bevindt zich aan de onderzijde.

Bijzondere onderdelen Interieur Middenvleugel (bouwdeel A)

De op de hoofdingang aansluitende vestibule heeft een lambrisering met groengevlamde tegelvelden en lijsten in grijsgevlamde tegels. Enige

zwart/grijze sierpatronen binnen de lambrisering. Gemoderniseerde (niet-beschermenswaardige) tegelvloer. Boven het huidige (niet-beschermenswaardige) systeemplafond is nog het oorspronkelijke vlakke plafond aanwezig. De vestibule wordt door een tochtput met oorspronkelijke glasdeuren van de hoofdhal gescheiden.

De achter de vestibule gelegen hoofdhal sluit aan de achterzijde aan op het, aan de achtergevel grenzende hoofdtrappenhuis. In het centrale trappenhuis en de ten noorden hiervan gelegen delen zijn tegelvloeren vernieuwd. De oorspronkelijke traptreden zijn uitgevoerd in travertijn. De onderzijde van de dubbel uitgevoerde trapvleugels en de tussenbordessen hebben de oorspronkelijke vlakke plafonds met zware ongeprofileerde randlijsten.

De hoofdhal bevat in de deels in travertijn uitgevoerde lambrisering twee in dito materiaal vervaardigde gedenkplaten met tekst. Het exemplaar tegen de rechter wand dateert uit 1922 en werd geplaatst ter herdenking van de stichting van het gebouw, waarbij de namen van bestuursleden, directeuren, architect en aannemers staan vermeld. De tweede gedenkplaat bevindt zich tegen de linker wand van de hal en is een eerbetoon aan H.J. Geijl JCzn., met een laagrelief van deze persoon en tekst (de gedenkplaat gaat schuil achter een vitrine).

Het op de hoofdhal aansluitende trappenhuis is voorzien van een trap met treden in travertijn, en bevat op het bordes een geometrische tegelvloer. Gemoderniseerde (niet-beschermenswaardige) tegellambrisering. Het centrale trappenhuisvensters bevat een decoratief glas-in-loodraam met tekst: 1892-1917 /DIT GEDENKRAAM WERD /AAN HET BESTUUR DER AM” /BACHTSSCHOOL OPGEDRA” /GEN DOOR HET PERSONEEL, /BIJ HET 25 JARIG BESTAAN /DER SCHOOL OP 14 NOV. /1917 EN IN HET BIJZON” /DER ALS UITING VAN /DE GROOTE WAARDERING, /WELKE HET GEVOELT VOOR

/DEN ARBEID VAN DEN HEER /H.J. GEIJL J.C.zn, /THANS VOORZITTER PEN” /NINGMEESTER, DIE MET HET /25 JARIG BESTAAN DER SCHOOL TEVENS ZIJN 25 /JARIG JUBILEUM ALS BE” /STUURSLID EN PENNING” /MEESTER HERDACHT. /HAARLEM 1921. De initialen A B en S zijn opgenomen in de Art deco-motieven aan weerskanten van het tekstveld.

De middengangen aan weerszijden van de hoofdhal hebben aan beide zijden grote lokalen. Voor een belangrijk deel zijn hier nog in schoon metselwerk in verblendsteen uitgevoerde lambriseringen en deuromlijstingen aanwezig, al zijn deze wel overschilderd. Boven de recente systeemplafonds zijn oorspronkelijke vlakke plafonds met een onderverdeling door uitspringende balken aanwezig. In het lokaal, links van de vestibule, is nog de oorspronkelijke vloer van blokjes kops hout in keperverband aanwezig. Bij andere lokalen worden eventuele eerdere vloeren volledig aan het zicht onttrokken. Bij het grote (horeca-)lokaal, rechts van de hoofdhal zijn alle vloer- en plafondafwerkingen door recente betegelingen aan het zicht onttrokken. Hier is nog een grote ‘wasemkap’ van staal en draadglas aanwezig.

Direct aansluitend op de vestibule liggen enkele kleinere vertrekken. Vermeldenswaardig is de achter de rechter ruimte gelegen brandkast, met stalen deur.

Op de verdieping herhaalt de indeling van de begane grond zich grotendeels. Op de verdieping bevindt zich voor de centrale traphal een oorspronkelijke lerarenkamer, met gepaneelde lambriseringen uit de bouwtijd. Deze sluiten af met een eenvoudige bovenlijst. De lambriseringen zijn ter plaatse van de tegen de wanden aanwezige pilasters hoger uitgevoerd. In deze ruimte een uit de bouwtijd daterende parketvloer in een diagonaal keperpatroon, met een dubbele zwarte bias

langs de randzone. Voor de toegang tot deze lerarenkamer bevindt zich in de centrale overloop een (niet oorspronkelijk) verhoogd vloergedeelte met een balustrade in schoon metselwerk.

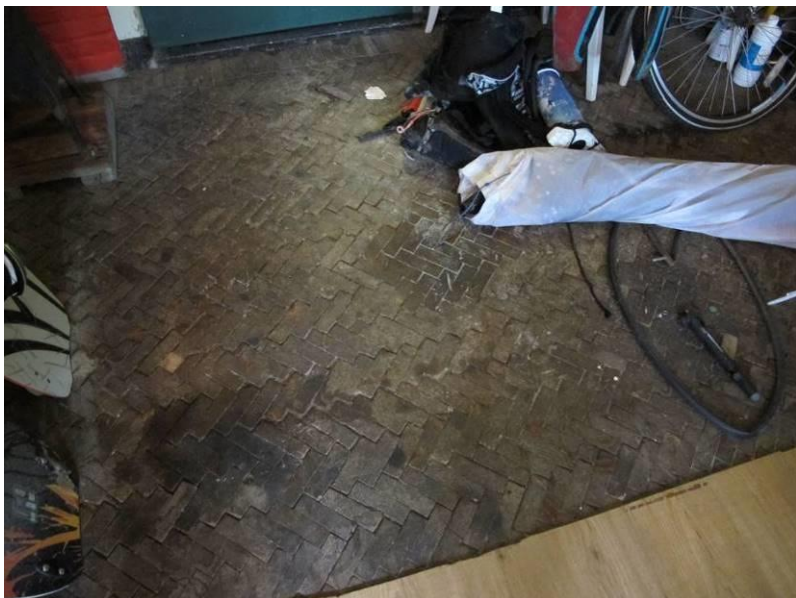
De overige ruimtes op de tweede en derde bouwlaag overwegend zeer sober uitgevoerd. In tegenstelling tot de lokalen op de begane grond zijn hier geen lambriseringen van schoon metselwerk meer aanwezig hoewel deze oorspronkelijk in de praktijklokalen op de tweede bouwlaag mogelijk wel aanwezig zijn geweest. Bij de derde bouwlaag zijn binnen de ruimtes, grenzend aan de dakvlakken de spantbenen zichtbaar. Tegen de dakvlakken zijn oorspronkelijke vlakke stucplafonds aanwezig.

Lambriseringen en omlijstingen in schoon metselwerk (thans geschilderd) in een praktijklokaal op de begane grond.

Idem met boven de toegang tot het lokaal een bovenlicht.

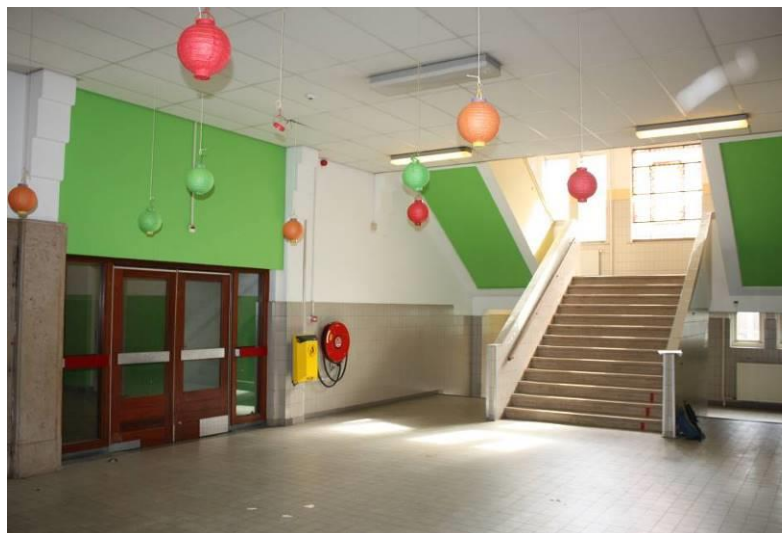
Vloer van het praktijklokaal met blokjes kops hout in keperverband. Overige delen zijn afgedekt met laminaat.

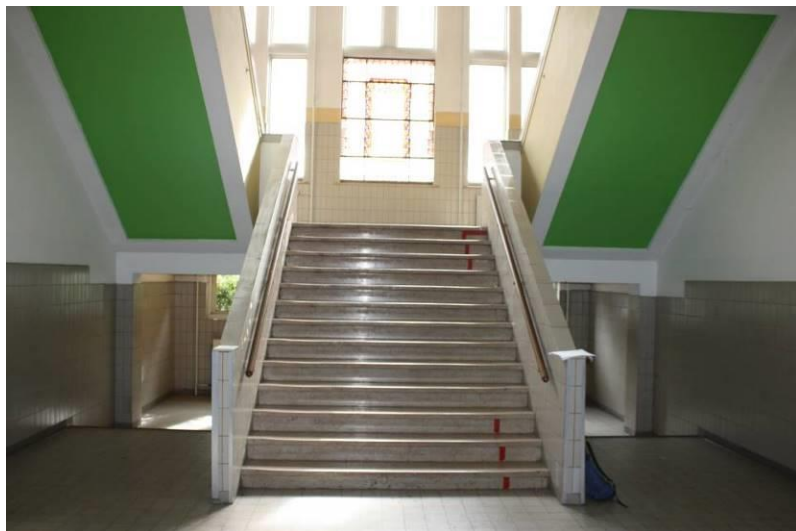
De hoofdentree en centrale hal, gezien vanaf het hoofdtrappenhuis.

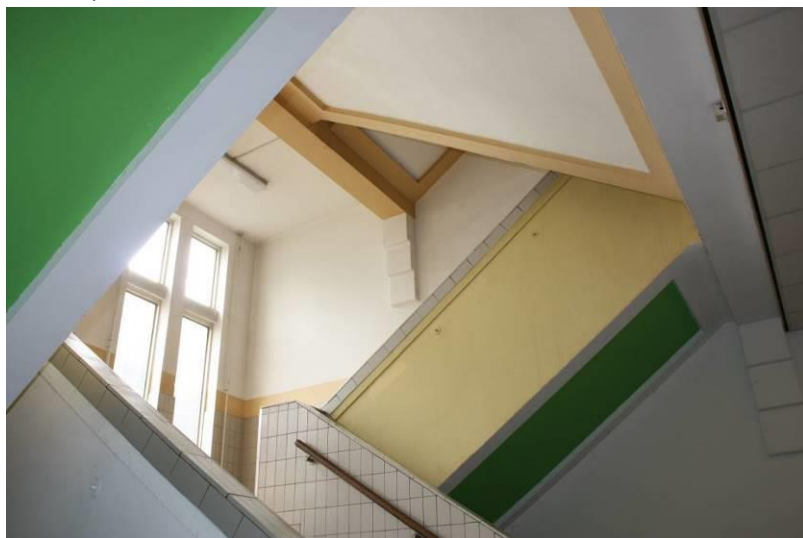
Rechter wand centrale hal met de gang naar de rechter zijvleugel.

Linker achterhoek centrale hal met aansluitend hoofdtrappenhuis.

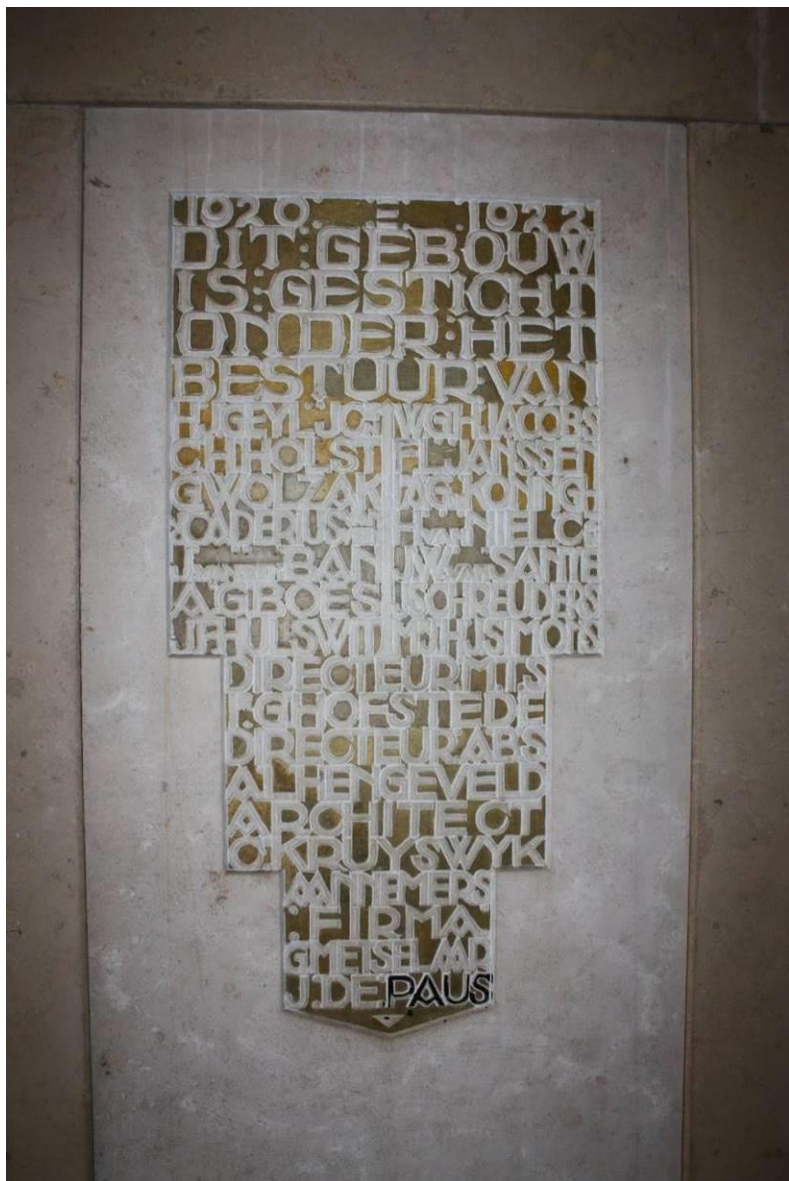
Zicht op het hoofdtrappenhuis. De trap heeft nog de oorspronkelijke treden van travertijn.

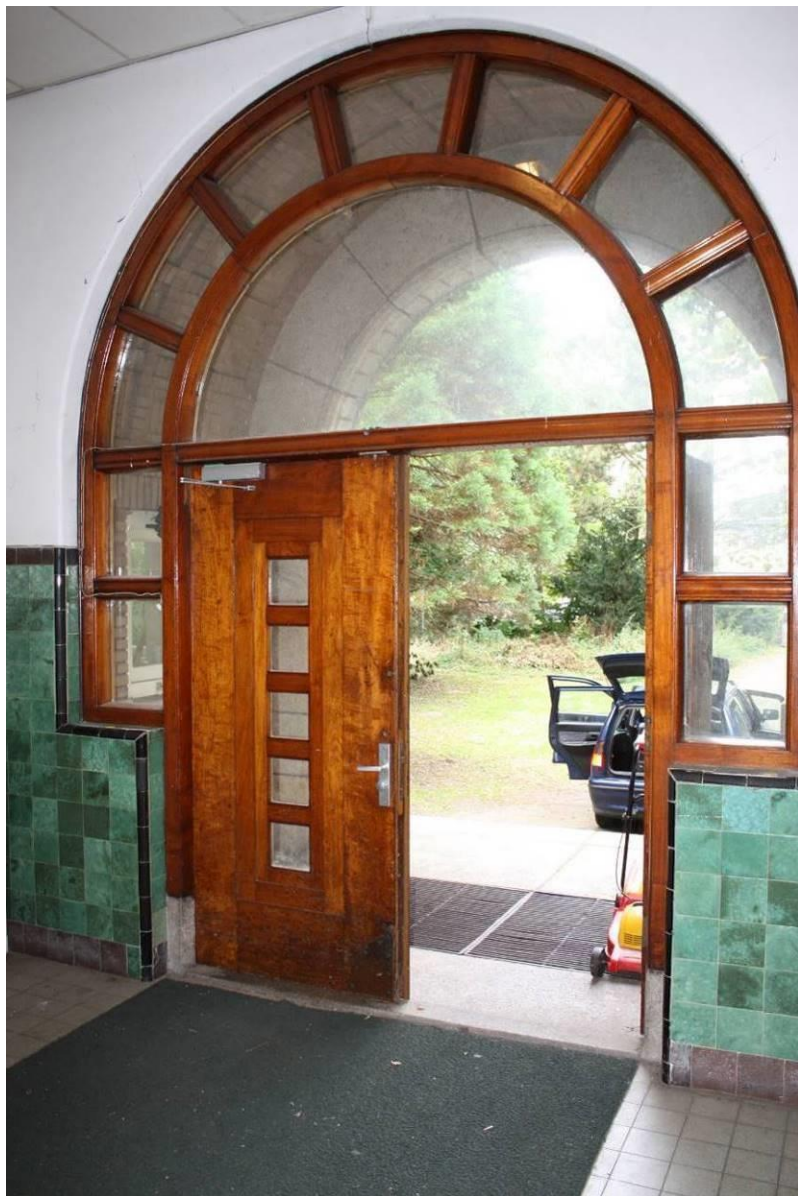
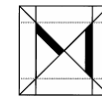

De afwerkingen van de balustrades zijn vernieuwd, maar verdere detaillering van het trappenhuis is nog intact.

De naar de bovenzijde getrapt uitlopende pilasters, zoals deze op veel plaatsen in het gebouw voorkomen. Hier in de centrale hal.

Zicht op de voorwand van de vestibule met oorspronkelijke entreepui.

Oorspronkelijke tochtput tussen de vestibule en de centrale hal.

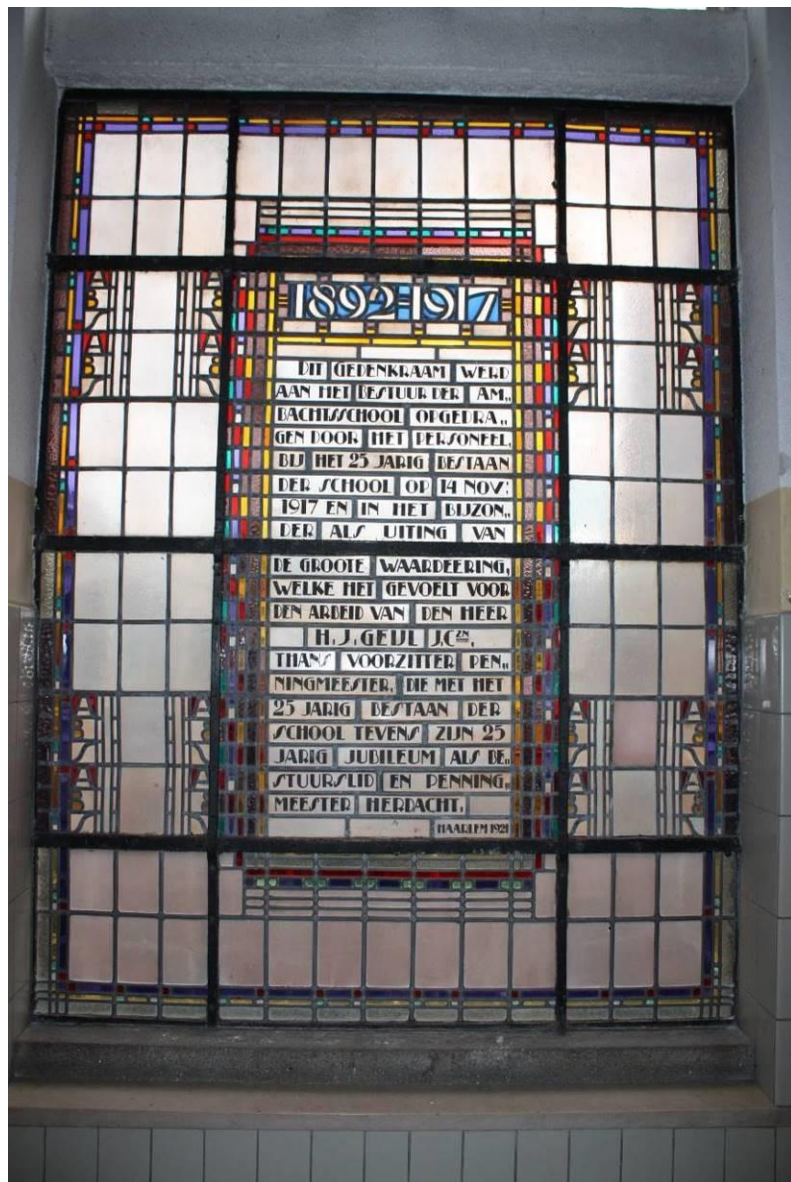
Rechter wand van de vestibule met tot loket omgevormde deuropening.

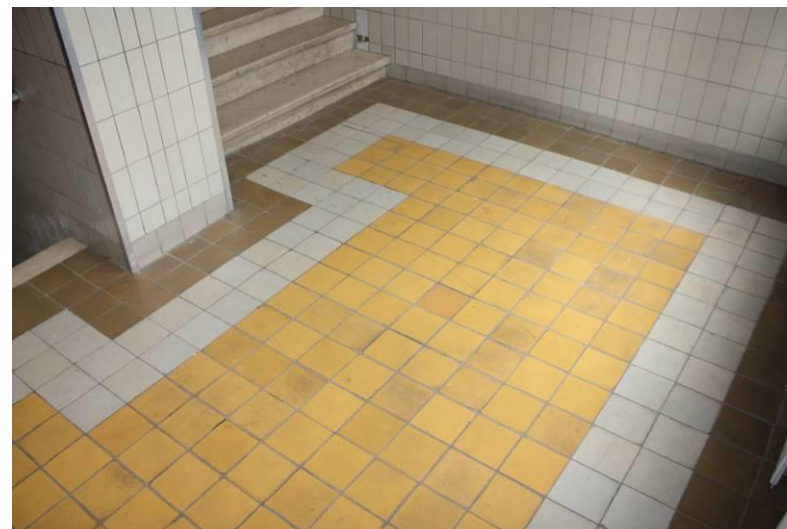
Ruimte rechts van de vestibule, met in de achterwand een brandkast.

Beeld van de sobere oorspronkelijke vensterbanken en afgeronde dagkanten, zoals algemeen toegepast.

Glas-in-loodraam in de achtergevel van het hoofdtrappenhuis

Vernieuwde vloertegels op het bordes van het hoofdtrappenhuis.

Zicht door de centrale gang aan de linkerzijde van de centrale hal.

Hal op de aansluiting van de voorbouw en de linker zijvleugel.

De gang richting de rechter zijvleugel op de verdieping met oudere tegelvloer en hier nog ongeschilderde detailleringen in schoon metselwerk.

Historische tegelvloer in de hal op de verdieping bij de aansluiting van de voorvleugel op de rechter zijvleugel.

Centrale hal op de verdieping.

Later aangebracht bordes aan de achterzijde van de centrale hal op de verdieping.

Centraal op de verdieping van de voorbouw gesitueerde lerarenkamer.

Het hoofdtrappenhuis, gezien vanaf de verdieping.

Detail van de vloer en lambrisering in de lerarenkamer.

Gang naar de linker zijvleugel op de verdieping.

Bijzondere onderdelen interieur rechter (zuidelijke) zijvleugel (bouwdeel C)

Het tochtportaal dat aansluit op de hoofdvestibule in de zuidelijke zijvleugel is uitgevoerd in hout, en bevat een dubbele deur met enkelruits raam, twee enkelruits nevenlichten, en vijf dito bovenlichten. De handgrepen zijn in hout en koper uitgevoerd. In laatstgenoemde vestibule een lambrisering als in de vestibule bij de hoofdingang van het gebouw.

Op de noordwesthoek van de begane grond van deze vleugel de grotendeels oorspronkelijk afgewerkte bestuurskamer. De ruimte heeft rondom hoge blankhouten lambriseringen met paneelverdelingen (kussenpanelen), en een gestuct cassettenplafond. De kamer had een blankhouten parketvloer in visgraatpatroon, maar deze is vanwege

waterschade uitgenomen, zodat thans de houten constructievloer in het zicht ligt. Tegen de achterwand bevindt zich een in de lambrisering geïntegreerde schouwpartij. Deze heeft een schoorsteenmantel in groengevlamde betegeling met een sober geprofileerde bovenlijst in travertijn, en een houten boezem met veelkleurig mozaïek. Hierop de tekst OPGERICHT MDCCCXCII, alsmede diverse ambachtsattributen. Rechtsonder bevindt zich de signatuur: ONTW. M.v.d.BURG /UITV. ATELIER /W. BOGTMAN. Een ijzeren kachel met sobere detaillering bevindt zich tegen de schoorsteenmantel. In de kamer bevindt zich nog de uit de bouwperiode daterende blankhouten vergadertafel (met veel waterschade), met bijbehorende stoelen (bekleding in rode trijp). Voorts bijpassende blankhouten radiatorkasten en dito banken. De meubilering werd voorzien van enige detaillering in ebbenhout.

De redengevende beschrijving vermeld voorts: “In de gang nabij de bestuurskamer twee blankhouten banken met detaillering in zwart hout (tropische houtsoorten). In deze gang bovendien een bronzen vrouwenbeeld, met de tekst: DOOR DE LEERLINGEN VAN DEZE SCHOOL AANGEBODEN 23 MEI 1935.” Deze onderdelen zijn ter plaatse niet aangetroffen.

Tegenover de bestuurskamer ligt op de zuidwesthoek van de vleugel een nog grotendeels in oorspronkelijke staat verkerende directeurskamer. De kamer heeft een eiken parketvloer in diagonaal keperpatroon, met een dubbele zwarte bies langs de randzone. De wanden hebben een hoge lambrisering met vlakke omlijste panelen en een sober geprofileerde bovenlijst. In de lambrisering zijn naast de toegangsdeuren verschillende kastdeuren opgenomen. Bij de vensters in de zuidgevel zijn uitgebouwde bijbehorende radiatorkasten als vensterbankjes aanwezig. Versiering is hier aanwezig in de vorm van bolvormige pootjes en als opliggende ribben

uitgevoerde verticale ventilatiestroken. Bij de westgevel zijn vensterbanken in de muurdikte geïntegreerd. Tegen het midden van de oostwand en in de lambrising geïntegreerde schouw met een in donkerblauwe rechthoekige geglazuurde tegels uitgevoerde achterwand met decoratieve zwarte biezen op de hoeken. Hierboven een zware, sober geprofileerde bovenrand van travertijn. De in de lambrising geïntegreerde boezem heeft een verdiept veld met langs de zijranden een reeks rondprofielen ovale ornamentjes. Het veld is voorzien van een fraai, in travertijn met zwarte accenten uitgevoerd tableau met een voorstelling van de 'leermeester' die zijn leerling (met hamer in de hand) de weg wijst. Het tableau is gesigneerd: Bartels. De kamer heeft een stucplafond met verdiepte perken, omgeven door een getrapte lijst. Een omstucte onderslagbalk verdeelt het plafond in twee delen.

Op de verdieping ligt op de zuidwesthoek een lerarenkamer met een nagenoeg aan onderliggende directiekamer overeenkomstige uitmonstering. Belangrijkste afwijking vormt het in travertijn uitgevoerde tablet in de boezem van de schouw. In deze kamer is een 'zaaiër' verbeeld met het bijschrijft: 'HET GOEDE ZAAD GEEFT SCHOONE VRUCHTEN'. Bij dit tablet zijn naast zwart ook de kleuren blauw en goud toegepast. Het tablet is niet gesigneerd.

Binnen deze vleugel liggen langs de zuidgevel twee trappenhuizen, met oorspronkelijke treden in travertijn, bijbehorende balustrades van glad afgewerkt stucwerk en oorspronkelijke eiken leuning. Het tegelwerk van de wanden is vernieuwd. Binnen het westelijke trappenhuis zijn nog wel de oorspronkelijke vloertegels bewaard, evenals een in de westwand opgenomen oorspronkelijke nis met een wit geglazuurde gootsteen. De onderzijde van de trappen en bordessen hebben oorspronkelijke afwerking met omlijste velden.

Tochtpui bij de entree in de zuidgevel.

Deels historische tegelvloer in de vestibule.

Tussen 1968 en 1972 dichtgemetselde doorgang in oostwand van de zuidelijke vestibule. De afwijkende tegels passen niet bij de omliggende afwerkingen.

De gang in het oostelijke deel van de begane grond, met ook hier een oudere tegelvloer. De deuropeningen in de linker wand werden omstreeks 1940 toegevoegd.

Interieurbeeld van één van de praktijklokalen naast de zuidgevel.

De neventrappenhuizen naast de zuidgevel hebben naast de traptreden ook de leuningen en detaillering van de balustrades behouden. Het tegelwerk is hier echter volledig vernieuwd.

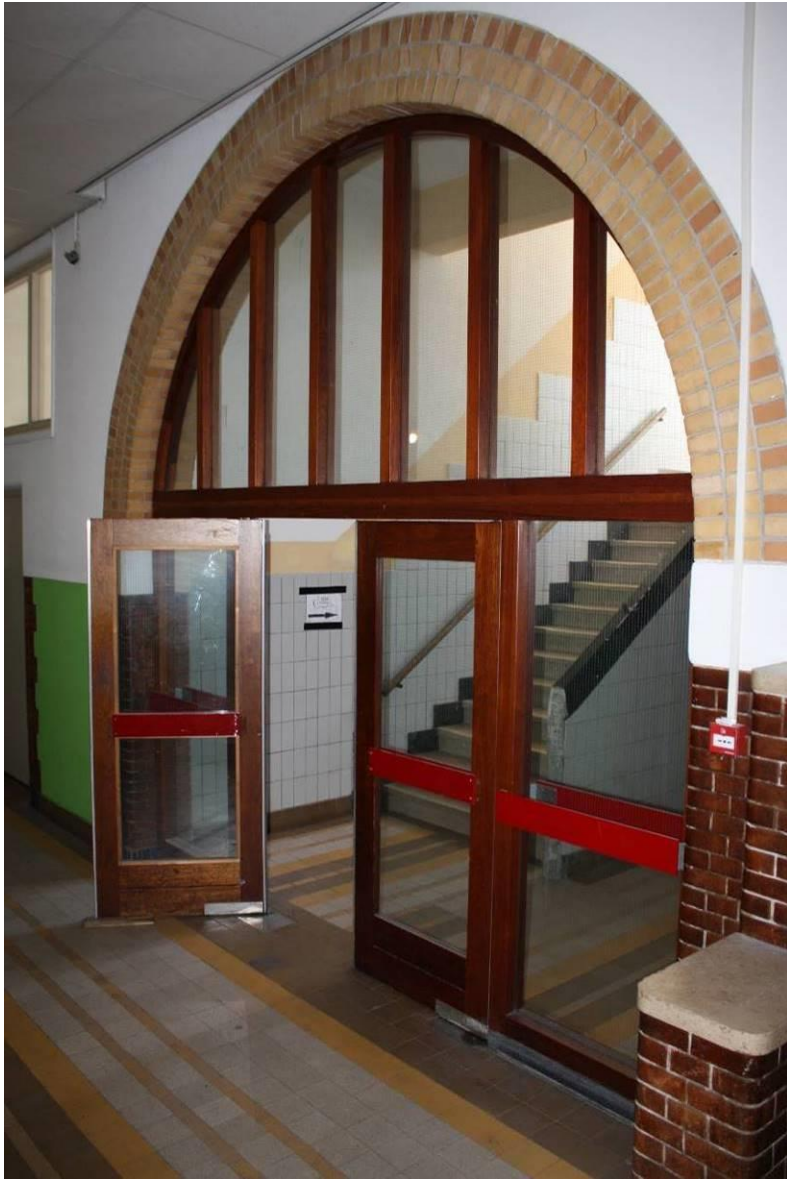
De kastdeur van deze kasten onderin één van de trappenhuis is oorspronkelijk.
De tweede deur is verdwenen.

Toegang tot het achterterrein aan de oostzijde van de noordgevel.

Middengang in het westelijke deel van de linker zijvleugel.

Binnen de oorspronkelijke boegopeningen zijn recente puien geplaatst.

Oorspronkelijk nisje met gootsteen in het neventrappenhuis.

Wandkasten met nog één oudere paneeldeuren in neventrappenhuis.

Het westelijke deel van de gang op de begane grond ligt iets hoger, wat door gemetselde penanten wordt benadrukt. De wanden in het westelijke deel hebben een volledige lambrisering in schoon metselwerk.

Oorspronkelijke toegangsdeur tot de bestuurskamer. Het middenveld is afgeplaat.

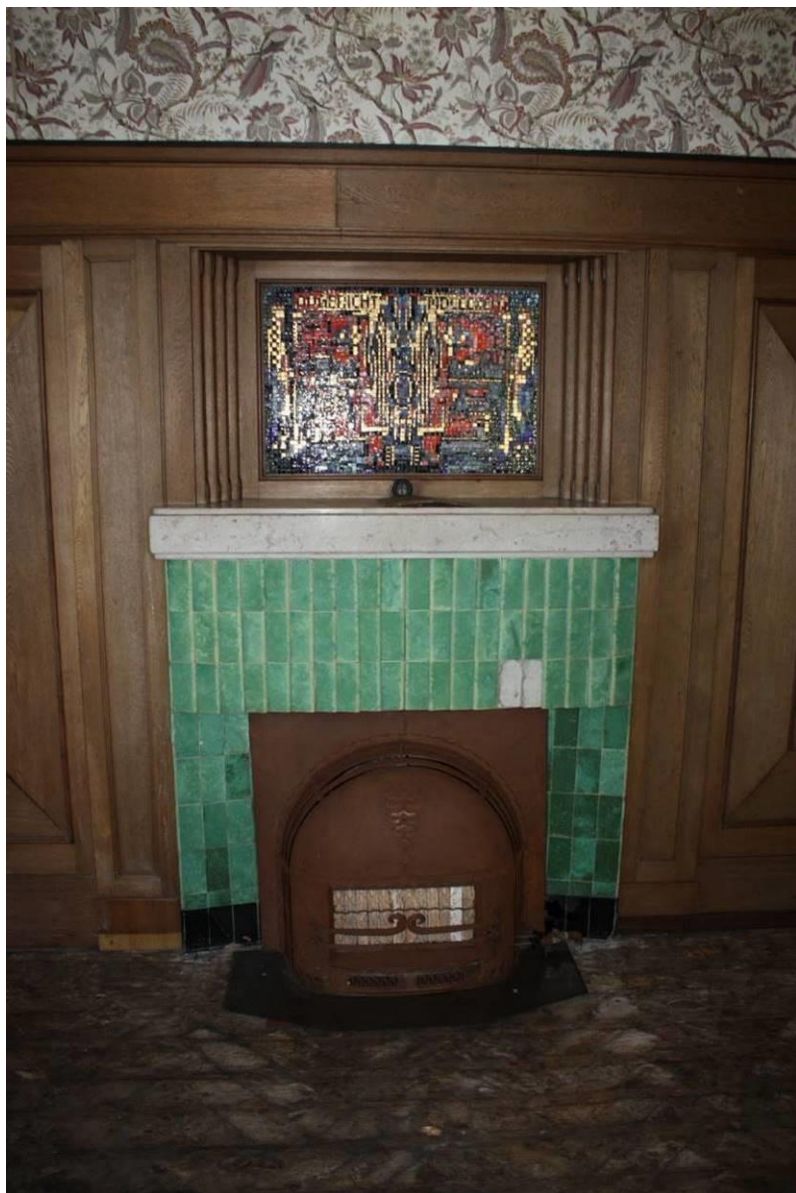
Oorspronkelijke tochtpui en binnendeuren bij de vestibule van de entree in de westgevel van de rechter zijvleugel.

Zicht op de noordwesthoek van de bestuurskamer.

Overzicht achterwand van de bestuurskamer.

De in de kamerbetimmering geïntegreerde schouw van de bestuurskamer.

Mozaïek in de boezem van de schouw.

Bijpassende radiatoromkasting in de bestuurskamer.

Noordwesthoek van de directeurskamer op de begane grond van de zuidwesthoek van de rechter zijvleugel.

Radiatoromkasting en detail van de parketvloer.

De zuidoosthoek van de directeurskamer.

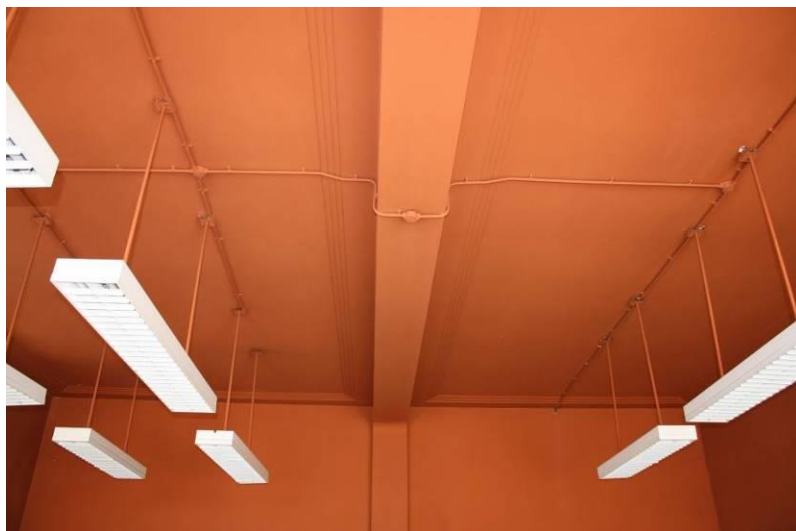
Tableau in travertijn boven de schouw in de directeurskamer.

Betegelde schouw in de directeurskamer.

Zicht door de gang op de verdieping van de rechter zijvleugel, met nog deels historische vloer- en wandafwerkingen.

Sobere oorspronkelijke plafondafwerking van de directeurskamer.

Westelijk deel van de gang met ook hier een verhoogde zone.

De linker wand van de lerarenkamer op de verdieping.

Achterwand van de lerarenkamer, met rechts (naast secundaire wand) de schouw.

Overzicht van de schouw met boezem.

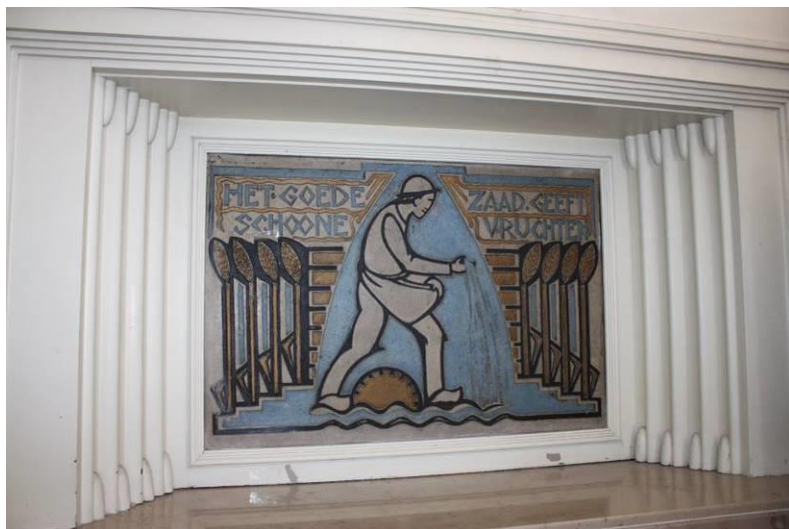

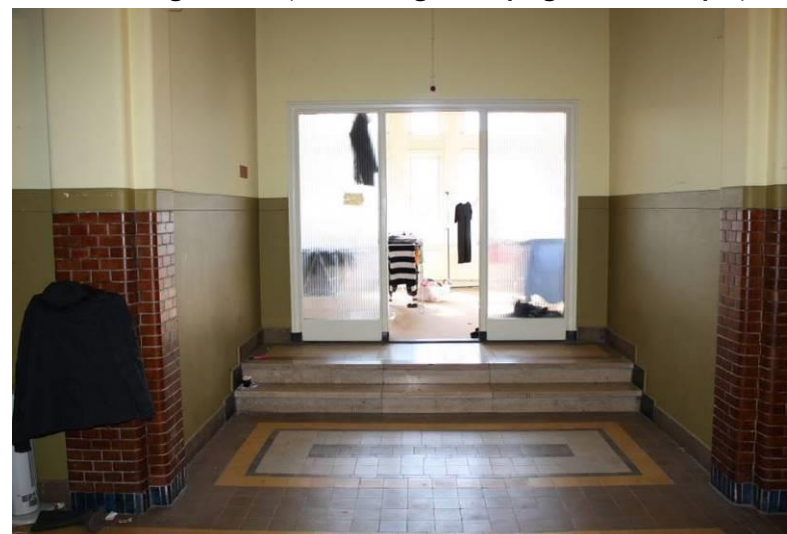
Tableau boven de schouw in de achterwand van de lerarenkamer.

Historische tegelvloer bij aansluiting verdieping voorbouw op zijvleugel

Bij de voorgevel zijn vensterbanken in de muurdikte geïntegreerd.

Bijruimte boven entree in zuidgevel.

Doorgang naar de verdieping van de dwarsvleugel (D). De tegelvloer werd hier met bijpassende tegels aangevuld.

Gang op de verdieping in het oostelijke deel van de rechter zijvleugel. Naast de deels oorspronkelijke tegelvloer zijn detailleringen in schoon metselwerk (deels overschilderd) bewaard gebleven.

Interieurbeeld van de lokalen op de tweede verdieping, hier aansluitend op de oostgevel.

Oorspronkelijk legraam boven een ruimte bij de aansluiting op de voorvleugel.

Hoger vloerniveau aansluitend op de westgevel.

Behoudens wandtegels grotendeels oorspronkelijke afwerkingen neventrappenhuis.

Zicht door het westelijke deel van de gang op de tweede verdieping.

Bijzondere onderdelen linker zijvleugel

Op de zuidwesthoek van de vleugel bevindt zich op de begane grond een nog grotendeels in oorspronkelijke staat verkerende directeurskamer. De kamer heeft een eiken parketvloer in diagonaal keperpatroon, met een dubbele zwarte bies langs de randzone. De wanden hebben een hoge lambrisering met vlakke omlijste panelen en een sober geprofileerde bovenlijst. In de lambrisering zijn naast de toegangsdeuren verschillende kastdeuren opgenomen. Bij de vensters in de zuidgevel zijn uitgebouwde bijbehorende radiatorkasten als vensterbankjes aanwezig. Versiering is hier aanwezig in de vorm van bolvormige pootjes en als opliggende ribben uitgevoerde verticale ventilatiestroken. Bij de westgevel zijn vensterbanken in de muurdikte geïntegreerd. De kamer heeft een (thans door een verlaagd plafond aan het zicht onttrokken) stucplafond met verdiepte perken, omgeven door een getrapte lijst. Een omstucte onderslagbalk verdeelt het plafond in twee delen.

In de ten oosten van de lerarenkamer gelegen, vroegere ‘administratie’ is nog de oorspronkelijke insteekverdieping aanwezig, met op de begane grond over de breedte van de ruimte een pui met glasdeuren en ramen met roedenverdeling. Op de lage verdieping van de insteek eveneens ramen met roedenverdeling.

Binnen deze vleugel liggen twee secundaire trappenhuizen, met oorspronkelijke treden in travertijn en oorspronkelijke eiken leuning. Het tegelwerk van de wanden en vloeren is vernieuwd. De onderzijde van de trappen en bordessen hebben oorspronkelijke afwerking met omlijste velden.

Beeld vanaf de aansluiting op de voorvleugel in westelijke richting.

De lift werd vernieuwd, maar bleef op de bestaande plaats gehandhaafd bij de aansluiting op de voorvleugel.

Westelijke deel van de gang op de begane grond.

Zicht richting westwand van de directeurskamer.

Zuidoosthoek van de directeurskamer op de zuidwesthoek van de begane grond.

Radiatoromkasting en parketvloer in de directeurskamer.

Achterwand van de directeurskamer. Een schouw is in deze kamer niet aanwezig.

Oorspronkelijke tussenverdieping in ruimte secretariaat achter directeurskamer.

Zicht vanaf de tussenverdieping op de oorspronkelijke binnenpui.

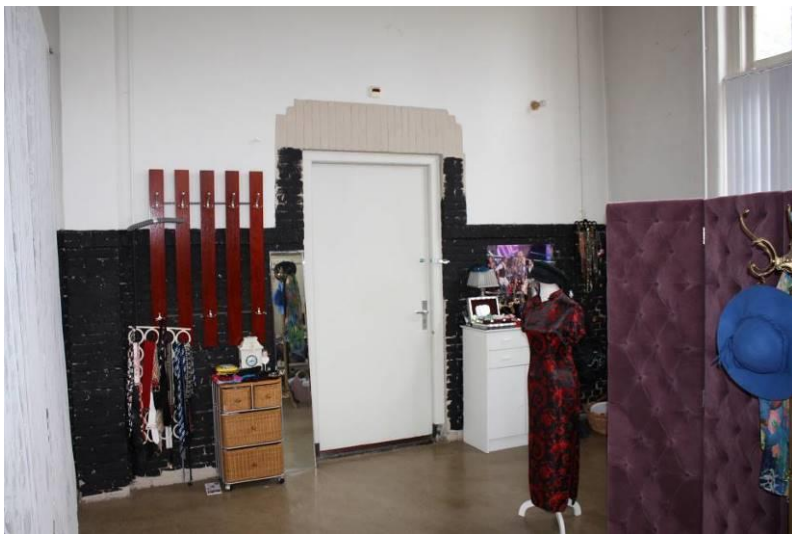
Interieur van het westelijke neventrappenhuis, met oorspronkelijke treden, plafonds en leuningen maar verder grotendeels vernieuwde afwerkingen.

Zicht richting het tussenbordes van het neventrappenhuis.

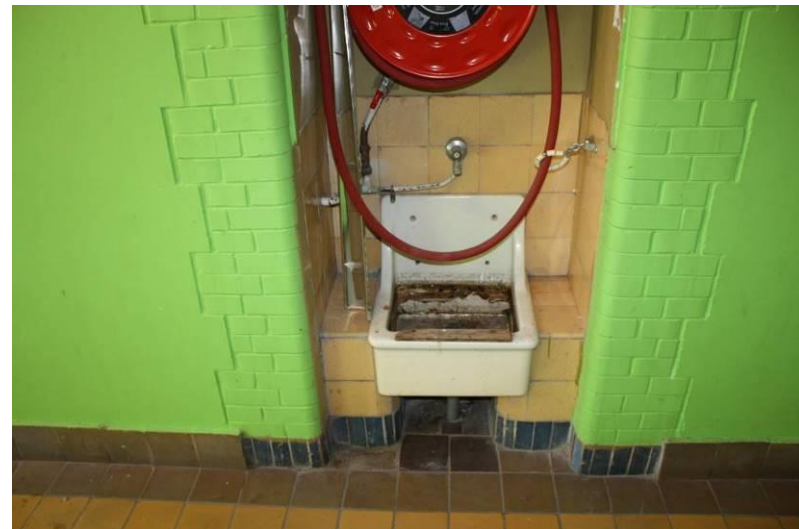
Interieurbeeld van één van de vrij uniform afgewerkte praktijklokalen, met hier nog een lambrisering in schoon metselwerk.

Onderzone en deuroplijsting van schoon metselwerk.

Gang binnen het oostelijke deel van de begane grond. De vensters in de rechter wand zijn omgevormd tot bovenlichten bij de aanbouw van de entree en garderobe in 1958. De balken zijn aangebracht vanwege de slechte bouwkundige conditie van deze gevel.

Oorspronkelijk nisje met gootsteen op de verdieping.

Verbrede gangzone op de verdieping, met centraal een vermoedelijk door leerlingen vervaardigd tableau van gekleurde baksteen.

Zicht in de westelijke gang op de verdieping.

Interieurbeeld van één van de lokalen op de verdieping.

Gang in het oostelijke deel van de verdieping. Ook hier is stutwerk toegevoegd in verband met de matige bouwkundige conditie van deze gevel.

Binnen oorspronkelijke boogdoorgang aangebrachte recente pui.

Afwijkende vensterverdeling in het oostelijke deel van de gang op de verdieping.

Siermetselwerk in oostelijke gang op de verdieping.

Verbrede gangzone op tweede verdieping, zicht richting zuidoost.

Oorspronkelijke legramen boven ruimte bij aansluiting op voorvleugel.

Zicht vanuit de voorleugel richting de linker zijleugel op de tweede verdieping.

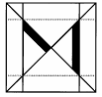
Oostelijke gang op de tweede verdieping.

Lift op de tweede verdieping. Hoewel de opzet van de lift op deze plaats oorspronkelijk is, werd de lift waarschijnlijk omstreeks 1958 vernieuwd.

Boogdoorgang naar oostelijk trappenhuis vanaf tweede verdieping.

Kelders

Hoewel bij vrijwel het gehele complex de ruimtes onder de begane grondvloer toegankelijk zijn, zijn deze ruimtes niet als dagelijkse gebruiksruimtes bedoeld en is ook vrijwel nergens voldoende stahoogte beschikbaar. Voor zover vloeren aanwezig zijn betreft het beton, dat veelal met een rand langs de wanden is opgezet. Mogelijk is dit ook gedaan om een droge gangzone mogelijk te maken, aangezien in veel ruimtes water staat.

Alleen direct ten noorden van het hoofdtrappenhuis zijn twee ruimtes aanwezig, waaraan de oorspronkelijke functie nog afleesbaar is. Dit betreft de voormalige kolenopslag. De kolen werden hierin via een luik naast de achtergevel (oost) ingegooid. Vervolgens werden de kolen via meerdere vijzels, waarvan sterk aangetaste restanten nog aanwezig zijn op de vloer naar de naastgelegen ketelruimte getransporteerd.

Interieur voormalige kolenopslag naast het centrale trappenhuis in voorvleugel.

In de ten noorden van de kolenbunker gelegen ketelruimte is de vroegere standplaats van de installatie niet herkenbaar, evenals verschillende latere leidingen.

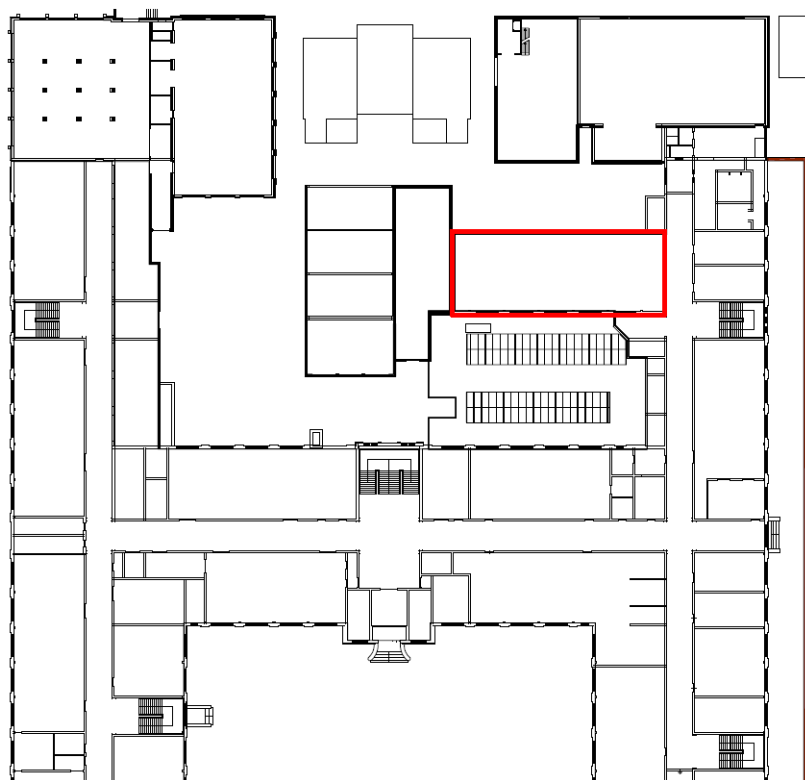

Oorspronkelijke stookruimte naast centraal trappenhuis onder voorvleugel. Deze ruimte sluit aan op de tegen de achtergevel gebouwde schoorsteen.

4 BESCHRIJVING OVERIGE BOUWDELEN

De in hierna volgende paragrafen beschreven bouwdeelen vallen (uitgezonderd de woningen aan de Brakenburghstraat) buiten het als gemeentelijk monument aangewezen deel van het complex.

4.4 DWARSVLEUGEL (D)

De begane grond, met hierop rood omkaderd de contouren van de dwarsvleugel. De voorgevel bevindt zich aan de onderzijde.

4.4.1 Plattegrond en opbouw

Deze vleugel, met een noord-zuid oriëntatie werd tegelijk met de ten westen gelegen fietsenstalling (L) gebouwd omstreeks 1940. De vleugel werd tegen de noodgevel van de rechter zijvleugel aangebouwd en ook vanuit de gang in deze vleugel ontsloten. De rechthoekige vleugel heeft drie bouwlagen onder een met gesmoorde verbeterde holle pannen gedekt zadeldak, dat aan de zuidzijde tegen het schilddak van de zijvleugel aanloopt. Boven de noordgevel heeft het dak een betimmerd overstek op bewerkte klossen. Boven de oost- en westgevel forse bakgoten op twee-aan-twee gekoppelde bewerkte klossen op het stramien van de vensters. Bij de aansluiting op de zijvleugel is op het westelijke dakschild een schoorsteen aanwezig.

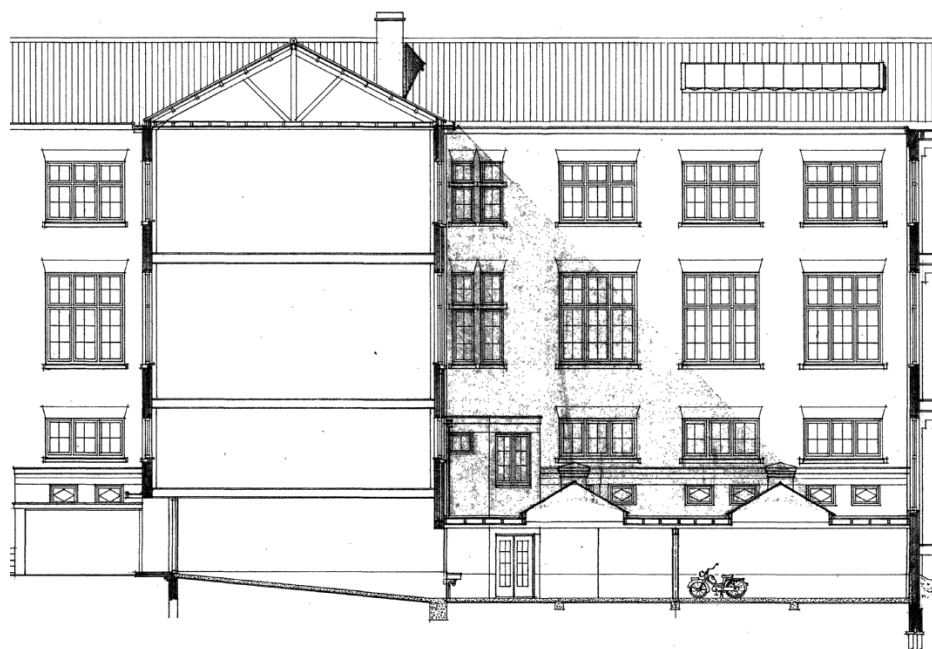
Overzicht van de dwarsvleugel, gezien vanaf het dak van de voorvleugel.

4.4.2 Constructie

Vanwege aanwezige afwerkingen kon geen volledig beeld worden verkregen van aanwezige constructies. Zichtbaar was dat de vloer van de ruimtes binnen het enkellaags gedeelte langs de rechter zijvleugel een vloer met troggewelfjes tussen ijzeren liggers heeft. Waarschijnlijk zijn de vloeren binnen de vleugel als vlakke betonvloeren uitgevoerd.

De dakconstructie was niet te bereiken, maar hier is evenals bij de overige bouwdelen een eenvoudige constructie met houten spanten en gordingen te verwachten.

Doorsnede over de dwarsvleugel en fietsenkelder, zoals weergegeven op de bouwtekening t.b.v. de bouw van de gymzaal in 1972. De dwarsvleugel wordt

hier doorsneden ter plaatse van de toegang tot de fietsenstalling in de noordelijke travee.

4.4.3 Gevels

De gevels zijn gemetseld in donkerrode machinale baksteen in staand verband. Onder de gootklossen is decoratief metselwerk toegepast van verticale, iets uitspringende stenen. Boven alle gevelopeningen zijn tweesteens strekken toegepast. De vensters hebben houten lekdorpels die deels zijn vervangen door mat geglazuurde roodbruine lekdorpelstenen.

Westgevel

De brede, naar de voorvleugel gerichte westgevel telt zeven traveeën, waarvan de zuidelijke- en de twee noordelijke traveeën smaller zijn. Bij de vijf zuidelijke traveeën zijn rechte gemetselde pilasters toegepast. Tussen de twee noordelijke traveeën is geen pilaster meer toegepast.

Van de begane grond valt het onderste deel binnen de lage fietsenstalling, waarvan het platdak direct onder de vensters aansluit. Van de twee zuidelijke (rechter) traveeën valt de begane grond volledig binnen een enkellaags aanbouw.

De bredere traveeën hebben in elke travee een fors venster met drie 4-ruits (draai)ramen en drie 4-ruits bovenlichten.

Overzicht van de westgevel van de dwarsvleugel.

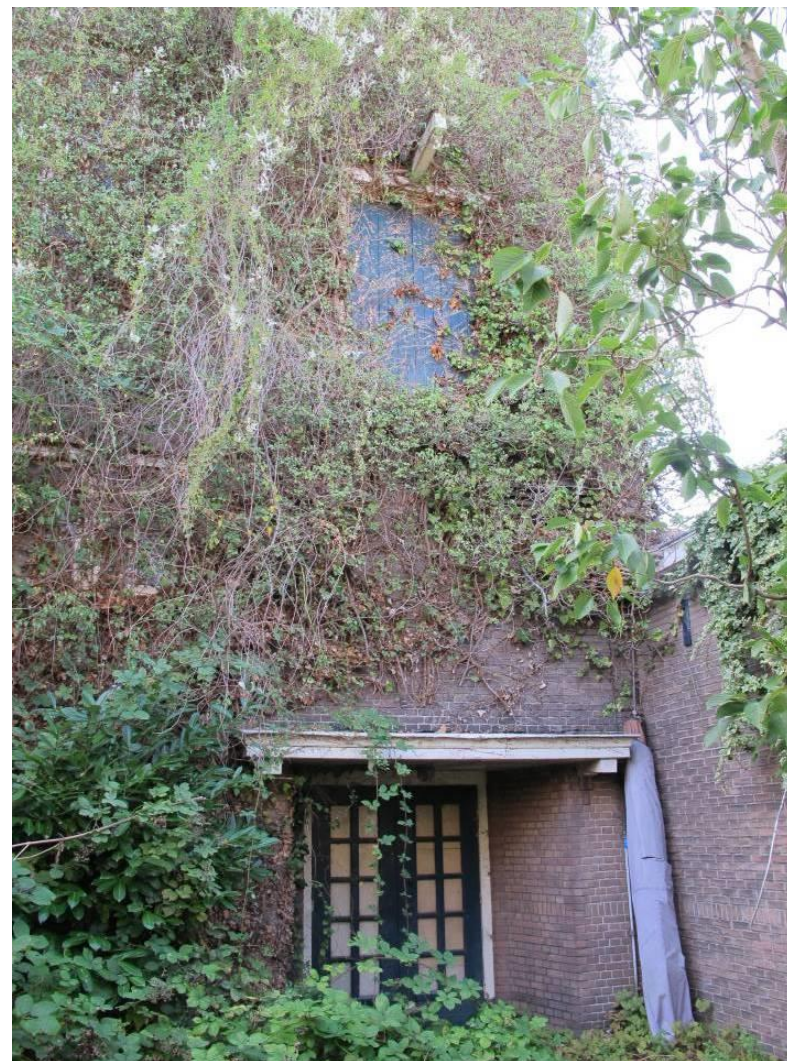
De zuidelijke travee van de tweede verdieping en de noordelijke travee van de begane grond zijn blind. De twee noordelijke traveeën hebben verder een wat meer onregelmatige invulling met links op de verdieping een klein venster met 6-ruits raam en op de tweede verdieping een venster met twee 4-ruits onderramen en twee 4-ruits bovenlichten. Een zelfde venster heeft de begane grond van de tweede travee. Op de verdiepingen heeft deze travee oorspronkelijke deuopeningen met elk twee 4-ruits bovenlichten en dubbele deuren met ongedeelde glasopeningen. Ten behoeve van deze deuopeningen is langs de linker twee traveeën van de gevel een oorspronkelijke ijzeren brandtrap met tussenbordessen aanwezig.

Oostgevel

De oostgevel heeft een grotendeels vergelijkbare opzet als de westgevel, met smallere traveeën naast de geveleinden, met daartussen vier brede traveeën. Pilasters zijn hier niet toegepast. De smallere linker (zuidelijke) travee heeft in alle bouwlagen een venster met twee 4-ruits onderramen en twee 4-ruits bovenlichten. De volgende vier traveeën hebben allen in alle bouwlagen een venster met drie 4-ruits onderramen en drie 4-ruitsbovenlichten. Allen in de begane grond van de derde brede travee (vanaf links) is onder de bovenlichten een dubbele deuopening, voorzien van deuren met 6-ruits glasopeningen boven een hoog paneel toegepast. De onderzijde van deze opening ligt ruim boven het aansluitende maaiveld, zodat een secundair houten trapje is geplaatst. Van de twee smalle noordelijke traveeën heeft de linker in alle bouwlagen een venster met twee 4-ruits onderramen en twee 4-ruits bovenlichten. De meest noordelijke travee heeft op de tweede verdieping een overeenkomstig venster. Op de verdieping zit een lager geplaatste opening met dubbele opgeklampte deuren onder een betimmerde latei. Boven deze opening zit een hijsbalk. Ter hoogte van de begane grond en hier deels onder heeft de rechter travee een in een portiek gelegen dubbele deuopening. De beide zijwanden van het portiek lopen schuin naar binnen. Boven het portiek is een oorspronkelijke luifel op twee bewerkte consoles aanwezig. Evenals onder de gootklossen is ook onder deze consoles siermetselwerk toegepast. De dubbele deuren hebben elk een zware weldorpel met daarboven tien ruitjes in twee stroken van vijf. Deze deuren fungeerden als toegang tot de tegelijkertijd aangelegde fietsenstalling (bouwdeel L).

Zicht op de oostgevel van de dwarsvleugel (rechts) en de aansluiting op de rechter zijvleugel.

Toegang tot de fietsenstalling en hijsluik t.b.v. opslagruimte in de noordelijke travée van de oostgevel.

Detail van de oorspronkelijke toegang tot de fietsenstalling.

Toegang tot het achterterrein vanuit de oostgevel van de dwarsvleugel.

Detail siermetselwerk onder console van luifel toegang fietsenstalling.

Noordgevel

Van de smallere noordgevel valt de begane grond grotendeels binnen de aansluitende enkelaags houtstek (J). Boven het platdak van dit bouwdeel resten nog de bovenste delen van de drie oorspronkelijke vensters, die zijn omgevormd tot dubbele enkelruits bovenlichten. Van het rechter

venster is echter later de rechter helft dichtgemetseld t.b.v. iets verder naar rechts invoegen van een fors ventilatierooster.

De verdieping heeft drie vensters in een symmetrische opzet, waarvan de middelste met twee 4-ruits ramen en de beide buitenste met één 4-ruits raam. De tweede verdieping heeft geen openingen. In de topgevel zit laag venster met getoogde bovenzijde en raam met straalsgewijs uitwaaijende roeden.

Overzicht noordgevel van de dwarsvleugel.

4.4.4 Interieur

De begane grond vormt één forse ongedeelde ruimte met recente tegels op de vloer en tegen het onderste deel van de wanden. Deze wanden worden door kolommen geleed. Aan de bovenzijde hebben de kolommen de trapsgewijs uitspringende profilering, die ook in het hoofdgebouw (A, B en C) voorkomt. Het plafond is vlak uitgevoerd. Binnen deze ruimte is een recente secundaire wand van plaatmateriaal geplaatst.

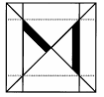
Interieurbeeld begane grond, met door plaatmateriaal afgescheiden ruimte.

Op de verdieping zijn de noordelijke- en zuidelijke travee afgescheiden. De zuidelijke travee omvat een portaal en één kleinere ruimte. Binnen de noordelijke travee bevindt zich een oorspronkelijk magazijn, met toegangsdeuren in de oostgevel. Achter deze deuren ligt eerste hoge ruimte met ten westen daarvan een deel met een tussenvloer.

De tussenliggende vijf traveeën vormen één ongedeelde zaal met een niet-oorspronkelijke houten vloer en een verlaagd systeemplafond (daarboven een vlak plafond). Ook hier hebben de wanden een geleiding middels aan de bovenzijde trapsgewijs uitlopende kolommen. Tegen de noordelijke travee is binnen deze ruimte een recente tussenvloer ter diepte van één travee geplaatst.

Interieur verdieping, richting noordgevel.

Interieur opslagruimte in de noordelijke travee van de verdieping.

Tussenverdieping boven de opslagruimte.

Op de tweede verdieping vormen de vier noordelijke traveeën één ongedeelde ruimte. Bij de drie zuidelijke traveeën loopt langs de westgevel een gang, met daarnaast een breed en een smal vertrek. Dit is de oorspronkelijke indeling. De gang heeft een oorspronkelijke tegelvloer. De wanden hebben, evenals het hoofdgebouw, accenten in schoon metselwerk van verblendsteen. De overige ruimtes hebben een vloerafwerking van linoleum. De door pilasters gelede wanden zijn gepleisterd. Boven de huidige systeemplafonds zijn vlakke plafonds aanwezig.

Zicht in noordwestelijke richting binnen de ruimte ten oosten van de korte gang op de tweede verdieping.

Zicht door de gang op de tweede verdieping, met afwerkingen uit de bouwtijd.

Interieur van het ongedeelde noordelijke deel van de tweede verdieping.

4.5 NOORDOOSTELIJKE UITBREIDING (E EN F)

4.5.1 Plattegrond en opbouw

Dit in 1957 aan het complex toegevoegde bouwdeel vormt de noordoostelijke afsluiting van het complex. Het geheel onderkelderde bouwdeel heeft een L-vormige plattegrond. Het noordelijke deel heeft drie bouwlagen onder een flauwhellend, met gesmoorde verbeterde holle pannen gedekt schilddak, dat aan de westzijde tegen een als tuitgevel uitgevoerde topgevel met betonnen afdekkingen aanloopt. Het zuidelijke deel heeft twee bouwlagen onder een afgeplat, met gesmoorde verbeterde holle pannen gedekt schilddak, dat aan de noordzijde tegen de gevel van het drielaags gedeelte aanloopt. De delen met hellende daken hebben sobere gootlijsten met aan de onderzijde een betimmering van

smalle delen. Op de noordwesthoek van het tweelaags gedeelte is een beperkt deel drielaags uitgevoerd onder een platdak met betonnen dakranden.

De tegelijk met het noordoostelijke bouwdeel gerealiseerde garderobe (F) heeft een sterk gerekte, globaal rechthoekige plattegrond met één bouwlaag. Dit bouwdeel werd langs de zuidgevel van de linker zijvleugel van de oudbouw gebouwd. Het oostelijke deel is iets smaller, waardoor hier de gevel iets terugligt. Tegen dit deel bevindt zich een iets lager bouwdeel, met daarin de toegang tot de fietsenkelder.

De begane grond, met hierop rood omkaderd de contouren van de noordoostelijke uitbreiding en hierbij behorende lage aanbouw langs de linker zijvleugel. De voorgevel bevindt zich aan de onderzijde.

Overzicht bouwdeel E vanuit het zuidoosten.

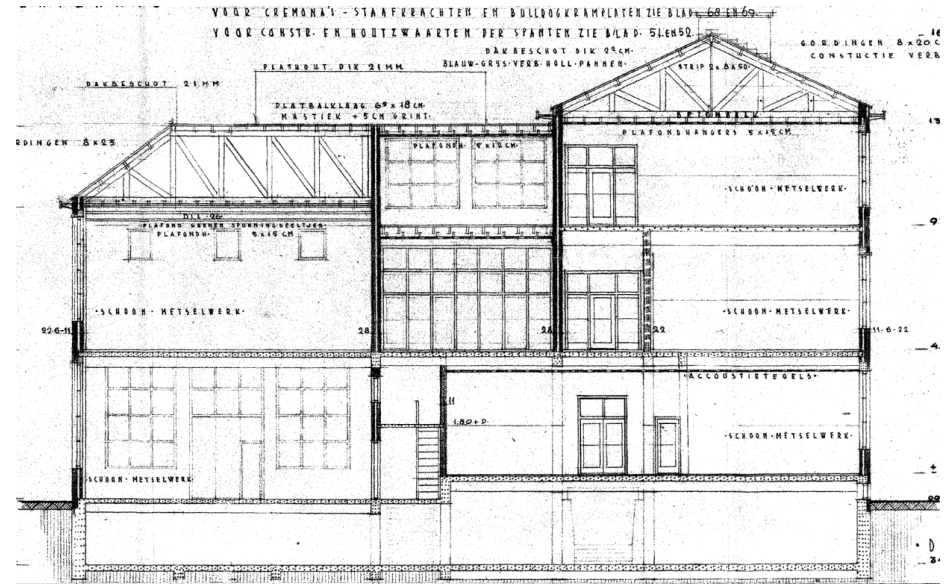
Overzicht van bouwdeel E vanuit het zuidwesten.

4.5.2 Constructie

Dit bouwdeel heeft grotendeels een draagconstructie van rechthoekige betonkolommen en betonvloeren met een balkenraster. Deels echter zijn ook delen van de als spouwmuren uitgevoerde gevels en binnenmuren dragend uitgevoerd. Met name in het zuidelijke deel zijn op de begane grond betonkolommen binnen de wanden opgenomen, maar op de verdieping zijn geen betonkolommen toegepast. Bij de noord- en oostgevel van het drielaags gedeelte zijn de betonkolommen tevens als geleding in het gevelvlak zichtbaar.

Boven de bovenste bouwlaag van elk deel is geen betonvloer meer toegepast, maar een enkelvoudige balklaag, die hoofdzakelijk als drager voor onderliggende plafonds fungeert. Op dit niveau zijn nog wel betonbalken aanwezig ter ondersteuning van deze balklagen en de bovenliggende dakconstructies.

De dakconstructies zijn uitgevoerd met eenvoudige houten vakwerkspanten en gordingen, waarover een verticaal beschot van houten delen is aangebracht.

Doorsnede over de noordoostelijke uitbreiding met zicht in westelijke richting. Hierop is goed de constructieve opbouw zichtbaar.

Betonconstructie, zoals zichtbaar in de kelder.

4.5.3 Gevels

De gevels zijn voor een belangrijk deel in donkerrode baksteen in wildverband uitgevoerd. Alle gevels zijn voorzien van een hoge plint.

De twee gevels van het drielaag noordelijke deel hebben op de hoeken over de volledige hoogte een smalle strook metselwerk, maar worden verder vooral bepaald door de over de volledige gevelhoogte doorlopende betonkolomen. De kolommen verdelen de oostgevel in drie traveeën en de noordgevel in vier traveeën. De kolommen sluiten aan de bovenzijde aan op en over alle kolommen doorlopende zware betonlatei. Daarboven sluiten de forse bakgoten de gevels af. Tussen de kolommen liggen over de volledige breedte forse vensters met roodbruine lekdorpelstenen en smalle betonlateien. In de openingen zitten ongeprofileerde houten kozijnen met daarin stalen ramen met een 9-ruits verdeling, waarbij merendeels de op de hoeken gesitueerde ramen beweegbaar zijn. Onder de onderste vensters sluit de per vlak uit negen betonnen platen samengestelde plint aan. Tussen de vensters zijn gemetselde borstweringen aanwezig, waarbij door terugliggende verticale stroken een met de roedenverdeling van de ramen overeenkomende driedeling is gerealiseerd. In de plint zit per travee een kelderlicht met lekdorpel van roodbruine dorpelstenen. De openingen zijn thans met stalen traanplaten afgedicht.

Op de begane grond zijn in het noordelijke deel alleen kolommen zichtbaar.

Zware betonbalken boven het zuidelijke deel van de begane grond.

Overzicht van de noordgevel van bouwdeel E.

De oostgevel van bouwdeel E.

Detail gevelopbouw noordoostelijk deel bouwdeel E.

De drie gevels van het tweelaags zuidelijke deel zijn boven de plint geheel in baksteen uitgevoerd. Daarbij ligt het rechter deel van de oostgevel, aansluitend op het drielaags deel, iets terug. In dit geveldeel ligt de

hoofdentree. De zuidgevel wordt door over de hele gevelhoogte doorlopende gemetselde pilasters geleed. De naar het binnenterrein gekeerde westgevel is vlak uitgevoerd. Alle gevels worden aan de bovenzijde afgesloten door de houten bakgoten.

Binnen het terugliggende rechter deel van de oostgevel bevindt zich de entreepartij met een dubbele deuropening binnen een kunststenen omlijsting. In de opening twee dubbele deuren met hoge afgeplate panelen en forse weldorpels. Voor de toegang bevindt zich een natuurstenen bordes met een sobere ijzeren balustrade, waarvan de houten bovenlijst ontbreekt. Links van de deuropening zit, eveneens binnen een kunststenen omlijsting, een rechthoekig venster met een enkelruits stalen valraam binnen een houten kozijn. Op de verdieping heeft het terugliggende gevelvlak een fors rechthoekig venster onder een halfsteens rollaag en voorzien van een lekdorpel van raamdorpelstenen. In de opening een houten kozijn met een 12-ruits stalen raam, waarvan de bovenste rij als uitzetramen is uitgevoerd. Het linker deel van de oostgevel heeft op de begane grond drie forse vensters onder een doorlopende betonnen latei. De drie door smalle gemetselde dammen gescheiden vensters hebben lekdorpels met bruinrode lekdorpelstenen en een invulling met een houten kozijn met daarbinnen 12-ruits stalen ramen, waarvan de bovenste hoekramen beweegbaar zijn. Op de verdieping drie kleine vensters met enkelruits stalen ramen binnen een houten kozijn.

Entreepartij in het middendeel van de oostgevel.

Het geheel in baksteen uitgevoerde zuidelijke deel van de oostgevel.

Bordes voor de entreepartij in de oostgevel.

De zuidgevel heeft in beide bouwlagen binnen alle, door gemetselde pilasters gescheiden traveeën een venster onder een betonlatei met lekdorpels van bruinrode lekdorpelstenen. De Vensters hebben elk binnen een houten kozijn een 12-ruits stalen raam, waarvan de vier op de hoeken gelegen ramen beweegbaar zijn.

Overzicht van de zuidgevel van bouwdeel E.

De westgevel van het tweelaags gedeelte heeft vrijwel dezelfde opzet als de tegenoverliggende gevel. Alleen het middelste vensters is bij deze gevel een deuropening met een vlakke deur en een 3-ruits stalen

bovenlicht. Van het naastgelegen drielaags linker deel van de westgevel valt de eerste bouwlaag binnen de tegelijkertijd gebouwde garderobebeuleug. Op de verdieping zitten drie kleine vensters met 2-ruits stalen ramen in houten kozijnen. De tweede verdieping heeft twee forse vensters met 12-ruits stalen ramen in een houten kozijn. De op de hoeken gelegen ramen zijn beweegbaar. Alle vensters liggen onder een halfsteens rollaag en hebben lekdorpels van roodbruine raamdorpelstenen.

De westgevel van bouwdeel E met links, aansluitend op de linker zijvleugel, het hogere deel onder een platdak.

De sobere gevel van de entree- en garderobe (F) is gemetseld in wildverband en sluit af met het betimmerde dakoverstek. Aan de rechterzijde (oost) verspringt deze gevel. Het linker deel heeft rechts van het midden, maar uitgelijnd ten opzicht van het trappenhuis in de linker zijvleugel een entree met dubbele deuren met elk drie glasopeningen.

Voor deze entree bevindt zich een gemetselde trap met zwaar uitgevoerde zijwangen en aan de linker zijde een niet-oorspronkelijke hellingbaan. Links en rechts van de entree een hooggeplaatst vensters met in een houten kozijn een drieruits stalen raam. De linker travée is blind en hiertegen is omstreeks 1980 een berging voor gasflessen onder een platdak aangebouwd. Het iets terugliggende rechter deel van de gevel heeft links een venster met 3-ruits raam overeenkomstig het linker deel van de gevel. Tegen het rechter deel van dit geveldeel bevindt zich een iets lagere aanbouw, waarvan de gevels aan de bovenzijde afsluiten met een betonband onder het houten dakoverstek. Dit kleine bouwdeel heeft in de linker zijgevel (west) een dubbele deuropening met vlakke deuren. In de zuidgevel zit een fors venster met een houten kozijn met een stalen 4-ruits raam.

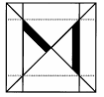
Het westelijke deel van bouwdeel F, met hiertegen gebouwde gasopslag.

Overzicht van de zuidgevel van de linker zijvleugel, met hiertegen gebouwd enkellaags bouwdeel F.

De sober uitgevoerde entree in het middendeel van bouwdeel F.

4.5.4 Interieur

Het interieur van dit bouwdeel wordt in belangrijke mate bepaald door de op veel plaatsen zichtbare draagconstructie. In de kelder is een scheiding aanwezig binnen het tweelaags zuidelijke deel. Deze scheiding, bestaand uit gemetselde rechthoekige penanten valt samen met de zuidrand van het terugliggende deel van de oostgevel. Verdere binnenwanden binnen de kelder zijn later toegevoegd en grotendeels weinig substantieel van karakter. Aan de westzijde is nog de oorspronkelijke toegangstrap aanwezig, maar deze is deels overbouwd.

Interieur van de kelder, oorspronkelijk bestemd als fietsenstalling.

Toegang vanaf het achterterrein (via bouwdeel F) tot de kelder.

Op de begane grond ligt de belangrijkste scheiding op dezelfde plaats als in de kelders. Ten zuiden van deze scheiding ligt een ongedeelde ruimte die oorspronkelijk voor autotechniek in gebruik was, maar later tot praktijklokaal voor houtbewerking werd omgevormd. Langs de noordzijde van de hoofdscheiding ligt een zone met verschillende, vanuit het praktijklokaal bereikbare ruimtes voor berging en met wasgelegenheid. Het noordelijke deel van de begane grond vormt één ongedeelde ruimte.

Lokaal aan de noordzijde van de begane grond.

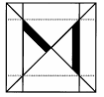
Gedeeltelijk aanwezige vloer van blokjes kops hout in keperverband in het praktijklokaal.

Praktijklokaal aan de zuidzijde van de begane grond.

Nog deels aanwezige wasbakken naast het praktijklokaal.

Op de verdieping kent de hoofdindeling een driedeling die overeen komt met de aan de gevels te onderscheiden verdeling. Hier ligt aan de zuidzijde een gymnastieklokaal. De middenzone herbergt was- en kledruimtes. Aan de noordzijde is een verdeling in twee lokalen aanwezig.

Interieur gymnastieklokaal op de verdieping.

De hoofdindeling van de tweede verdieping komt globaal overeen met de driedeling van de verdieping, maar hier heeft het binnen de kap gelegen zuidelijke deel geen gebruiksfunctie. De overige twee delen vormen elk een ongedeelde ruimte.

Op de begane grond en de verdiepingen vindt de ontsluiting plaats vanuit de gang van de linker zijvleugel (bouwdeel B)

Lokaal aan de noordzijde van de tweede verdieping.

De begane grond van de garderobe-aanbouw (F) heeft aan weerszijden van een met de gang van de zijvleugel verbonden vestibule verschillend kantoor-, opslag- en garderobe-ruimtes. Alle ruimtes worden vanuit de gang van de zijvleugel ontsloten, waarbij enkele ruimtes een deels open verbinding hebben.

Entree binnen bouwdeel F, gezien vanuit de gang van de linker zijvleugel (B)

Interieur van één van de ruimtes binnen bouwdeel F.

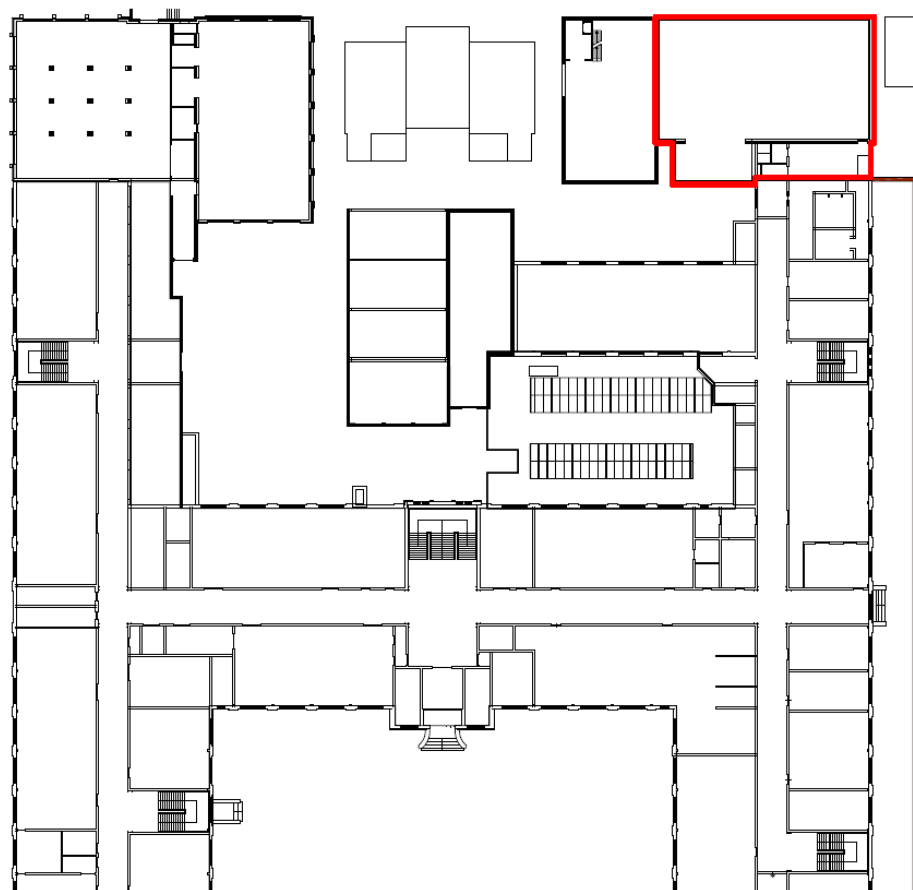

De aansluiting van de entree op de linker zijvleugel.

4.6 GYMNASTIEKZAAL (G)

4.6.1 Plattegrond en opbouw

Dit in 1972 aan het complex toegevoegde bouwdeel is enkellaags, maar heeft door de hoge zaal een aanzienlijk hoogteverschil tussen het oostelijke deel en een veel lagere zone langs de westzijde van de zaal. Alle delen hebben een platdak zonder overstekken.

De begane grond, met hierop rood omkaderd de contouren van de gymnastiekzaal. De voorgevel bevindt zich aan de onderzijde.

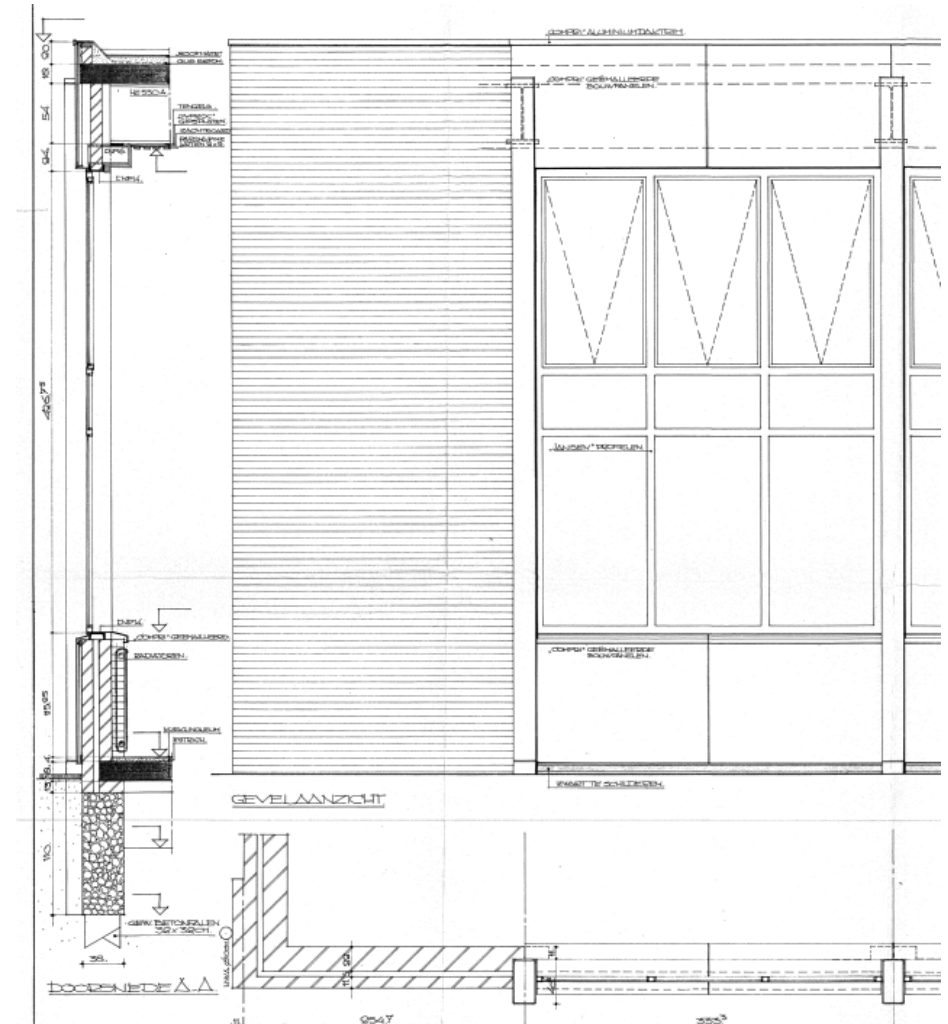
Overzicht van de gymnastiekzaal uit het zuidoosten.

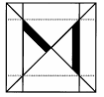
Overzicht over het dak van de gymnastiekzaal uit het noordwesten. Links is het aansluitende materiaallaboratorium zichtbaar.

4.6.2 Constructie

Dit bouwdeel heeft deels dragende spouwmuuren, maar bij de gymnastiekzaal zijn in de oost- en westgevel zes betonkolommen opgenomen ter ondersteuning van de forse stalen onderslagen voor het platdak. Zowel dit dak als de begane grondvloer zijn uitgevoerd als Dato Systeenvloeren (beton). Bij het lagere westelijke deel is een enkelvoudige dakbalklaag toegepast.

Doorsnede en gedeeltelijke doorsnede en gevelaanzicht, met hierop herkenbaar de constructieve opbouw van de gymnastiekzaal.

Zicht op de noordwesthoek van de gymnastiekzaal. In de westwand (links) zijn betonnen kolommen opgenomen.

4.6.3 Gevels

Met uitzondering van de oostgevel zijn alle gevels grotendeels gesloten en uitgevoerd in zeer strakke paarsrode baksteen in halfsteens verband. De gevels sluiten af met een eenvoudige daktrim. In de noordgevel van de gymnastiekzaal zijn drie licht verdiepte rechthoekige blindnissen toegepast.

Bij de oostgevel van de gymnastiekzaal liggen de zes betonnen kolommen van de draagconstructie in het zicht en deze verdelen de gevel in zeven traveeën, waarvan de twee buitenste geheel gesloten zijn uitgevoerd in baksteen. De middelste vijf traveeën hebben aan boven- en onderzijde een

gevelvlak van uitgewassen beton. Hiertussen liggen hoge vensters met aluminium ramen met een roedenverdeling.

De oostgevel van de gymnastiekzaal vormt thans één gevelvlak met de oostgevel van het in 1980 aangebouwde machinelab (bouwdeel H).

Overzicht van de oostgevel van de gymnastiekzaal en het aansluitende deel van de zuidgevel.

4.6.4 Interieur

Het interieur van dit bouwdeel kent een hoofddeling die grotendeels overeen komt met de ook aan het exterieur afleesbare opbouw. De grootste ruimte, de gymnastiekzaal heeft wanden van schoon metselwerk en een plafond van gelakte houten schroten.

Het lagere westelijke deel van dit bouwdeel omvat aan de noordzijde een materialenberging die in open verbinding staat met de gymnastiekzaal. Het zuidelijke deel vormt een overgangszone tussen de gymnastiekzaal en de in de rechter zijvleugel gesitueerde kleedruimtes en douches. Deze ruimtes hebben sobere betegelde vloer- en wandafwerkingen en vlakke plafonds.

Vloerafwerkingen en trapje naar de lager gelegen gymnastiekzaal, in het verbindingslid tussen de rechter zijvleugel en de gymnastiekzaal.

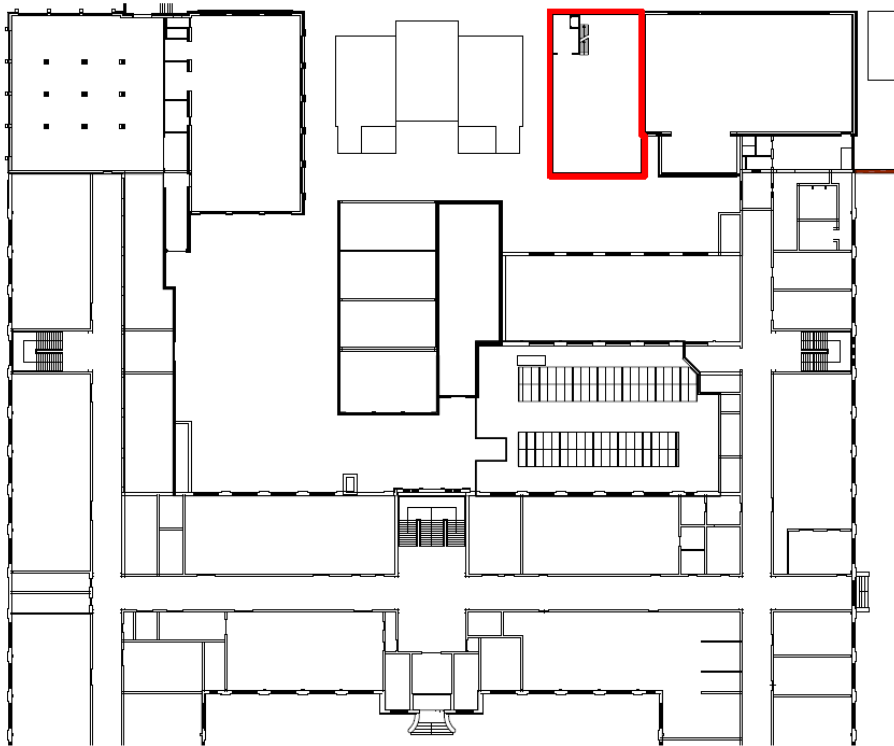
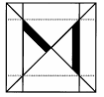

Overzicht van het interieur van de gymnastiekzaal in noordoostelijke richting.

4.7 MATERIAALLABORATORIUM (H)

4.7.1 Hoofdropzet

Dit in 1980 aan de noordzijde van de gymnastiekzaal aangebouwde bouwdeel heeft één hoge bouwlaag onder een platdak en vormt daarmee thans één bouwvolume met de gymnastiekzaal. Aan de westzijde steekt dit rechthoekige bouwdeel voorbij de westgevel van de gymnastiekzaal, zodat de westgevel van het laboratorium in hetzelfde vlak ligt als de westgevel van de lagere verbindingzone van de gymnastiekzaal.

Overzicht oostelijk deel van het terrein, met het materiaallab rood gemarkeerd weergegeven.

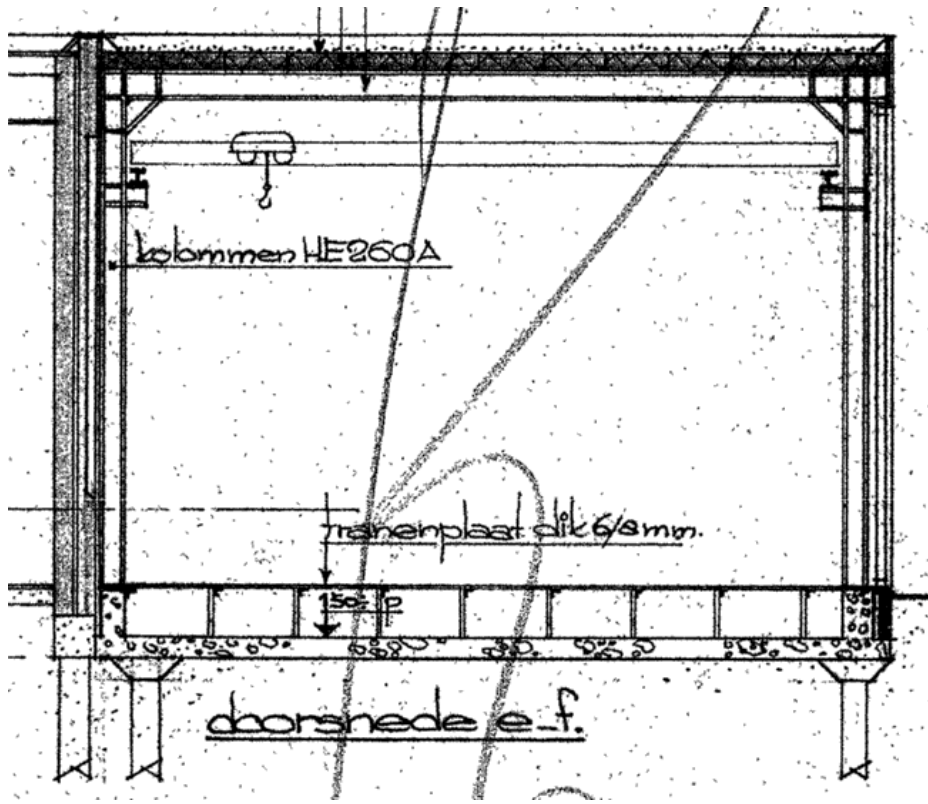

Overzicht van het materiaallab, gezien vanaf de verdieping van de dwarsvleugel.

4.7.2 Constructie

Dit bouwdeel heeft als spouwmuur uitgevoerde gevels. Binnen de noord- en zuidgevel zijn stalen kolommen geplaatst die de eveneens stalen dakliggers dragen. Hierover liggen dakplaten van gasbeton. De begane grondvloer is in gewapend beton uitgevoerd, met daarboven een stalen vloer op liggers.

Binnen de ongedeelde ruimte is deels een staalconstructie met een tussenvloer aanwezig.

Doorsnede over materiaallab in westelijke richting.

4.7.3 Gevels

Met uitzondering van de noordgevel zijn alle gevels grotendeels gesloten en uitgevoerd in zeer strakke paarsrode baksteen in halfsteens verband. De oostgevel wordt door gemetselde pilasters verdeeld, waarmee het stramien van de oostgevel van de in hetzelfde vlak gelegen

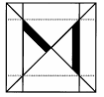
gymnastiekzaal werd voortgezet. De gevels sluiten af met een eenvoudige daktrim.

De vier traveeën brede noordgevel heeft een nogal onregelmatige indeling. De linker- en twee rechter traveeën hebben een hooggeplaatst fors venster met houten kozijnen met een 6-vaks verdeling. Onder deze vensters zit op een lager niveau een klein rechthoekig venster.

De tweede travee vanaf links heeft een forse deuropening onder een betonlatei, met daarin een vlakke stalen schuifdeur.

Zicht langs de oostgevel van de gymnastiekzaal, met op de achtergrond de in het verlengde liggende gevel van het materiaallab.

Noordgevel van het materiaallab.

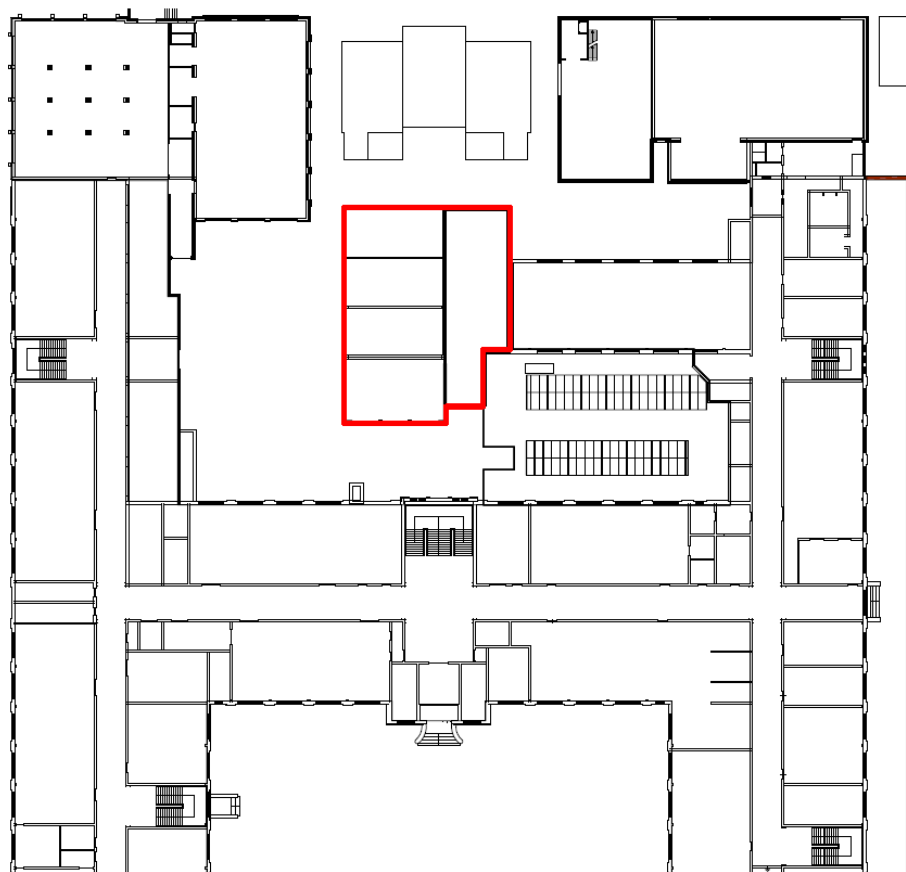
De naar het binnenterrein gerichte gevels van het materiaallab, gezien vanuit de rechter zijvleugel.

4.7.4 Interieur

Dit bouwdeel heeft een uitsluitend functioneel interieur, met een grotendeels ongedeelde ruimte. Hierbinnen bevindt zich een gedeeltelijke tussenverdieping. In de noordoosthoek zijn enkele kleine ruimtes afgescheiden.

4.8 STELLOODS, HOUTSTEK EN KETELHUIS (I, J EN K)

Centraal op het oostelijke binnenterrein ligt een cluster van drie afzonderlijke bouwdelen die aansluiten op de noordgevel van de dwarsvleugel (bouwdeel D), maar hier intern niet mee zijn verbonden.

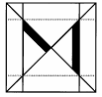
Overzicht van het oostelijke deel van het terrein, met de stelloods, houtloods en ketelhuis rood gemarkeerd weergegeven.

4.8.1 Stelloods

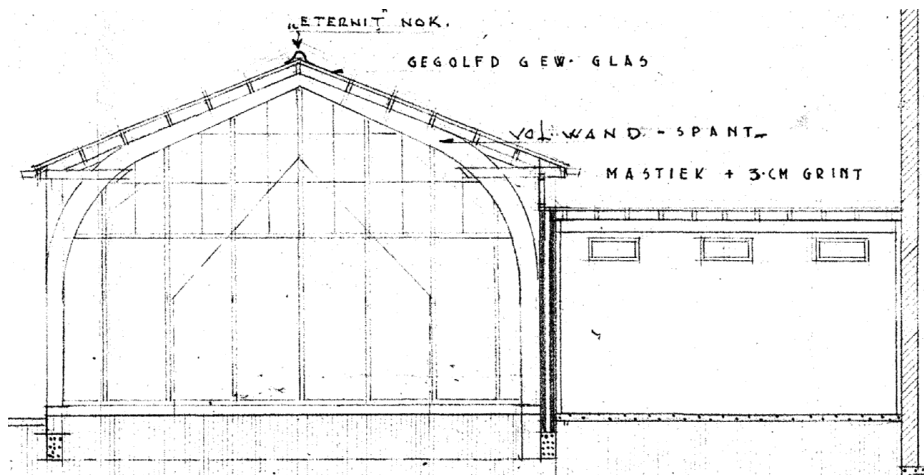
De stelloods en de houtstek zijn in 1958, tegelijk met de noordoostelijke uitbreiding van de linker zijvleugel tot stand gekomen. Het ketelhuis werd in 1968 aangebouwd, waarbij één travee van de stelloods werd gesloopt.

De stelloods heeft een rechthoekige plattegrond met één bouwlaag onder een flauwhellend, met bitumenshingles gedekt zadeldak. Het dak heeft boven de beide kopgevels (oost en west) geen overstek en sluit hier af met eenvoudige windveren en dekstukken. Boven de noord- en zuidgevel heeft het dak ruime overstekken met een vlak betimmerde onderzijde.

De stelloods heeft een constructie met vier gelamineerde spanten, waarvan de oostelijke- en westelijke in het gevelvlak liggen en hier ook zichtbaar zijn. Over de spanten liggen rechthoekige gordingen. De bouwtekeningen geven aan dat de dakvlakken (deels?) waren voorzien van gegolfd gewapend glas. Of dit al dan niet was gecombineerd met Eternit golfplaten is niet bekend. Het huidige dakbeschot moet dan later zijn aangebracht.

Overzicht van de stelloods, vanaf de linker zijvleugel.

Doorsnede over de stelloods (links) en houtstek in oostelijke richting. Geheel rechts de noordgevel van de dwarsvleugel (D).

De zuidgevel van de stelloods wordt grotendeels gevormd door de gemetselde noordwand van de houtstek. Alleen boven het platdak is een strook bovenlichten met per travee vier 2-ruits ramen aanwezig. De overige gevels van de stelloods worden gedomineerd door de in het gevelvlak zichtbare gelamineerde spanten. Bij de beide kopgevels zijn de bovenste delen uitgevoerd met houten glaspuien. Bij de westgevel sluit daaronder het ketelhuis aan. Bij de oostgevel is het onderste deel voorzien van een potdekseling. De noordgevel had oorspronkelijk, evenals de zuidgevel een strook bovenlichten en was daaronder geheel open. Deze gevel heeft thans in het iets naar voren liggende bovenste deel hoge 6-ruits ramen (niet-oorspronkelijk). Het onderliggende deel heeft een borstwering van gepotdekselde delen en een vensterstrook met een afwijkend ritme. Binnen de linker travee is een forse deuropening aanwezig, die deels ook de bovenlichten doorbreekt. De opening is thans afgeplaat.

In het interieur is voorzien van een vloer van betontegels.

Interieur van de stellloods, gezien richting de zijmuur van de houtstek.

Zicht op de noordoosthoek van de stellloods, met in de oostgevel (links) nog de oorspronkelijke gevelinvulling binnen het gelamineerde spant.

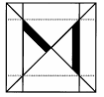
4.8.2 Houtstek

De zeer eenvoudig uitgevoerde houtstek heeft een langgerekte rechthoekige plattegrond met op de zuidwesthoek een inspringende hoek. Het enkellaags bouwdeel heeft grotendeels gesloten gevels, gemetseld in oranje- of rood baksteen in halfsteens verband. Boven de gevels het eenvoudige houten dakoverstek van het platdak.

Alleen in de westgevel is een dubbele deuropening onder een steens rollaag aanwezig, met hierin binnen het oorspronkelijke kozijn een niet-oorspronkelijke invulling met één deur en een zijlicht. Boven deze opening zitten twee oorspronkelijke houten ventilatieroosters onder halfsteens rollagen.

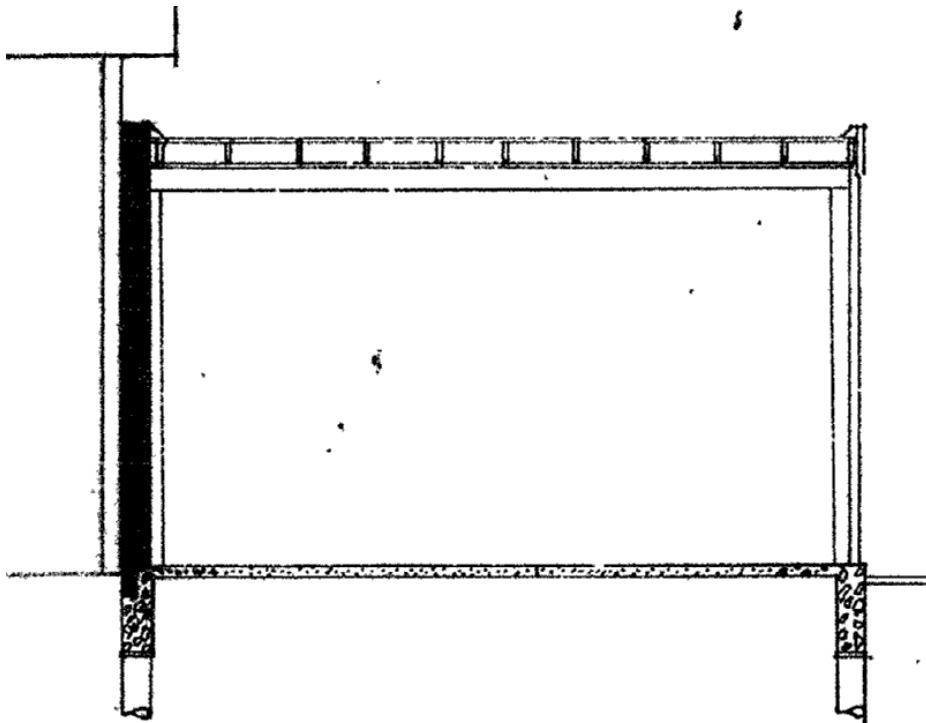

Zicht op de zuidwesthoek van de houtstek.

4.8.3 Ketelhuis

Het ketelhuis werd in 1968 ter plaatse van de westelijke travee van de stelloods gebouwd. Het rechthoekige bouwdeel heeft één bouwlaag onder een platdak. De dragende gevels zijn als spouwmuur uitgevoerd. De dakconstructie heeft twee stalen onderslagen met daarover een enkelvoudige balklaag en een dakvloer van houtwolcementplaat. De begane grondvloer is in gewapend beton uitgevoerd.

Doorsnede over het ketelhuis in zuidelijke richting, met links de westgevel van de (ingekorte) stelloods.

De gevels zijn gemetseld in orangerode baksteen in halfsteens verband. De noord- en zuidgevel zijn geheel gesloten. De bredere, drie traveeën brede westgevel heeft op beide gevelhoeken een smalle strook metselwerk en in het midden een brede houten pui over de volledige gevelhoogte. De pui heeft vier tussendorpels en per travee twee verdeelstijlen. Geheel links en rechts zijn deuropeningen met deuren met een glasopening onder een bovenlicht toegepast.

Overzicht van de westgevel van het ketelhuis. Boven het dak is nog juist de topgevel van de stelloods zichtbaar.

Interieur van het ketelhuis, gezien in westelijke richting.

Het interieur is zeer sober uitgevoerd met grijs gemêleerde vloertegels en gepleisterde wanden. In het noordelijke deel bevindt zich de verwarmingsapparatuur. T.b.v. de rookgasafvoer zijn tussen dit bouwdeel en de tegen de achtergevel van de voorvleugel (A) rookgasafvoeren aangelegd.

4.9 FIETSENSTALLING (L)

Deze, deels beneden het terrein gelegen fietsenstalling werd omstreeks 1940, tegelijkertijd met de dwarsvleugel (D) aangelegd en dit bouwdeel wordt aan drie zijden omsloten door omliggende hogere bouwdelen. De toegang vond oorspronkelijk plaats via een onderdoorgang in de noordelijke travee van de dwarsvleugel, maar later werd in de noordgevel een nieuwe toegang aangelegd.

Oostelijk deel van het terrein, met de fietsenstalling en bijbehorende ruimtes rood gemarkeerd weergegeven.

Zicht op het zuidelijke deel van de fietsenstalling, met de langs de noordgevel van de zijvleugel gebouwde ruimtes.

Zicht over het dak van de fietsenstalling in zuidelijke richting.

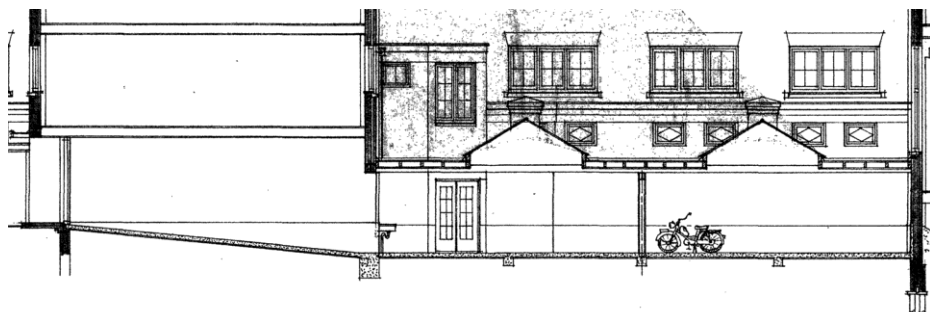

De noordgevel van de fietsenstalling met hierin later aangebrachte toegang onder een opgewipt dakgedeelte.

Het bouwdeel heeft een platdak met twee forse, als met een zadeldak uitgevoerde glaskappen in noord-zuidelijke richting. De gladaken zijn uitgevoerd met draadglas en zinken afdekkingen.

Boven de latere toegang in de noordgevel is het dak opgewipt.

De fietsenstalling heeft een door kolommen ondersteunde stalen draagconstructie met daarover waarschijnlijk een enkelvoudige dakbalklaag.

**Doorsnede over de fietsenkelder en de toegang via de dwarsvleugel (D).
Uitsnede uit bouwtekening t.b.v. gymnastiekzaal in 1972.**

De enige zichtgevel is de lage noordgevel. Deze gevel is gemetseld in halfsteens verband met op halve hoogte een halfsteens rollaag. De gevel sluit af met een eenvoudig geprofileerde daklijst. De in deze gevel aanwezige toegangsdeuren zijn later ingevoegd.

Het interieur van de fietsenstalling wordt slechts verdeeld door de stalenkolommen onder de dakconstructie. De ruimte heeft een vlak afgewerkte betonvloer en deels gepleisterde en deels in schoon metselwerk uitgevoerde wanden.

Zicht door de fietsenstalling in noordelijke richting.

Aan de zuidzijde van de fietsenstalling is langs de noordgevel van de rechter zijvleugel een bouwdeel aanwezig, waarvan het platdak twee niveaus kent en in beide gevallen hoger ligt dan het dak van de fietsenstalling. Van de boven het platdak van de fietsenstalling zichtbare gevel heeft het westelijke deel een reeks kleine vensters met bakstenen lekdorpels en ramen met een (liggende) ruitvormige roedenverdeling. Een tegenhanger voor dit bouwdeel is ten oosten van de dwarsvleugel tegen de rechter zijvleugel gebouwd.

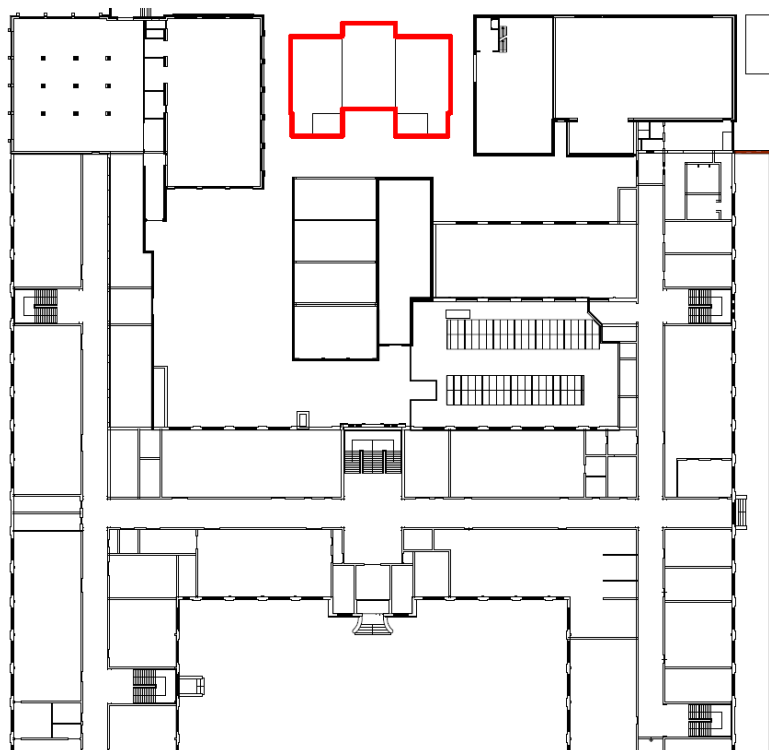
Het aan de oostzijde gelegen deel is hoger, met een onregelmatige vorm met een schuine hoek. Op de schuine hoek is een venster met twee 6-ruits ramen aanwezig. De overige gevels hebben kleine hooggeplaatste vensters met 2-ruits ramen.

Het interieur van deze zuidelijke strook omvat een reeks kleine bergruimtes en een kantoor met zeer eenvoudige afwerkingen.

4.10 WONINGEN BRAKENBURGHSTRAAT 2-6 (M)

Centraal achter het hoofdgebouw bevindt zich aan de Brakenburghstraat een blok van drie woningen, oorspronkelijk gebouwd als een portierswoning met aan weerszijden een cantine en behorend tot de vroegste opzet van het complex.

Oostelijk deel van het complex, met de woningen aan de Brakenburghstraat rood gemarkeerd weergegeven.

4.10.1 Plattegrond en opbouw

Het bouwdeel heeft in hoofdopzet één bouwlaag, maar de achtergevels en achterste delen van de zijgevels zijn hoger opgetrokken zodat hier een (lage) tweede bouwlaag is ontstaan). Het blok heeft een complex samengesteld, met grijs gesmoorde verbeterde holle pannen gedekt hellend dak. Hierbij sluit op een in noord-zuidelijke richting over de hele breedte van het blok lopend zadeldak aan de voorzijde (oost) een zadeldak met flankerende afgeplatte schilddaken aan en op de westzijde twee omlopende afgeplatte schilddaken. Opmerkelijk zijn de decoratieve vorsten en gevelpannen. Zadeldaken eindigen met gevelpannen op de gemetselde topgevels. Alle dakvlakken hebben bakgoten op bewerkte klossen.

Op de beide voorschilden is een niet-oorspronkelijke dakkapel met platdak aanwezig. Bij de beide schilddaken aan de achterzijde steken de verdiepingsvensters juist door de dakvoet en zijn hier als lage dakkapellen met een platdak met zeer laag fronton uitgevoerd. Op de nok van het zadeldak zijn boven de twee woning scheidende muren schoorstenen met een bekroning van uitgemetselde lagen en een steens rollaag aanwezig. Een latere, maar overeenkomstig gedetailleerde schoorsteen is op het zuidelijk dakschild aanwezig.

Zicht op de noordwesthoek van nummer 6.

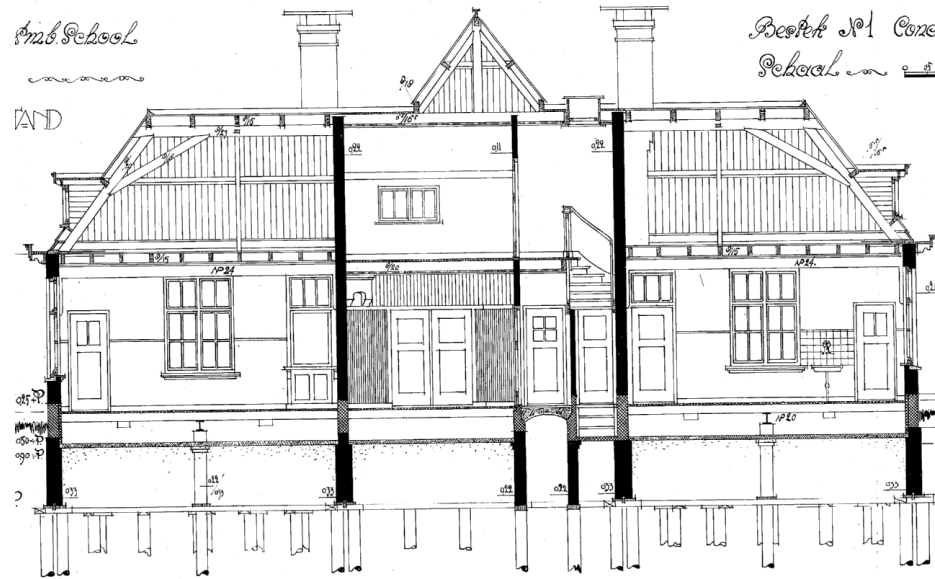
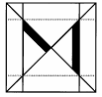
Overzicht van het blok van drie woningen, waarvan de middelste benadrukt door een topgevel.

4.10.2 Constructie

De woningen hebben een traditionele opbouw met dragende gevels en binnenmuren en enkelvoudige balklagen. De dakconstructies hebben eenvoudige dekbalkspanten en Hollandse spanten ter ondersteuning van de rechthoekige gordingen en het verticale dakbeschot.

Kapconstructie, zichtbaar boven de verdieping van Brakenburghstraat 2.

Langsdoorsnede over Brakenburghstraat 2-6. Dit is de oorspronkelijke situatie, voordat delen werden verhoogd met een vergelijkbare constructieve opbouw.

4.10.3 Gevels

De gevels zijn gemetseld in donkerrode machinale baksteen in kruisverband. Twee halfsteens rollagen markeren de bovenzijde van een plintzone en het niveau van de verdiepingsvloer. Boven de gevelopeningen zijn rollagen met wisselende hoogtes aanwezig, waarvan enkele aansluitend op de halfsteens rollaag ter hoogte van de verdiepingsvloer. De gevels sluiten af met de door bewerkte klossen ondersteunde bakgoten. De iets later toegevoegde bovenste delen van de gevels zijn herkenbaar aan de iets lichtere tint van het metselwerk, al is het verschil minimaal en is ook de detaillering overeenkomstig, zodat sprake is van een eenheid.

De gevels hebben een vrij onregelmatige invulling met vensters van sterk wisselende afmetingen. Algemeen zijn ongeprofileerde kozijnen met verdeelstijlen toegepast. In een enkel geval zijn bovenlichten toegepast. Een deel van de kozijnvelden is voorzien van enkelruits ramen.

Aan voorzijde hebben de beide rechter woningen een driezijdig gesloten erker onder een platdak. De naastgelegen deuropeningen hebben beiden een luifel met daarboven een enkelruits bovenlicht. Bij de middelste woning (nr. 4) is de luifel oorspronkelijk en voorzien van bewerkte consoles. Voordeuren zijn in beide gevallen rond het midden van de 20ste eeuw vernieuw. Voor de rechter woning (nr. 6) viel dat samen met de herindeling van de voorgevel t.b.v. de omvorming tot woning.

De linker woning bevindt zich uitsluitend aan de achterzijde, doordat aan de straat in 1958 een transformatorruimte werd ingebouwd. Hiervoor werd de voorgevel vernieuwd en middels twee gemetselde pilasters in drie traveeën verdeel. Elke travee kreeg een deuropening onder anderhalfsteens strek met een vlakke stalen deur.

Rechter zijgevel (noord) van nummer 6.

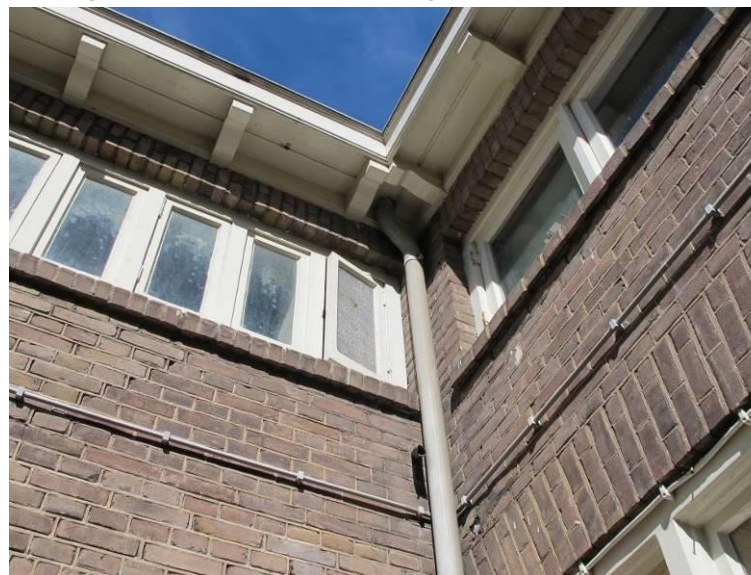
Voorgevel van nummer 6, de noordelijke woning. De indeling van deze gevel werd vernieuwd.

Later ingevoegde entree in de voorgevel van nummer 6.

Achtergevel van de middelste woning (nummer 4)

Aansluiting van de verhoogde achtergevels van nummer 4 (rechts) en nummer 6 (links).

Overzicht van de voorgevel van nummer 4, met een later toegevoegde erker.

Zicht langs de linker zijgevel (zuid) van Brakenburghstraat 2.

Voorgevel van nummer twee met de later ingevoegde stalen deuren t.b.v. de transformatorruimte.

Bij de verschillende dakvlakken zijn bijzondere decoratieve dakpannen toegepast.

Nok beëindiging boven de zuidgevel, met een siervorst.

4.10.4 Interieur Brakenburghstraat 2

Zoals gezegd is de linker woning alleen aan de achterzijde gelegen en ook de hier op de begane grond aanwezige woonruimte was oorspronkelijk niet voor bewoning bestemd. De twee door een wand met een glaspui gescheiden vertrekken hebben geen historische afwerkingen meer. Wel is in de kamer tegen de zuidgevel een trapsgewijze uitmetseling aanwezig, zoals ook bij de school is toegepast. Verder is in de rechter voorhoek een ornament met geprofileerde onderrand aanwezig, dat het restant kan zijn van een oorspronkelijke kachelschouw. Op de verdieping is de indeling, die in 1921 ontstond nog grotendeels aanwezig. Het betreft aansluitend op de in de rechter achterhoek gesitueerde trap een gang langs de rechter

zijmuur met aansluitend op de gevels en dakvlakken een reeks kamers. Bij deze indeling behoren ook de omlijste kozijnen met enkelvlaks paneeldeuren. Overige afwerkingen zijn vernieuwd.

Kamer op de begane grond, met naast het venster (zuidgevel) nog een trapsgewijs uitgemetseld profiel, zoals ook in het schoolgebouw veelvuldig aanwezig.

Trapopgang in de rechter achterhoek van nummer 2.

Zicht door de overloop richting de achtergevel. De indeling met paneeldeuren dateert uit 1921.

4.10.5 Interieur Brakenburghstraat 4

Deze woning werd als enige direct als woning gebouwd en heeft daarmee ook nog de oorspronkelijke woonhuisindeling grotendeels behouden.

Op de begane grond licht langs de rechter zijmuur een gang met trapopgang en daarachter een keuken. Langs deze ruimtes ligt over de hele diepte een woonkamer, oorspronkelijk gescheiden door een tussenwand. De verdieping kent nagenoeg dezelfde indeling, met boven de keuken een badkamer en boven de woonkamer twee slaapkamers.

Naast de hoofdindeling zijn ook hier kozijnen met omlijstingen en tweevlaks paneeldeuren bewaard gebleven. Rond het trapgat is nog de oorspronkelijke balustrade aanwezig. Verdere afwerkingen zijn vernieuwd.

Zicht door de gang richting achterliggende keuken. Samen met de trapopgang behoort dit tot de oorspronkelijke opzet.

Achterste deel van de keuken, met vernieuwde afwerkingen.

De huidige woonkamer vormde eerder een voor- en achterkamer en-suite.

4.10.6 Interieur Brakenburghstraat 6

Evenals nr. 2 was deze woning oorspronkelijk als cantine bestemd en in 1921 omgevormd t.b.v. een bovenwoning boven deze cantine. Van deze omvorming dateert de ruimtelijke structuur aan de achterzijde van de huidige woning, inclusief de tegen de linker zijmuur gesitueerde trapopgang. In dit deel zijn nog de tot deze omvormingsfase behorende kozijnen aanwezig.

Aan de voorzijde heeft deze woning langs de linker zijmuur een gang met rechts daarvan een woonkamer. Deze indeling kwam in 1931 tot stand, toen ook de begane grond voor bewoning geschikt werk gemaakt. De huidige afwerkingen, schouw, binnendeurkozijnen en tochtput dateren echter vermoedelijk omstreeks 1960. Uitzondering vormen twee vaste

kasten in de linker achterhoek van de gang, die met hun paneeldeuren met glasopeningen vermoedelijk uit 1931 dateren.

Op de verdieping dateert de indeling nog vrijwel volledig uit 1921. Op de trapopgang in de linker achterhoek sluit een gang aan die langs de linker zijmuur loopt. Rondom deze gang liggen verschillende kamers. Binnendeurkozijnen met omlijstingen en gepaneelde (afgeplate) binnendeuren. Ook de fraai vormgegeven balustrade rond het trapgat dateert uit 1921.

Zicht vanuit de gang op de begane grond richting de voordeur. De tochtput dateert uit de jaren 1950.

Vernieuwde schouw in voorkamer.

Vermoedelijk in 1922 toegevoegde kastdeuren in de linker achterhoek van de gang op de begane grond.

Fraai vormgegeven balustrade van de in 1922 toegevoegde trap.

Uit 1922 daterende indeling op de verdieping, met oorspronkelijke (afgeplate) paneeldeuren.

Kozijn met afgeronde hoeken boven de trapopgang.

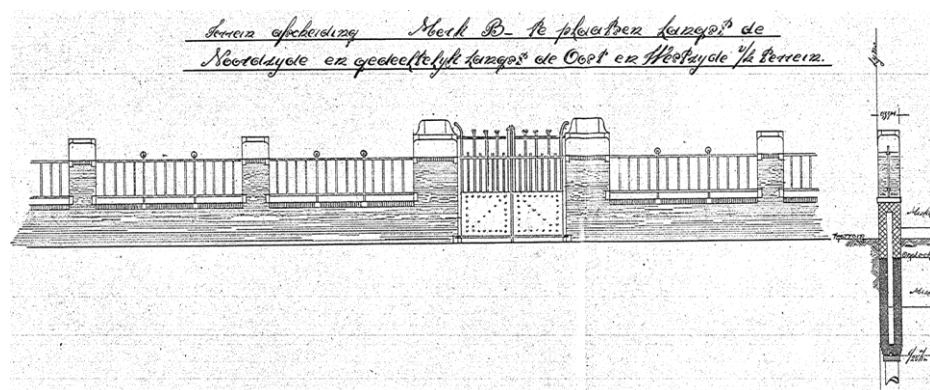
4.11 TERREIN

Aan de voor- en rechterzijde wordt de school omsloten door (deels verharde) tuinen. Deze worden van de straat gescheiden door smeedijzeren sierhekken op tamelijk hoge bakstenen voetmuren. De muren zijn gemetseld in kruisverband, met platvolle voegen. Ze worden afgesloten door bakstenen rollagen. In dito metselwerk uitgevoerde hoeken verdeelposten wisselen de hekwerken af, en zijn voorzien van grijsgranieten dekblokken. Het hekwerk is nog langs een klein deel van de noordgevel doorgezet en sloot hier oorspronkelijk waarschijnlijk op de gevel aan met een (draai)hek.

Centraal binnen de omheining aan de voorzijde van het gebouw een dubbel smeedijzeren draaihek. De tuin maakt aan deze zijde deel uit van een binnenhof. Een in baksteen uitgevoerd middenpad leidt er naar de hoofdingang. Aan weerskanten hiervan bevinden zich borders met diverse deels forse groenelementen. Enkele moderne (niet-beschermenswaardige) bassins.

Het oorspronkelijke achterterrein is door de diverse bouwdelen sterk versnipperd geraakt. Grotendeels zijn niet oorspronkelijke verhardingen in betonsteen en tegels aanwezig. Verspreid enkele borders met overwegend heesters en een enkele hogere, maar niet historische boom

Aanzicht en doorsnede over de muur en hekwerken rond het gebouw.

Zicht langs het hekwerk aan de zuidzijde van het gebouw.

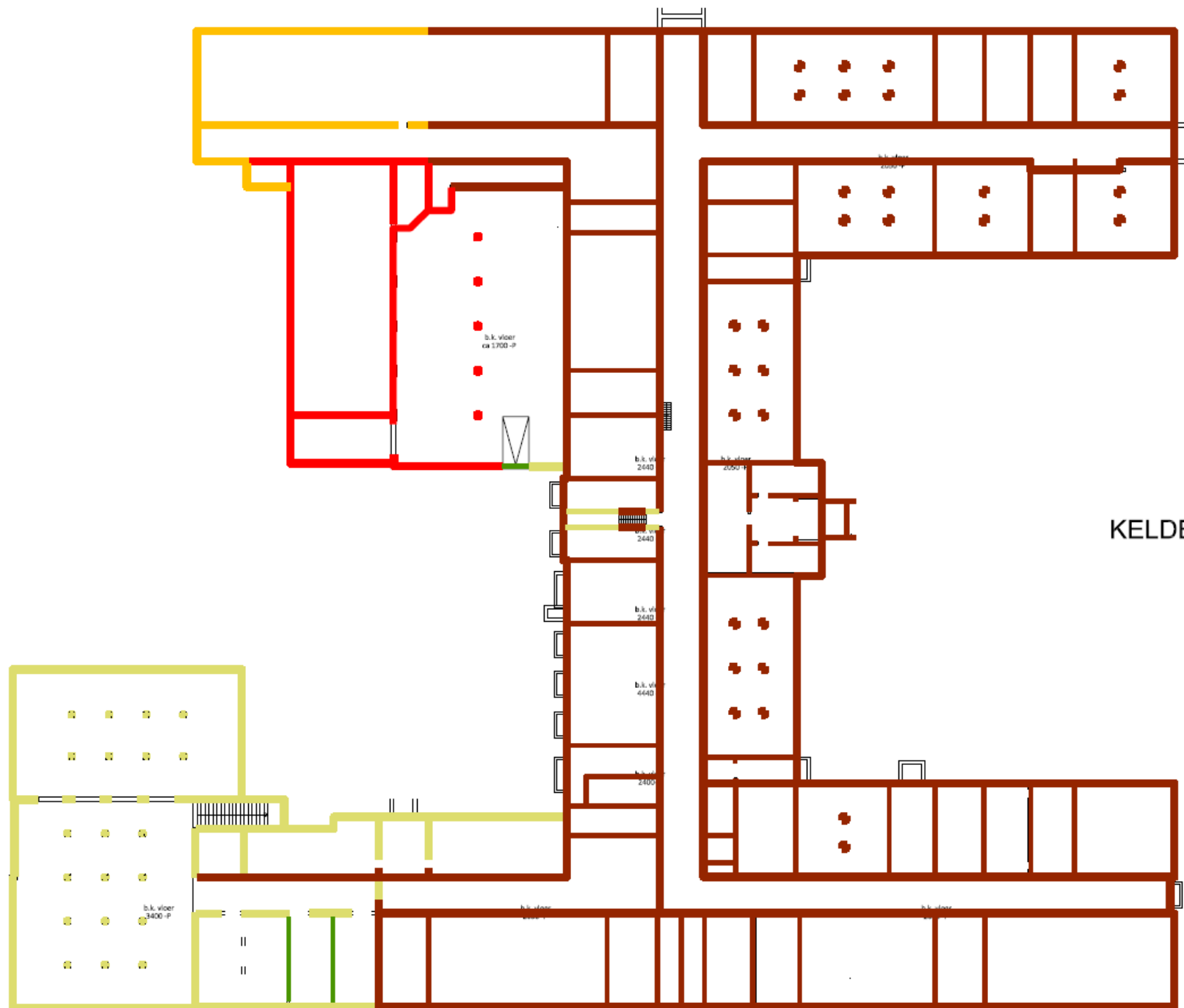
Detail van het smeedijzeren hekwerk.

Detail afgeronde zuidwesthoek van het hekwerk rond het terrein.

Oorspronkelijk entreehek, centraal voor de entree in de voorvleugel.

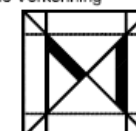

- 1920-1921
- 1922
- 1931 en ca. 1940
- 1957-1958
- 1968-1972
- 1978-1980
- na 1980

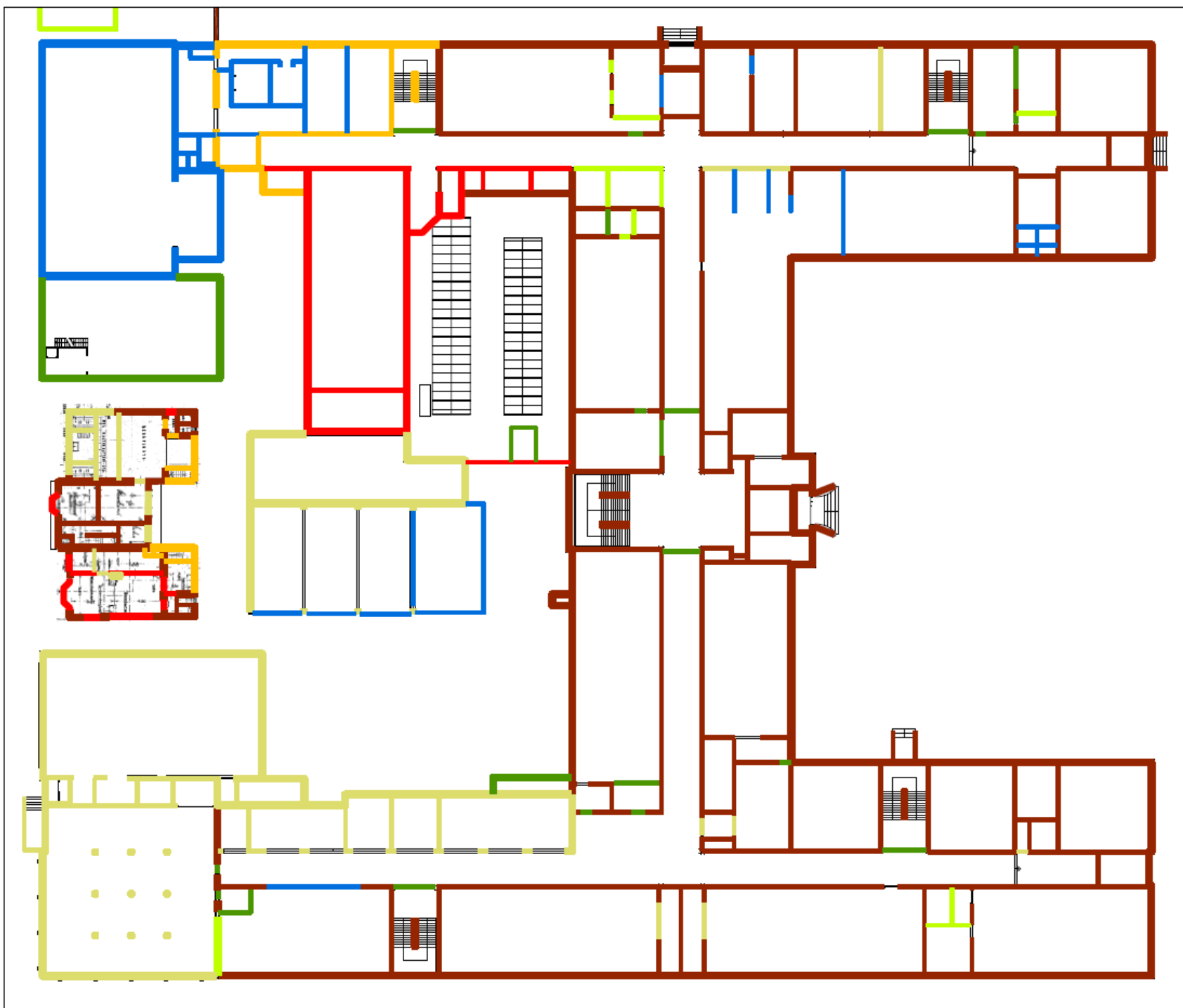
KELDER

VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM

Bouwhistorische Verkenning
Datering(en)

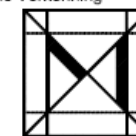
BRICESTRAAT 1, 3642 SX MARENGEN
TELEFON 3766142, 3766143, 3766144, 3766145

BEGANE GROND

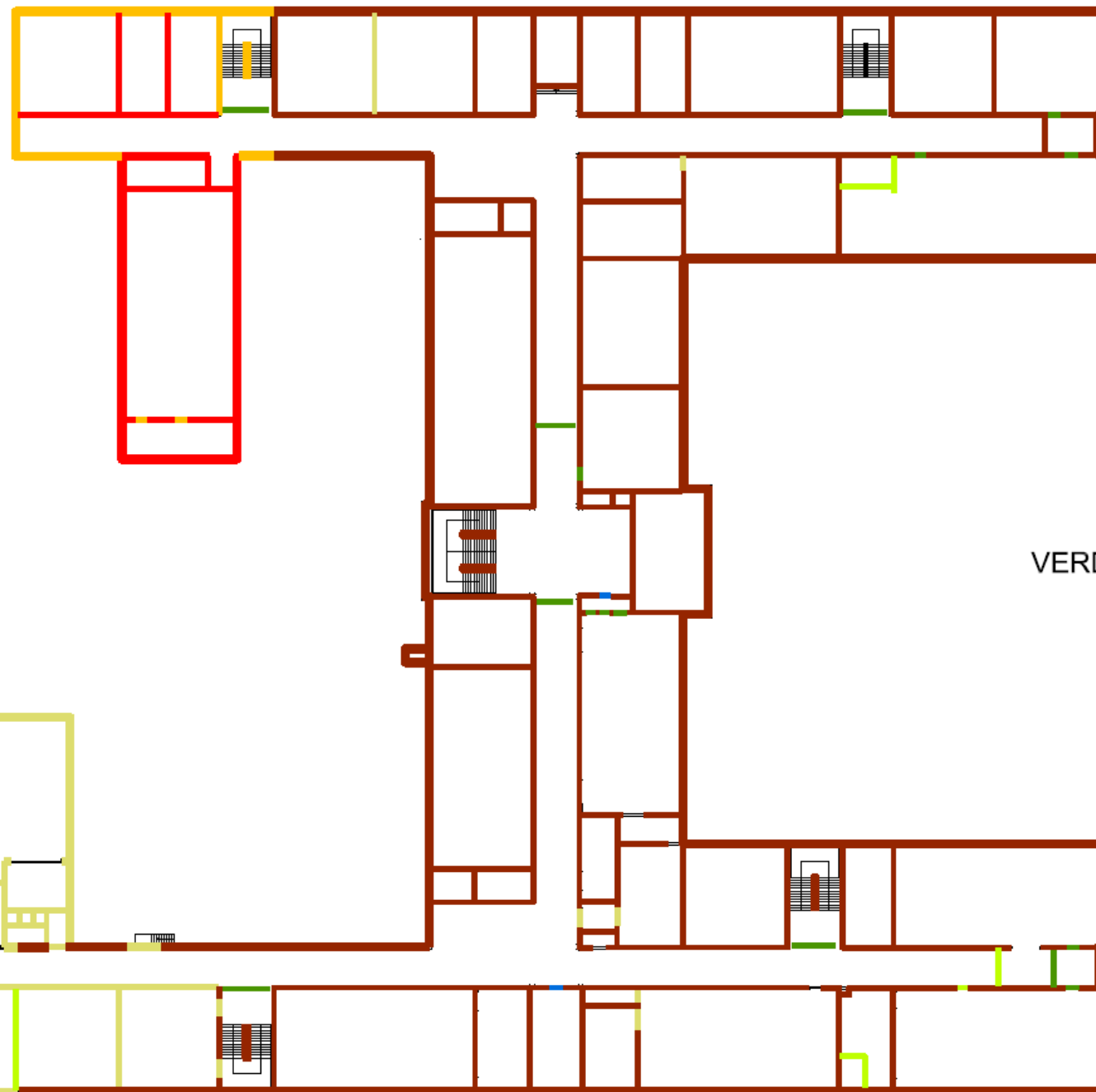
VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM

Bouwhistorische Verkenning
Dateringen

BRIDESTRAAT 1 3642 SN NIEBUISSEN
TEL 044 - 3706742 FAX 044 - 3706777

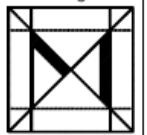
MONUMENTEN ADVIES BUREAU

- 1920-1921
- 1922
- 1931 en ca. 1940
- 1957-1958
- 1968-1972
- 1978-1980
- na 1980

VERDIEPING

VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM
Bouwhistorische Verkenning
Dateringen

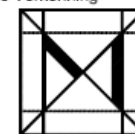
MONUMENTEN ADVIES BUREAU
TOTAAL - ONTOEGANG - TOEGANG - TOEGANG

- 1920-1921
- 1922
- 1931 en ca. 1940
- 1957-1958
- 1968-1972
- 1978-1980
- na 1980

TWEEDE VERDIEPING

VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM
Bouwhistorische Verkenning
Dateringen

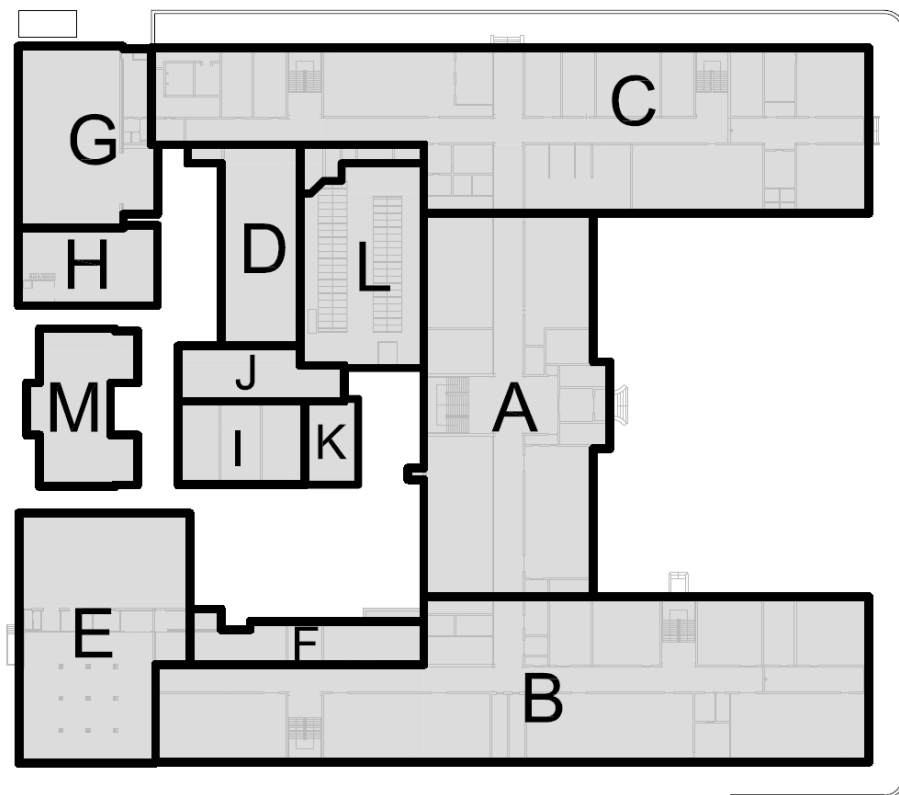

MONUMENTEN ADVIES BUREAU
BROUWERSTRAAT 1, 1017 CA AMSTERDAM
TEL: 020 - 5706142, FAX: 020 - 5706177

5 WAARDENBEPALING

5.1 BOUW- EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDEN

5.1.1 Gemeentelijke monument, bouwdelen A, B en C

Deze oudste delen van het complex vormen een, zeker wat het exterieur betreft goed bewaard gebleven voorbeeld van een groot schoolgebouw voor beroepsonderwijs uit de vroege 20ste eeuw met een opzet volgens het corridortype, naar ontwerp van P. Doorn en C. Kruijswijk. De betrekkelijk sobere, maar zeer verzorgde architectuur in traditioneel zakelijke stijl, met invloeden van de Amsterdamse school verlenen het gebouw een voorname uitstraling. Dit wordt nog benadrukt door de rijzige bouwmassa en de brede gevels met een hoog repeterend karakter. Door toepassing van accenten in de gevel ter plaatse van de trappenhuisen werden al te grote reeksen identieke traveeën doorbroken. Ook werd er voor gekozen om bij de naar de omgeving gerichte gevels de derde bouwlaag binnen de kap te leggen, zodat de gevelhoogte meer in overeenstemming kwam met de omliggende woningen.

Zowel wat betreft de hoofdvorm als ook op detailniveau van gevels, gevelopeningen en daken met hierop aanwezige elementen is sprake van een gaaf geheel met hoge architectuurhistorische waarde.

De naar het oorspronkelijk onbebouwde achterterrein gerichte gevels kregen, evenals de straatgevels een sterk repeterende opzet, maar de architectuur is hier duidelijk soberder. Bovendien werden deze gevels drie bouwlagen hoog uitgevoerd en sluiten deze af met een eenvoudige daklijst. Hoewel nog altijd sprake is van een verzorgd uitgevoerd evenwichtig ontwerp kennen deze gevels ook een meer pragmatische insteek. Met name de zuidgevel van de linker (noordelijke) zijvleugel is daarbij verstoord door de aanleg van verschillende nooduitgangen en brandtrappen. De noordgevel van de rechter (zuidelijke) zijvleugel kwam

voor een belangrijk deel binnen de later aangebouwde dwarsvleugel te liggen.

In het interieur van de vroegste opzet van het complex is met name de nog vrijwel volledig intacte en herkenbare gangstructuur van belang. Hoewel als totaal sprake is van een betrekkelijk sobere opzet, verlevendigen accenten in schoon metselwerk van verblendsteen en gekleurde plinten de gangwanden. Bovendien zijn op buitenhoeken pilasters met een decoratief uitgewerkte bovenzijde aanwezig. Met name in het zuidelijke deel van het gebouw is nog een deel van de oorspronkelijke tegelvloeren aanwezig. In de centrale hal is een belangrijk deel van de oorspronkelijke uitmonstering met veelvuldige toepassing van travertijn goed behouden gebleven, evenals de hoofdopzet en treden van het hoofdtrappenhuis. Tegelvloeren zijn in dit deel vervangen. Ook in de neventrappenhuisen zijn oorspronkelijke trappen en travertijn treden bewaard gebleven, evenals een deel van de oorspronkelijke tegelafwerkingen en enkele nissen met witkeramische gootstenen. Enkele binnenpuien behoren tot de oorspronkelijke opzet en zijn van belang, maar voor het merendeel van de puien binnen- en aansluitend op de gangen geldt een indifferente waarde.

Voor het merendeel van de ruimtes geldt dat verschillende renovaties tot een sterke verarming van het oorspronkelijke beeld hebben geleid. Accenten in schoon metselwerk zijn overschilderd en oorspronkelijke plafonds met een eenvoudige vlakverdeling zijn achter systeemplafonds komen te liggen. Deze delen zijn echter nog wel aanwezig. Wat betreft de indeling is buiten de gangstructuur vooral waarde gelegen in de ruimtewerking door de aanwezigheid van grote lokalen. De invullingen tussen de lokalen had een functioneel karakter en is niet bepalend voor het totale beeld.

Van hoge waarde zijn vijf kamers met een aanzienlijk hoogwaardiger afwerking. Het betreft de bestuurskamer en twee directeurskamers op de begane grond en twee lerarenkamers op de verdieping. Binnen deze ruimtes vormen vloer-, plafond- en wandafwerkingen nog in hoge mate een tot het oorspronkelijke ontwerp behorende eenheid.

Constructies zijn voor een belangrijk deel bewaard gebleven en hoewel voor een dergelijk gebouw vrij algemeen voorkomend zijn, maken deze deel uit van het oorspronkelijke concept en is hierin bouwhistorische waarde gelegen. Dit geldt met name ook voor de wijze waarop verschillende vloertypen werden gehanteerd naar gelang de functie van de bovenliggende ruimte.

5.1.2 Overige bouwdelen

Dwarsvleugel D en fietsenstalling L

Deze vleugel werd omstreeks 1940 gebouwd naar een ontwerp van Haarlemse architect J.C. Slagter. Met het ontwerp werd nauw aangesloten bij de bestaande bebouwing, zodat in hoge mate sprake is van een eenheid.

De fietsenstalling werd tegelijkertijd met de dwarsvleugel op creatieve wijze binnen het terrein aangelegd. Door de gedeeltelijk verdiepte aanleg bleef dit bouwdeel onder de vensters van de bestaande voorbouw. De toegang werd via een verzorgd gedetailleerde toegang in de oostgevel van de nieuwe dwarsvleugel gerealiseerd. Hoewel de vroegere fietsenstalling wat betreft de hoofdvorm nog deels aanwezig is, werd dit

deel intern volledig gewijzigd en speelt dit ook in het totale ruimtelijke beeld een ondergeschikte rol.

Zowel de dwarsvleugel als de fietsenstalling werden op kundige wijze ingepast binnen het bestaande complex. Hoewel deze delen daarmee goed aansluiten bij de oorspronkelijke delen van het schoolgebouw, betekende de bouw wel een 'breuk' met het oorspronkelijke concept, doordat zowel de symmetrie vanaf de oostzijde alsook de openheid van het binnenterrein werden verstoord. Hierdoor en omdat geen sprake is van een concept, maar van een verzorgd uitgevoerde praktische invulling is sprake van een positieve waarde voor de dwarsvleugel, mede omdat dit deel ook beeldwaarde heeft binnen het totale complex. Voor de fietsenstalling en de tegelijkertijd tot stand gekomen lagere bouwdelen langs de rechter zijvleugel speelt deze beeldwaarde nauwelijks een rol en is een indifferente waarde van toepassing. Uitzondering hierop vormt het exterieur van de eerdere fietsenstalling, waarin nog een positieve waarde is gelegen.

Noordoostelijke uitbreiding, bouwdeel E en F

Voor dit in 1958, naar ontwerp van H. Tuninga toegevoegde bouwdeel, werd voor het eerst binnen het complex gekozen voor een duidelijk afwijkende architectuur. Uit de getekende planvarianten blijkt dat dit geen principiële keuze was, aangezien ook een variant werd voorgesteld, waarbij de architectuur van de bestaande delen werd overgenomen.

Er werd gekozen voor een ontwerp in een functionalistische stijl in baksteen met een deels aan het exterieur herkenbare betonconstructie. Voor zowel de horizontale als verticale geleding werd het ritme en de

verdeling van de naastgelegen noordgevel van de linker zijvleugel overgenomen.

Dit forse bouwdeel vormt een wezenlijk onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van het complex. De architectuur is sober maar verzorgd en karakteristiek voor de periode waarin dit bouwdeel tot stand kwam. Daarbij is architectuur uit deze periode in Haarlem enigszins ondervertegenwoordigd, waardoor in beperkte mate een zeldzaamheidswaarde geldt.

Daarentegen is het interieur volledig functioneel, zonder zelfstandige ruimtelijke structuur, hoogwaardige afwerkingen of architectonische uitingen. Als onderdeel van het complex en de hierin besloten functionele ontwikkeling, alsmede vanwege de nog grotendeels ongewijzigde architectuur heeft dit bouwdeel derhalve positieve architectuurhistorische waarde. Deze beperkt zich echter in het interieur tot de hoofddraagconstructie.

Het langs de zuidgevel van de linker zijvleugel gebouwde enkellaags bouwdeel (F) werd weliswaar tegelijk met de noordoostelijke uitbreiding gerealiseerd, maar dit bouwdeel kreeg (evenals de naar het binnenterrein gerichte westgevel van bouwdeel E) een vrij anoniem, puur functionele architectuur met een grotendeels gesloten gevelvlak. Ook in het interieur van dit onzelfstandige bouwdeel zijn geen behoudenswaardige elementen aanwezig, zodat deze enkellaags aanbouw een indifferente waarde heeft.

Gymnastiekzaal en materiaallaboratorium

Deze bouwdelen vervingen in 1972 en 1980 het eerder op dezelfde locatie gesitueerde ketelhuis en machinehal uit 1922. Bij de bouw, naar ontwerp van de Haarlemse architect J.J. Kneppers werd gekozen voor een zeer

sobere functionele architectuur met in baksteen uitgevoerde gevels en een platdak. Door de toepassing van deels in het gevelvlak zichtbare betonkolommen vormt de architectuur van de oostgevel min-of-meer een tegenhanger voor de in 1958 gerealiseerde noordoostelijke uitbreiding, echter mist dit bouwdeel, mede door de eenvoudige ruimtelijke vorm de architectonische verfijning. Toen in 1980 het materiaallaboratorium tegen de gymnastiekzaal werd aangebouwd, werd in baksteen de ritmiek van de gevel van de gymnastiekzaal doorgezet. Bij alle naar het binnenterrein gerichte gevels is sprake van een zeer sobere functionele opzet. Ook in het interieur zijn geen noemenswaardige elementen bewaard gebleven. Mede doordat moest worden aangesloten op het bestaande gebouw is sprake van een wat onduidelijke interne structuur, waarbij kleedruimtes zelfs deels binnen het oudere bouwdeel werden gelegd. In deze bouwdelen is dan ook geen bouw- en architectuurhistorische waarde gelegen.

Stelloods, houtstek en ketelhuis

Hoewel zich op globaal dezelfde plaats vanaf 1924 een loods bevond, die leek op de huidige stelloods, dateren de huidige bouwdelen vanaf 1958, toen deze tegelijkertijd met de noordoostelijke uitbreiding tot stand kwamen naar ontwerp van H. Tuninga. Dit betrof de aanvankelijk deels open stelloods en de geheel gesloten houtstek. Beide bouwdelen met een functionele architectuur.

T.b.v. de bouw van het ketelhuis in 1968 werd de westelijke travee van de stelloods weer gesloopt, zodat van de stelloods thans nog drie van de oorspronkelijk vier traveeën resteren. Later werd ook de aanvankelijk grotendeels open noordgevel dichtgemaakt, waarvoor de oorspronkelijke bovenlichten werden vervangen. Desondanks is sprake van bouw- en architectuurhistorische waarde vanwege de karakteristieke hoofdvorm en

de opvallende constructie. Daarbij is dit bouwdeel bij uitstek kenmerkend voor het type praktijkonderwijs dat op de school werd gegeven.

Het aangebouwde ketelhuis heeft een zeer sobere, voor de bouwtijd algemene architectuur. Zowel het ketelhuis als de houtstek vertegenwoordigen beperkte historische waarde als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis. De tussen het ketelhuis en de voorbouw aangebrachte rookgasafvoeren verstoren in hoge mate het gevelbeeld van de voorbouw.

Woningen Brakenburghstraat 2-6.

Deze rij van drie woningen behoort tot de oorspronkelijke en vroegste aanleg van het complex, aanvankelijk bestaand uit een conciërgewoning met aan weerszijden een 'cantine'. Al in 1922 werden de beide zijdelen naar achteren uitgebreid en verhoogd, waarbij de huidige hoofdvorm ontstond. De verdiepingen van de zijdelen werden nu als bovenwoning ingevuld. Vervolgens werd in 1931 het rechter zijdeel volledig tot woning bestemd en werd het linker zijdeel in 1956 deels tot transformatorruimte omgevormd. Al deze ingrepen hebben weliswaar de oorspronkelijke opzet aangetast, maar met name bij de vroegste en tevens meest ingrijpende verbouwingen, werd nog altijd binnen het oorspronkelijke concept van het totaalontwerp gewerkt. Deze delen hebben dan ook een architectuur die nauw aansluit bij de iets oudere delen en het hoofdgebouw. Daarmee is dit complex nog altijd goed herkenbaar als een onderdeel van het scholencomplex. Met name in de ontwikkelingsfase is ook afleesbaar op welke wijze, ondanks de forse opzet van het complex, met beschikbare ruimte moest worden omgesprongen. Ook in de vroege wijzigingen is derhalve en vanwege de kwaliteit van deze delen architectuurhistorische waarde gelegen. Dit geldt dan voor de uitbreiding in westelijke richting, de verhoging van de zijdelen, de indeling van de verdiepingen van de beide

zijdelen, het exterieurbeeld van de bij deze ingrepen tot stand gekomen delen en alle hiertoe te rekenen onderdelen en detailleringen. In het bijzonder dienen daarbij de bijzondere ornamenten te worden genoemd die aan de pannendeckking aanwezig zijn.

De in het voorste deel van Brakenburghstraat 2 ingeschoven transformatorruimte is weliswaar onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis, maar hier is vanwege de sobere functionele uitvoering en de volledige breuk met de oorspronkelijke opzet sprake van een indifferente waarde.

5.2 SITUERINGS- EN ENSEMBLEWAARDE

Het gehele complex maakt in hoge mate deel uit van de stedenbouwkundige opzet van de wijk Kleverpark. Bij de aanleg van de wijk werd dan ook in afwijking van de regelmaat van het gehanteerde stratenpatroon een groter bouwblok gecreëerd door de Van der Meerstraat te laten eindigen op de langs de noordzijde van het blok aangelegde Begastraat. Verder werd de school vrijwel tegelijk met de omliggende wijk gebouwd op een terrein dat tot dat moment een hoofdzakelijk landelijk karakter had. In deze nauwe verwantschap met omliggende wijk is dan ook hoge situeringswaarde gelegen.

Door de forse hoofdopzet en de karakteristieke lange gevels is het gebouw in hoge mate bepalend voor de direct omgeving. Door de geleding van de gevels met pilasters en door de naar de buitenzijde van het bouwblok gerichte gevels twee bouwlagen hoog te maken, ondanks de aanwezigheid van een volledige derde bouwlaag, heeft het gebouw

toch ook aansluiting gevonden in omliggende bebouwing en is sprake van een evenwichtig beeld met een hoge ensemblewaarde.

Voor de naar het achterterrein gerichte delen is deze, op de omgeving gerichte ensemblewaarde in veel mindere mate van toepassing.

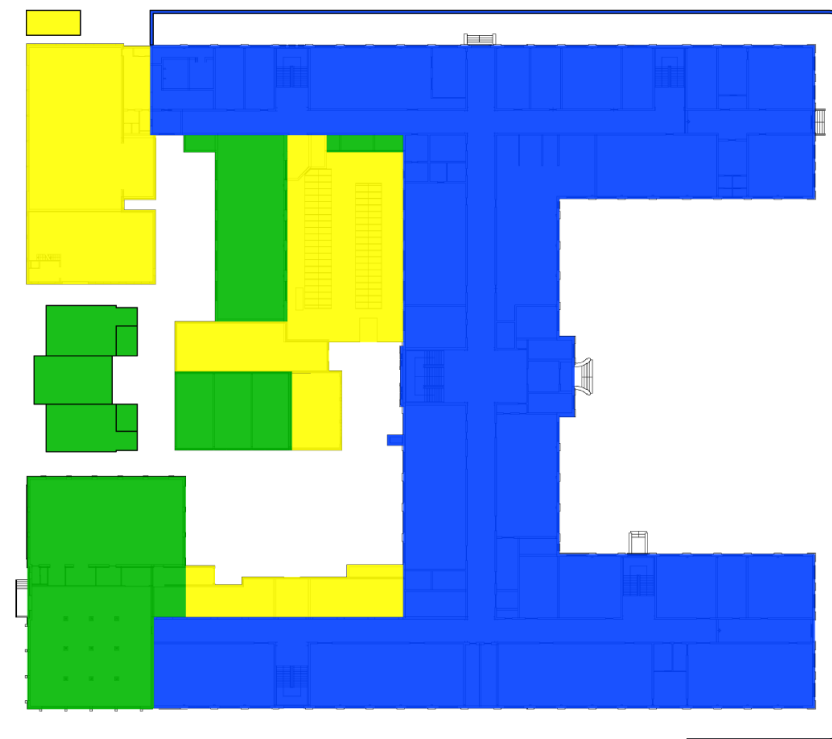
Het gehele complex vormt echter als totaal een functioneel ensemble. De terreingrenzen hebben vanaf de vroegste fase bepaald welke ruimte beschikbaar was voor het oplossen van het zich telkens voordoende huisvestingsvraagstuk. Dit heeft er toe geleid dat in eerste instantie vooral ruimte werd gezocht op het aanvankelijk open binnenterrein, maar in 1958 werd ook extra gebruiksruimte gecreëerd door het in oorsprong enkellaags noordoostelijke bouwdeel te vervangen door een drielaags bouwdeel. Naast een functioneel ensemble ontstond zo ook een architectonisch ensemble doordat zeker tot en met de noordoostelijke uitbreiding in 1958 telkens aansluiting werd gezocht in bestaande delen door het overnemen van architectuur, grondplan, gevelverdeling, bouwhoogte of bouwtype. Ondanks een verschillende bouwtijd en soms duidelijk afwijkende architectonische verschijningsvorm is er daardoor wel sprake gebleven van een eenheid met zeker ook hierin besloten ensemblewaarde.

5.3 CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Met de opkomst van het ambachtsonderwijs ontstond een geheel nieuwe groep leerlingen die na de lagere school onderwijs genoten. Niet langer was doorleren uitsluitend bereikbaar voor de hogere klasse, maar het ambachtsonderwijs was ook vooral gericht op leerlingen uit de werkende

klasse, die door het volgen van onderwijs veel sneller een hoger niveau konden bereiken dan in de praktijk mogelijk was.

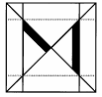
Het succes van deze nog altijd bestaande (VMBO) praktijkgerichte onderwijsvorm zorgde voor een snelle groei van het aantal leerlingen, verschillende uitbreidingen en uiteindelijk de zoektocht naar een nieuwe locatie, die werd gevonden aan de overzijde van de Verspronckweg aan het Badmintonpad. De populariteit van de onderwijsvorm en het grote aantal leerlingen maakt ook dat de school een voor een groot deel van de bevolking een rol heeft gespeeld in het dagelijks leven. Hierdoor en vanwege de rol die deze onderwijsvorm voor de werkende gemeenschap heeft betekent is in dit complex, dat op prominente wijze symbool staat voor het ambachts- en middelbaar technisch onderwijs hoge cultuurhistorische waarde gelegen. Daarin speelt ook mee dat in een belangrijk deel de oorspronkelijke karakteristiek vrij goed herkenbaar is gebleven, zodat in deze delen ook een hoge herinneringswaarde ligt.

Overzicht waarden op complexniveau

5.4 WAARDENSTELLING OP ONDERDELEN

In deze paragraaf volgt een overzicht van de waardevolle onderdelen aan zowel interieur als exterieur. Daarbij worden de kwalificaties volgens de door de Stichting Bouwhistorie Nederland opgestelde richtlijnen gehanteerd (zie par. 5.5)

5.4.1 Gemeentelijk monument (bouwdelen A, B en C)

Hoge waarde

- Hoofdvorm, gevelgeleding en dakvorm met dakkapellen, inclusief detaillering en aanwezig elementen.
- Hoofopzet, constructies en hieraan toegepaste materialen, met uitzondering van aantoonbaar vernieuwde delen.
- Gevelopzet, materialisering en detaillering van zowel de naar de straat als de naar het voorterrein gerichte gevels.
- Gevelopzet, materialisering en detaillering van de naar het achterterrein gerichte oostgevel van de middenvleugel.
- Gevelopeningen met hierin aanwezige kozijnen, ramen en deuren, met uitzondering van de in 1958 aangebrachte nooduitgangen en de vlakke deur onderin het trappenhuis in de zuidelijke voorpleingevel van de linker zijvleugel, uitgezonderd de openingen in de naar het oostelijke achterterrein gerichte gevels van de zijvleugels (noord- en zuid).
- Hoofdindeling op alle bouwlagen, bestaande uit de gangstructuur met trappenhuis en hallen. Tevens alle tot deze indeling behorende binnenmuren met hierin aanwezige detailleringen (siermetselwerk, lambriseringen, deuromlijstingen, getrapt uitlopende pilasters en oorspronkelijke tussenpuien. Tevens de in deze wanden bewaard gebleven oorspronkelijke deurkozijnen met bovenlichten (geldt niet voor vernieuwde vlakke deuren).
- In het deel ten zuiden van de centrale hal bewaard gebleven historische tegelvloeren.
- Tot de oorspronkelijke opzet behorende trap treden, balustrades (alleen in zuidelijke neventrappenhuisen) met hieraan aanwezige detailleringen, leuningen en plafonds.
- Volledige afwerkingen van vloeren, wanden en plafonds in de bestuurskamer, de beide directeurskamers en de beide lerarenkamers. Dit inclusief in deze ruimtes aanwezige schouwen en tableaux.

- Afwerking met travertijn van wanden in de centrale hal en hierin opgenomen tableaux en plafondafwerking boven deze ruimte.
- Groen betegelde wanden in de vestibules in de voorbouw en rechter zijvleugel.

Positieve waarde

- Gevelopzet, materialisering en detaillering van de door latere aanpassingen verstoorde, naar het oostelijke binnenterrein gerichte gevels (noord- en zuid) van de zijvleugels.
- Alle tot de oorspronkelijke opzet te rekenen gevelopeningen in de naar het oostelijke binnenterrein gerichte zijgevels (noord- en zuid) van de zijvleugels.
- Alle niet tot de hoofdstructuur behorende binnenmuren, voor zover deze tot de oorspronkelijke opzet behoren.
- Sobere stucplafonds boven de diverse ruimtes, met uitzondering van de rijker gedetailleerde plafonds in de trappenhuisen en rijker vorm gegeven ruimtes (zie hoge waarde).

Indifferente waarde

- Systeemplafonds
- Latere geschilderde afwerkingen.
- Later toegevoegde binnenwanden
- Vernieuwde tegelvloeren
- Recente vloerafwerkingen
- Jonge binnenpuien
- Vlakke deuren
- Later aangebrachte branddeuren met direct omliggend (vernieuwd) muurwerk
- Als vlakke deur vervangen deur in de voorpleingevel van de linker zijvleugel

Storend

- Rookgasafvoeren, die als 'luchtbrug' vanaf het ketelhuis naar de oorspronkelijke schoorsteen zijn geleid.

5.4.2 Dwarsvleugel (bouwdeel D)

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

- Hoofdvorm, gevelgeleding en dakvorm, inclusief detaillering en aanwezig elementen.
- Hoofopzet, constructies en hieraan toegepaste materialen, met uitzondering van aantoonbaar vernieuwde delen.
- Gevelopzet, materialisering en detaillering van alle gevels.
- Gevelopeningen met hierin aanwezige kozijnen, ramen en deuren.
- Indeling met korte gang en nevenruimte op de tweede verdieping en hierbij behorende afwerkingen en detailleringen van vloer en wanden.
-

Indifferente waarde

- Overige binnenwanden en interieurfwerkingen
-

Storend

- Geen elementen

5.4.3 Noordoostelijke uitbreiding (bouwdeel E en F)

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

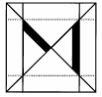
- Hoofdvorm, gevelgeleding en dakvorm, inclusief detaillering en aanwezig elementen van de meerlaags bouwdelen.
- Hoofopzet, constructies en hieraan toegepaste materialen, met uitzondering van aantoonbaar vernieuwde delen van de meerlaags bouwdelen.
- Gevelopzet, materialisering en detaillering van alle gevels van de meerlaags bouwdelen
- Gevelopeningen met hierin aanwezige kozijnen, ramen en deuren van de meerlaags bouwdelen.
-
-

Indifferente waarde

- Alle niet tot de dragende hoofdstructuur behorende interieuronderdelen en afwerkingen
- Vernieuwde deuren in westgevel
- Volledige opbouw en interieur van enkellaags bouwdeel F.
-
-

Storend

- Geen elementen

5.4.4 Bouwdelen G t/m L

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

- Hoofdvorm, materialisering en detaillering van de daken en gevels van de tot het eerste plan 1920-1922 behorende fietsenstallingen. Dit zijn de lage bouwdelen langs de noordgevel van de rechter zijvleugel.
- Hoofdvorm, constructie, tot de oorspronkelijke opzet behorende delen van gevels (invulling oostgevel en westelijke topgevel en bovenlichten zuidgevel) en detaillering van de dakranden (geld niet voor dakbedekking) van de stelloods (bouwdeel I)

Indifferente waarde

- Bouwdelen G, H, J, K volledig
- Bouwdeel L, met uitzondering van hiervoor genoemde oorspronkelijke fietsenstallingen.

Storend

- Geen elementen

5.4.5 Woningen Brakenburghstraat 2 t/m 6

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

- Hoofdvorm, gevelgeleding en dakvorm, inclusief detaillering en aanwezig elementen. Dit voor zowel de oorspronkelijke opzet als de aanpassingen t/m 1931.
- Hoofopzet, constructies en hieraan toegepaste materialen, met uitzondering van aantoonbaar na 1931 vernieuwde delen.
- Gevelopzet, materialisering en detaillering van alle gevels, met uitzondering van de delen die behoren tot de transformatorruimte in nr. 2.
- Gevelopeningen met hierin aanwezige kozijnen, ramen en deuren, met uitzondering van vernieuwingen die plaats hebben gevonden na de omvorming tot woningen in 1931.
- Indeling van begane grond en verdieping, met uitzondering van de transformatorruimte en de jongere binnenpui in nr. 2 en de jongere tocht-pui in nr. 6.
- Tot de vroegste opzet en eerste verbouwingsfasen (t/m 1931) behorende trappen, balustrades, binnendeurkozijnen en (deels afgeplate) paneeldeuren.
-

Indifferente waarde

- Interieur en exterieur van de transformatorruimte.
- De jongere binnenpui in nr. 2 en de jongere tocht-pui in nr. 6.
- Recente vloer, wand- en plafondafwerkingen
- Vernieuwde voordeuren
- Vernieuwde erker van nr. 4
- Vernieuwde puien in begane grond achtergevel nr. 4
-

Storend

- Geen elementen

5.4.6 Overige bouwdelen en terreinelementen

Hoge waarde

- Hekwerk op gemetselde voetmuur langs zuid- en westzijde gebouw en langs westelijke deel noordgevel.
- Onbebouwd karakter voorplein

Positieve waarde

- Herkenbaarheid achterterrein als 'open' ruimte binnen oorspronkelijke gebouwopzet.
-

Indifferente waarde

- Begroeiing voorplein
- Bestratingen
- Terreininrichting
- Tereinafscheidingen achtertuinen woningen Brakenburghstraat
- Hekwerken aan weerszijden van woningen Brakenburghstraat
-

Storend

- Geen elementen

5.5 TOELICHTING WAARDENGRADATIES

De volgende waardengradatie, toegesneden op het toegepast cultuurhistorisch onderzoek, wordt in de waardenbepaling gehanteerd (de bijbehorende kleuren corresponderen met de gebruikte gradaties in de waardenkaarten). Achter iedere waarde volgt een korte toelichting ten behoeve van het toegepast cultuurhistorisch onderzoek, zoals dit in het herontwikkelingsproces kan worden ingezet.

Hoge monumentwaarde (blauw)

Alle beschermenswaardige onderdelen die van wezenlijk en onlosmakelijk belang zijn voor het monument en zijn historische ontwikkeling en derhalve onverkort gerespecteerd moeten worden. Bij schade moet uitgegaan worden van herstel en behoud van een maximum aan oorspronkelijk materiaal.

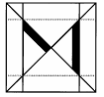
Positieve monumentwaarde (groen)

Alle beschermenswaardige onderdelen die voor de instandhouding van de ontwikkelingsgeschiedenis van het monument veel waarde bezitten. Behoud is gewenst, maar de waarde is niet dusdanig hoog, dat aanpassing of verandering onmogelijk is. Voorwaarde is dat het onderdeel als dusdanig herkenbaar blijft.

Indifferente monumentwaarde (geel)

Onderdelen, die niets of weinig aan de waarde van het gebouw toevoegen en ook geen wezenlijke onderdelen van de ontwikkelingsgeschiedenis zijn. Behoud is mogelijk, maar niet noodzakelijk.

Storende onderdelen (rood)

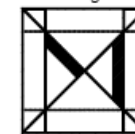
Betreft meestal vrij recente toevoegingen, die een sterke aantasting vormen van het oorspronkelijke concept, de ruimtewerking of de detaillering. Verwijdering wordt aanbevolen.

5.6 WAARDENKAARTEN

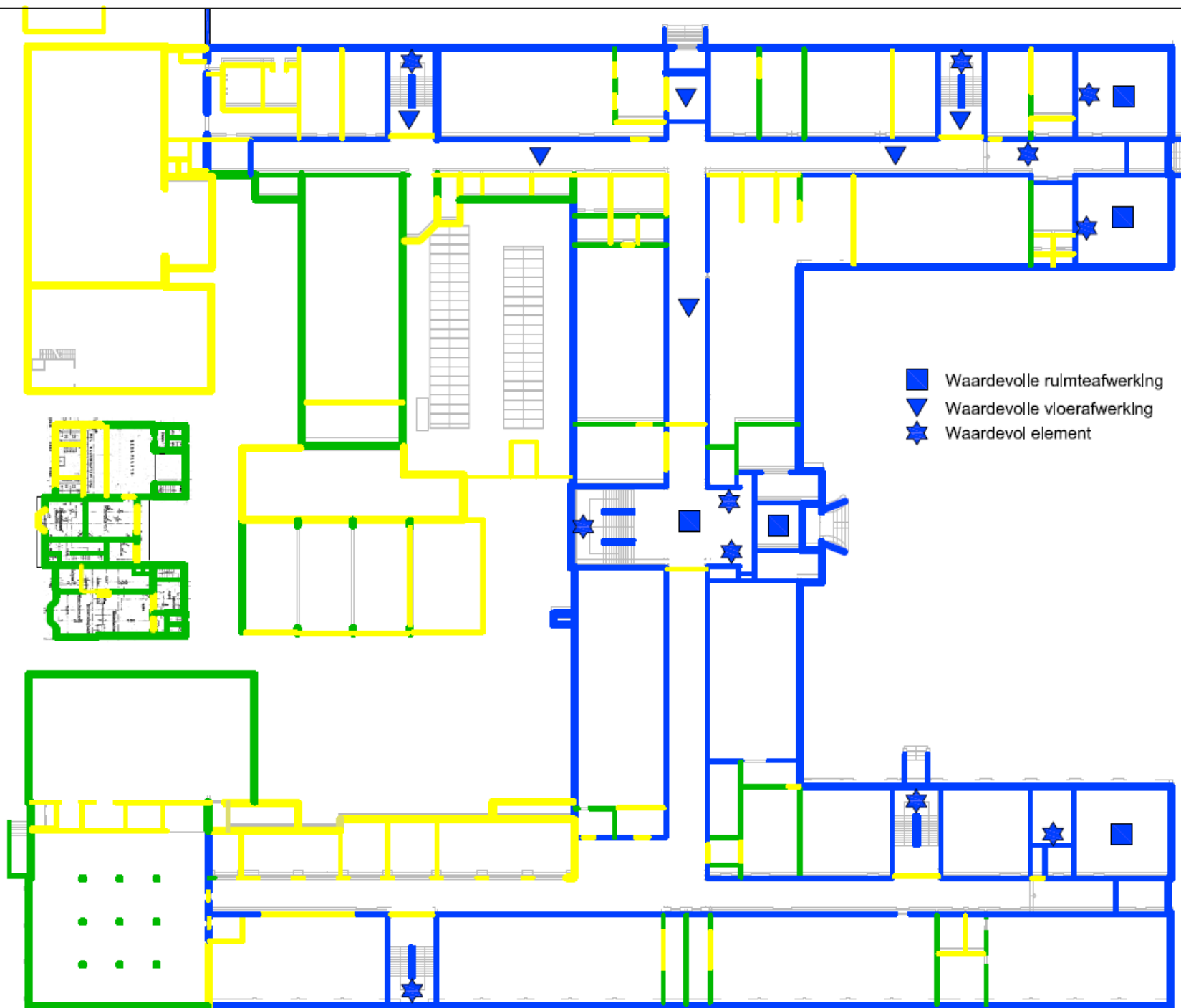
In hierna volgende kaarten volgt een grafische weergave van de hiervoor beschreven cultuurhistorische waarden van het complex.

MONUMENTEN
VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM
Bouwhistorische Verkenning
Waarden

SPRINGERSTRAAT 1, 3842 SN Nijmegen
TEL: 04 - 5308140 FAX: 04 - 530

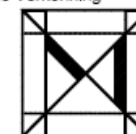
- Waardevolle ruimteafwerking
- ▼ Waardevolle vloerafwerking
- ★ Waardevol element

- Hoge waarde
- Positieve waarde
- Indifferente waarde
- Storend

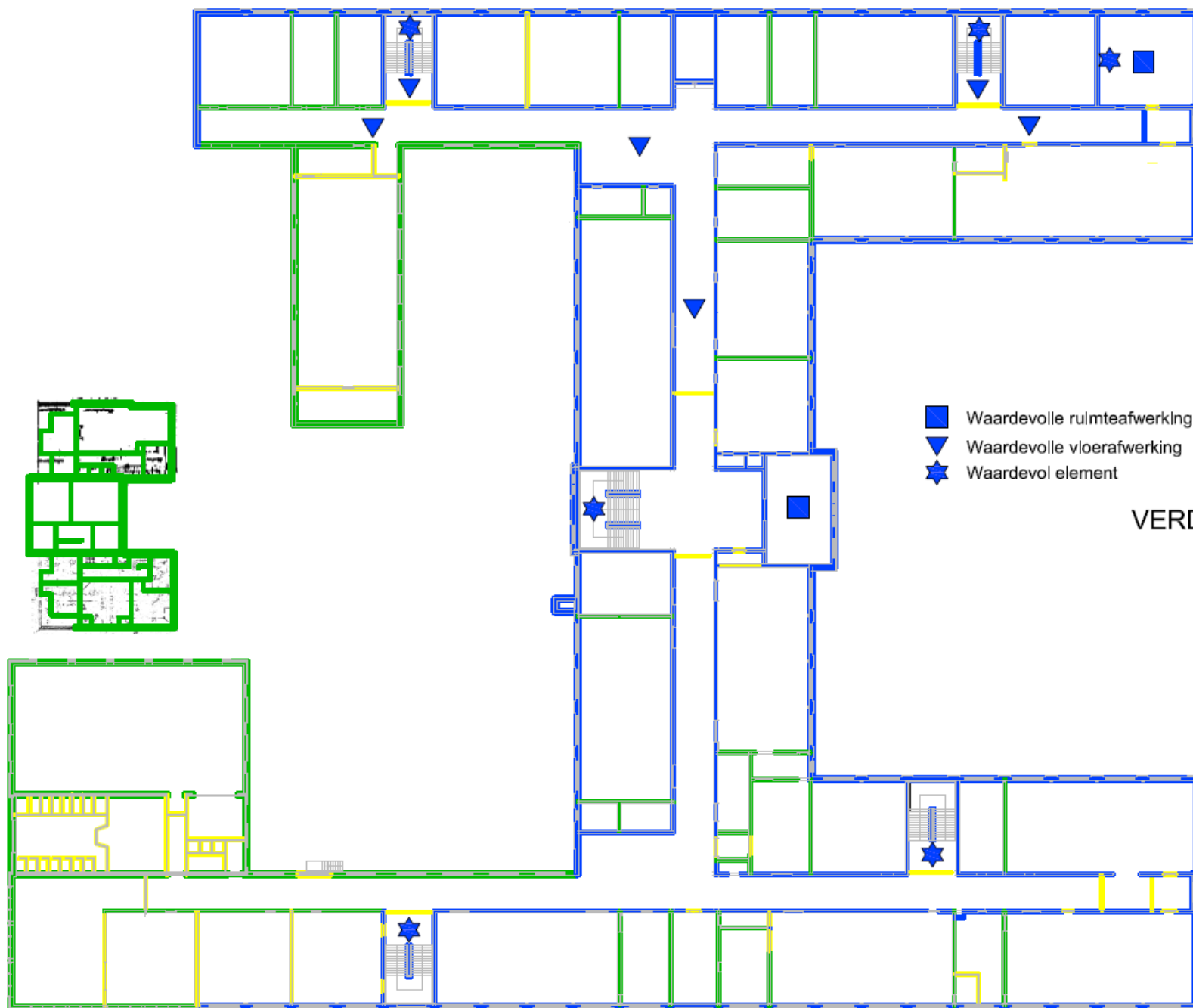
BEGANE GROND

VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM
Bouwhistorische Verkenning
Waarden

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

BRUGSTRAAT 1, 1016 CA AMSTERDAM
TEL 020 - 508640, FAX 020 - 508607

- Waardevolle ruimteafwerking
- ▼ Waardevolle vloerafwerking
- ★ Waardevol element

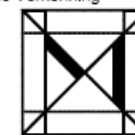
- Hoge waarde
- Positieve waarde
- Indifferente waarde
- Storend

VERDIEPING

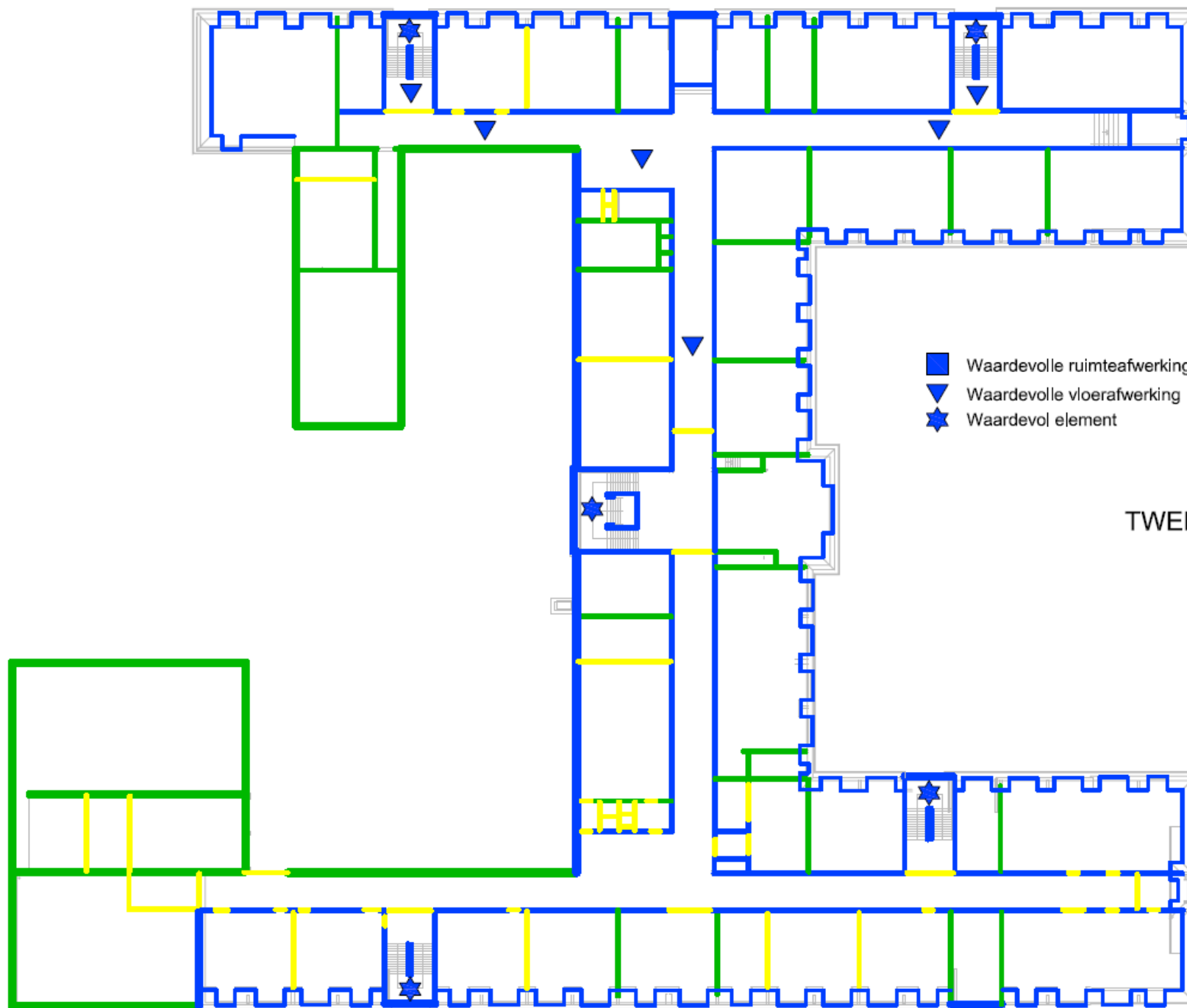
VERSPRONCKWEG 148
HAARLEM

Bouwhistorische Verkenning
Waarden

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

BRONCKHORST 1, 3414 CA HAARLEM
TEL 020 - 5706140, FAX 020 - 5706177

- Waardevolle ruimteafwerking
- ▼ Waardevolle vloerafwerking
- ★ Waardevol element

- Hoge waarde
- Positieve waarde
- Indifferente waarde
- Storend

TWEEDE VERDIEPING

6 CONCLUSIES

Met de aanwijzing als gemeentelijk monument van een deel van dit complex werd door de gemeente Haarlem het belang van dit forse complex onderschreven. De redengevende beschrijving geeft voor de bouwdelen A t/m C duidelijk weer welke onderdelen van belang zijn. Overwegend komen huidige bevindingen overeen met de eerdere constatering. Wel kon, doordat nu het hele gebouw kon worden doorlopen, nog een nadere duiding van locaties met bijzondere waarden worden gedaan. Met name de in het gebouw aanwezige directeurs- en lerarenkamers, welke in de redengevende beschrijving niet specifiek aan de orde komen, zijn van belang. Voor veel andere ruimtes geldt helaas dat diverse renovaties er toe hebben geleid dat weliswaar de nodige elementen bewaard gebleven, maar dat geen sprake meer is van samenhangende interieurs. Daarom met name de gangstructuur dan ook een belangrijke drager van het monumentale interieur. Het exterieur is ondanks de renovaties opmerkelijk gaaf bewaard gebleven, zodat hier met zorg mee dient te worden omgesprongen. Hoewel alle gevels van hoge waarde zijn voor het complex zou daarbij wel in overweging genomen kunnen worden dat de naar het achterterrein gerichte gevels voor de omgeving een ondergeschikte rol spelen en daarmee in het geval van noodzakelijke ingrepen de voorkeur genieten voor aanpassingen boven de naar de omgeving gerichte gevels.

Bij de aanwijzing tot gemeentelijk monument heeft de aanwijzing zich beperkt tot de bouwdelen A t/m C en de woningen aan de Brakenburghstraat. Bij dit onderzoek zijn echter ook de overige onderdelen van het complex meegenomen in de waardering. Hoewel terecht is vastgesteld dat de belangrijkste waarde is gelegen in de

bouwdelen A t/m C, zijn toch enkele bouwdelen op het terrein aanwezig, die kenmerkend zijn voor de ontwikkeling van het complex en ook kwaliteit bezitten in hun architectonische verschijningsvorm. Dit betreft de noordoostelijke uitbreiding (bouwdeel E) en de dwarsvleugel. Hoewel ondergeschikt aan de tot het oorspronkelijke concept behorende delen is het wel te overwegen om deze delen deel uit te laten maken van het herontwikkelingsproces.

De woningen aan de Brakenburghstraat zijn bij de aanwijzing tot gemeentelijk monument eveneens als gemeentelijk monument beschermd. Voor deze delen geldt echter dat deze door verschillende ingrijpende verbouwingen en interne renovaties behoorlijk zijn gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke opzet. Voor een deel vonden wijzigingen nog plaats op het moment dat het schoolgebouw nog werd afgebouwd, zodat deze wijzigingen vrijwel als 'oorspronkelijke situatie' beschouwd kunnen worden. Voor wat betreft de omvorming van de beide kantines tot woningen en de latere invoeging van een transformatorruimte is sprake van een duidelijke breuk met het oorspronkelijke concept. De waarde van deze woningen is in hun huidige opzet en als onderdeel van het totale complex dan ook ondergeschikt aan de waarde van het hoofdgebouw.

Monumenten Advies Bureau – 14 maart 2017

7 BRONNEN EN LITERATUUR

7.1 BRONNEN

- Kadaster
- Noord-Holland Archief, Haarlem
- Gemeentearchief Haarlem

7.2 LITERATUUR

- Peeperkorn-Van Donselaar, L.A., *Een eeuw beroep op onderwijs. De geschiedenis van de Vereniging voor Beroepsonderwijs Haarlem (1891-1991)*, Haarlem s.a. [1991]
- Boersma, T. (red.), Verstegen, T. (red.) e.a., *Nederland naar school – Twee eeuwen bouwen voor een veranderend onderwijs*, NAI Uitgevers, Rotterdam, 1996.
- Frank, C.J.B.P. Frank, Hest, J.H.J. van, Vredenberg, J., *Gemeente Arnhem – Schoolgebouwen in Cultuurhistorisch Perspectief - quickscan-inventarisatie van alle schoolgebouwen in de gemeente Arnhem; Herbestemming van Cultuurhistorisch waardevolle scholen*, Uitgave Monumenten Adviesbureau, Nijmegen/Arnhem februari 2004-juli 2005.
- Speet, B., *Historische Atlas van Haarlem, 1000 jaar Spaarnestad*, Amsterdam 2006
- Suurenbroek, F., *(On)begrensd land. De transformatie van de stadsrand van Haarlem*, Bussum 2007
- Wagt, W. de, e.a., *Architectuurgids Haarlem*, Rotterdam 2005
- Redengevende omschrijving - 2003 (Monumenten Advies Bureau)